מספר 1232 שנה 24 י' אייר תשכ"א, 26.4.1961 המחיר 60 אגורות

העולם הזה

שרות הבטחון או נאט"ו?

מי הסגיר את בר?

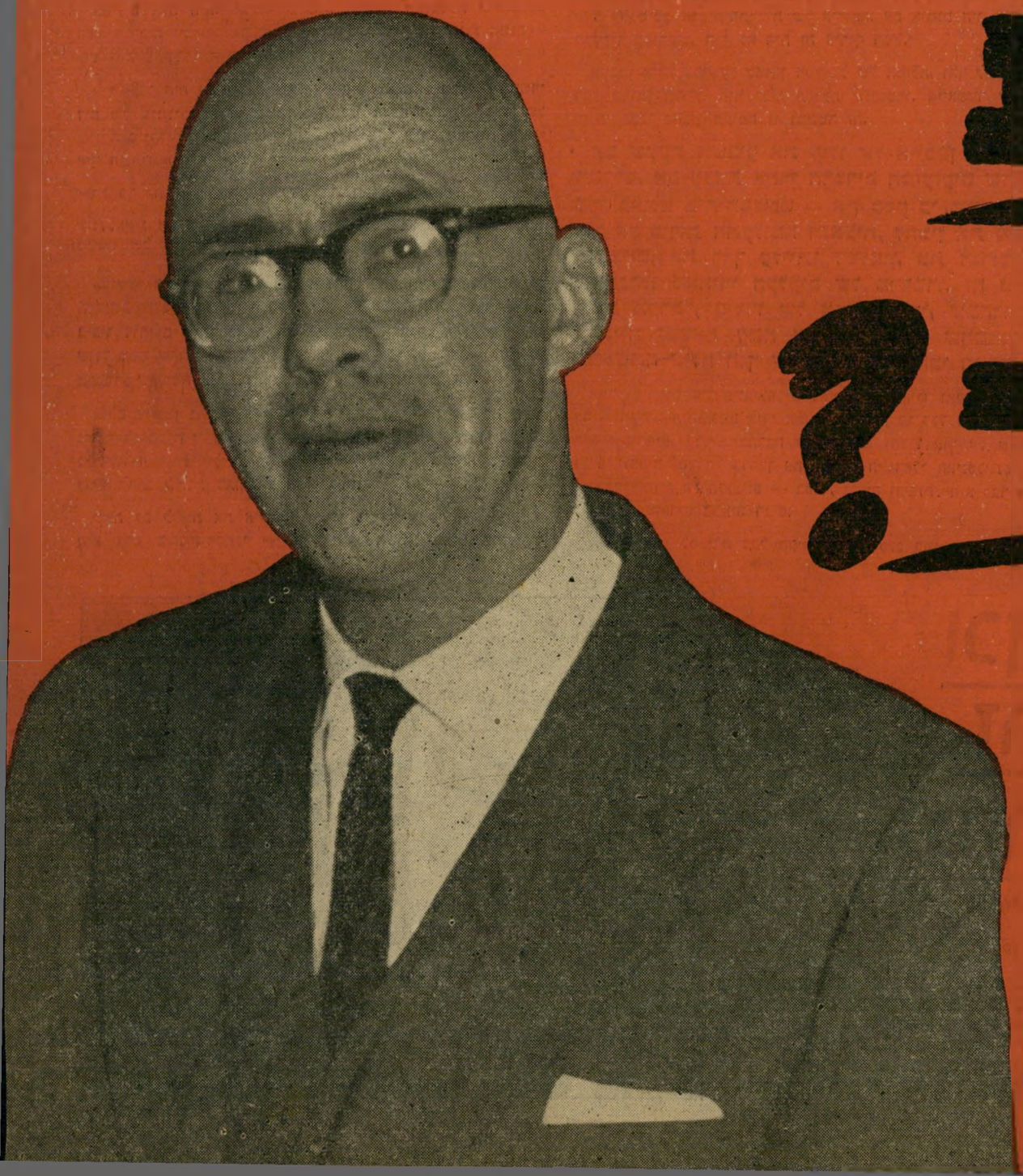

דו"ח מיוחד

שיחות עם ישראל בר

כך זה התחיל

1925: אדולף היטלר יוצא מאולם־אסיפה, עייף וכ־פוף, אחרי שנאם כמשך שלוש שעות תמימות. לי־יד הדלת מריעים לו אנ־שי הס.א. בחולצות וכ־מכנסיים חומים (מימין), ואנשי ס.ס. בחולצות חו־מות ומכנסיים שחורים.

„הכל התנהל שם בשלווה, בידידות רבה, בעדינות רבה, בנימוס ויפה. לא הירבו בדיבורים. זה לא נמ־שך זמן רב. מפעם לפעם הכניסו המשרתים כוסיות קוניאק. שניים־שלושה מן הנוכחים נטלו את רשות־הדיבור, וכזה נגמר העניין . . .“

במילים אלה תיאר אדולף אייכמן, בעדותו המוקלטת שהושמעה השבוע בבית־המשפט, את הוועידה הגורלית בעיירת־המרגוע ואנזה — שם הוחלט על השמדתם הגופנית של מיליוני היהודים.

איך יכול היה נושא כזה להידון בצורה כזאת, בפגישה בינמשר־דית של מנהלי המיניסטריונים? איך הפך הרצח ההמוני לעניין של שיגרה מינהלית? מה היתה דמותו של המשטר שיצר מציאות כזאת? איך השתלט משטר זה על אומה תרבותית גדולה?

על כך כתב אורי אבנרי, בספר צלב הקרס:

... עצם המילה „פשע“ נראית מוזרה כשהיא באה להגדיר את מעשיו של איש כמו אייכמן.

„פושע“ הוא אדם המורד בחברה והמפר את חוקיה. הפסיכולוגיה החדישה מלמדת שכימעט כל פושע הוא פסיכופאט, אדם שתס־ביכיו דוחפים אותו להפר את מוסכמות החברה. הוא רוצח או שודד מפני שהוא יודע כי החברה מתנגדת לכך. הוא רוצה להתנקם בחברה, שקיפחה אותו בילדותו, או שעשתה לו עוול אחר.

אולם אייכמן יחבריו לא מרדו נגד החברה שלהם. הם לא מרדו בשום מוסכמות בחברתם. להיפך: הם מילאו את פקודותיה של ה־ממשלה החוקית של הרייך הגרמני — ממשלה שזכתה בראשית 1933 לרוב קולות בבחירות דמוקראטיות.

קשה גם לכנות את אייכמן וחבריו בכינוי „מטורפים“. מטורף הוא אדם בלתי־נורמאלי — חולה־רוח, השונה מרוב בני־האדם הסובבים אותו. ההיסטוריה מכירה גם מיקרים של טירוף המוני, כשערים שלמות לקו לשעה חולפת, בטירוף מיסתורי. אולם גם כך היה הטירוף אי בתוך עולם נורמאלי.

ואילו המשטר שאייכמן פעל בשליחותו, לא היה אי. הוא שלט במשך 12 שנה באחת האומות הגדולות בעולם; ובמשך חמש שנים של מלחמה — מנפילת פאריס עד לכיבוש ברלין — היה שליט יחיד על מיטב ארצות־התרבות של אירופה. אם אומנם היו מנהיגיו ופקידיו מטורפים, הרי לא היה זה טירוף רגיל.

אייכמן איננו „פושע“ במובן המקובל של המילה, ואף לא „מסו־רף“ במובן הרגיל. הוא יציר תקופתו ומשטרו. אי־אפשר להבינו נכונה מבלי להבין תקופה זו ומשטר זה.

אם שמעת השבוע את קולו של אייכמן בוקע מן המקלט, אם עקבת אחרי הדברים המזעזעים שהוש־מעו באולם בית־המשפט — אין ספק כי רצונך לח־דור אל סודות התעלומה הנאצית, להבין את מהות הנאציזם, את דרך עלייתו לשלטון, את המאבקים שהתנהלו מאחורי הקלעים של מישטרו. זה נושא „צלב הקרס“, סיפרו של אורי אבנרי, שמהדורתו השנייה נמצאת עתה למכירה, אחרי שהמהדורה הראשונה אזלה תוך שבועיים בכל רחבי הארץ.

אחרי פירסום סידרת־המאמרים „אייכמן — איש ותקופתו“ מעל עמודי העולם הזה, כתב אורי אבנרי ספר זה, בו כלל שפע רב של פרטים חדשים, הרחיב בהרבה את הידיעה והטיל אור על שטחים רבים נוספים. מטרתו לדרבן את הקורא הישראלי האינטליגנטי ל־מחשבה עצמית על הנאציזם — בעבר, בהווה ובעתיד. הוא כבר גרם לוויכוחים סוערים בבתים רבים.

הספר נמצא למכירה בכל הקיוסקים — 270 עמודים, 1.20 ל״י.

וכך זה נגמר

1961: אדולף אייכמן יושב כתא־הזכוכית של בית־העם הירושלמי, ליד שוטר ישראלי, מקשיב בי־עיניים עצומות ובפה קמוץ לדב־ריו המזעזעים של גדעון האוזנר, ביום הראשון של נאום התביעה.

בילדותנו נפוצה בארץ בדיחה אודות ה־נציב העליון הבריטי, שביקש להתפטר מ־תפקידו. הוא התלונן בפני הממונים עליו בלונדון: „הערבים משמיצים אותי וטוענים שאני סוכן היהודים. ואילו היהודים מש־מיצים אותי וטוענים שאני סוכן הערבים. אני לא יכול לסבול זאת יותר.“

למחרת היום הגיע אליו מיברק בהול ממשרד־המושבות בלונדון: „זה בסדר. כש־צד אחד יפסיק להתלונן עליך, נפטר אותך.“

השבוע הרגשני כמעט כמו אותו נציב מיסכן. הלכתי ברחוב דיזנגוף, והנה עצרני ידיד, כשפניו זועמות: „האינך מתבייש? איך אתם מעיזים להציג מרגל נאלח באור כל־כך סימפאטי?“

לא הרחקתי עשרים צעד מאותו מקום, כאשר עצרני ידיד שני. „די, החל מהיום אני לא אדבר איתך יותר,“ הטיח בפני ברוגז, „גם אתם הצטרפתם למסע הביום של מגנ־גון־החושך נגד בר?“

כך זה נמשך כל השבוע.

★ ★ ★

איני מאמין כי שרותי־הבטחון ביימו ב־זדון קנוניה כזאת דחקא עתה, בפרוס מלחמת־הבחירות, כאשר קרנם של כל נע־רי־החצר גם יחד ירדה עד עפר כתוצאה מפרשת־לבון. אותן התכונות, שהחשידו מ־ראש את ההאשמות נגד אהרון כהן, אינן קיימות הפעם. על כן היה רק אדם קל־דעת פוסל מראש וללא בדיקה את כל האשמות שרותי־הבטחון בעניין בר.

אולם מכאן ארוכה הדרך אל הקיצוניות ההפוכה. חוק הוא במדינה זו כי אדם חף מכל פשע, עד אשר יורשע בבית־דין מוס־מך. ד״ר בר לא הורשע. עדיין לא העומד אפילו לדין. עדיין לא תמה החקירה. עדיין לא ברור אפילו באיזה סוג של ריגול מא־שימים אותו.

על כן עמדת רוב העתונים בפרשה זו מוקצית מחמת מיאוס. כמו עדת זאבים מור־עבים, השוחרים לטרף, התנפלו על בר מן הרגע הראשון, שיסעוהו לגזרים. השמועות הפאנטסטיות ביותר הודפסו ללא אבחנה, בכותרות שמנות. הרכילות הנאלחת ביותר פורסמה בהרחבה, בתעוג סאדיסטי של פוריטאנים חסרי כוח־גבורה, ללא התחשבות בסבלם של אשה וילדים שהם לכל הדעות חפים מכל פשע. במורת־רוח מיוחדת עלי לציין כי בראש מסע מכוער זה עמדו כת־בים הידועים בתוגי המיקצוע כדוברי מנ־גנון־החושך.

משפט־לינץ׳ זה, שנערך בפרהסיה, תוך בזיון המשפט, יעורר רגשי תיעוב וסלידה בלב כל אזרח החרד במידה שהוא לבסחון המדינה ולשלטון החוק. אני שמח שעתון זה, גם ברדיפתו עסורת־ההצלחה אחרי סקופים, שמר על חוש־המידה ונשאר (דו־מני כיחידי) נקי מכתם זה.

★ ★ ★

בשבוע שעבר סיפרתי במדור זה על ה־מהומה ההמונית שאחזה באלפי קוראים בצפון תל־אביב בשעות הקטנות של הלילה, עם הופעת גליון העולם הזה במוצאי־שבת. כאשר הופיע כעבור שלושה ימים הגליון השני (שכבר ניכנס לפולקלור הפרסי של המערכת בשם „הגליון הצהוב“), זכה אף הוא לתגובה רבה מצד הקוראים. במקומות אחדים בארץ אזל עוד לפני הצהריים, ביום הופעתו.

כמה וכמה קוראים טילפנו למערכת כדי לחוות את דעתם החיובית או השלילית על עמדת העתון. על כולם עלה קורא אחד, שביקש בזה אחר זה לדבר עם העורך ה־ראשי, ראש המערכת, עורך־המישנה והכתב הראשי. כאשר לא מצא איש מהם במשרד, הודיע למזכיר: „נא למסור להם שאני מרו־גז מאוד. קיוויתי למצוא בעתון, ערב יום העצמאות, דברים מעודדים ומשמחים. במ־קום זה עשו לי רע על הנשמה.“

מה אפשר לעשות, קורא יקר? לא אנחנו גרמנו לכך שמשפט אייכמן ייפתח ימים מעטים לפני יום־העצמאות, ולא אנחנו אסרנו על פירסום פרשת־בר עד ארבעת ימים לפני החג.

לא יזמנו אפילו את הפלישה ל־קובה.

בחיי!

שלום כהן

פרשת בר

קשה לי עדיין לתפוס את משמעות מעצרו של ישראל בר, באשמת ריגול (העולם הזה 1230). אולי מפני שאני חי עדיין ברוח היישוב הישן, בימים שכל ישראל היו חברים וערבים זה לזה. ברם, מנחמים אותנו באימרה ש־ישראל היא עתה רבל העמים. ניחא. אבל אם אנו ככל העמים — מדוע רק עד כדי המחצית? אם אצלנו, כמו אצל כל העמים, יכול להיתפס האדם הק־רוב לראש הממשלה במעשה כה נורא — מדוע אין ראש ה־ממשלה פועל במיק־רה כזה כפי שפוע־לים ראשי הממשלה של יתר העמים?

בר

מדוע לא התפטר? מדוע לא ירד בבו־שת־פנים מן הבמה הציבורית?

צר לבי בכותבי שורות אלה, כי מעריך אנוכי את האיש בן־גוריון ופועלו. אולם הגיעה עת שיניח את הרסן. מזה זמן רב שוב אינו משתלט על סוסיו. זאת הוכיחו פרשת לבון ופרשת בר. למה הוא עוד מחכה? שעוד פרשה עגומה תבוא ותטיח עובדה מרה זו בשלישית, בפניו־פנינו?

ישראל ויינפלד, תל־אביב

הייתי אחד מאותם האלפים שחיכו במו־צאי שבת להופעת העולם הזה (1230) ברחוב דיזנגוף. קודם לכן נסעתי לדפוס שלכם, אולי אוכל להשיג שם גליון מוקדם יותר. בהיותי שם, שמעתי שני אנשים מת־ערבים ביניהם על חמישים לירות. אחד אמר שהוא יצליח להשיג גליון לפני שעה אחת בלילה, השני אמר שלא יצליח. ובכן, השיג את הגליון?

רם לוין, תל־אביב

לא, הפסיד 50 לירות.

כל הכבוד לחברה שערכו את הכתבה על בר. לחיצת־יד וטפיחה על השכם לצלמים, על השיטות והפאטנטים שנקטו כדי לצלם את הצילומים הבלעדיים. תכונה זו, של בלעדיות וזריזות, מקנה לעתון את הפופול־ריות שלו.

שמואל בר, ירושלים

למען הזהירות, מציין הקורא בר כי אין לו כל קשר משפחתי עם הד״ר.

בראותי את מדור תצפית כולו לבן (העו־לם הזה 1229), חשבתי שמערכת העולם הזה פתחה בית חרושת לסדינים לבנים. אולם בקבלי את הגליון שלאחריו, נוכחתי לדעת שזהו סדין שכולו שחור.

יוסף אחילוי, דימונה

בתור קורא ותיק של עתונכם, למדתי להאמין לדבריכם, אולם חושבני כי בצילומי ד״ר בר נפלה טעות. בתמונות המתארות את מעצרו, אשר לדבריכם צולמו בשעה שתיים אחר חצות, נראים ילדים רכים משחקים ברחוב. ממראה הילדים ניכר כי בשעה זו רגילים הם להיות במיטתם. כיצד קרה הדבר, ופרסמתם שעה אשר ההגיון מחייב לראותה כבלתי־נכונה?

יוסי ו., רמת גן

ההגיון במקומו מונח, ומקום זה הוא בתוך הכתבה עצמה (עמוד 14). בר נעצר אומנם אחרי חצות, אולם הוא הוצא מביתו רק לא־חר גמר החיפוש, בשעות הצהרים, כשכל ילדי השכונה כבר קמו מזמן משנתם.

זוועת הריגול, שנתגלתה זה עתה לעיני כל, ושהיתה ידועה כבר כשבועיים לרבים וכן שלמים, אומרת דרשני. ברם, בצהרון ידיעות אחרונות הופיעה כותרת מקניטה ומגוחכת — „בן־גוריון: בחורי הש.ב. עשו עבודה יפה.״ עובדה היא, כי מאורע זה אינו אלא כישלון נוסף לש.ב. שלנו, לאחר כישלונותיו האחרים.

...הא.ב. של שרותי הבטחון לדעתו, הוא, כי אדם התופס עמדה כשל ישראל בר, ואף פחותה הימנה, יש לעקוב אחריו באופן מתמיד כשנה־שנתיים בתחילת מינויו, ולא־חר מכן יש לבצע עיקובים ספוראדיים נגדו, כחודשיים — שאינם רצופים — בכל שנה נוספת. אילו נעשה כן בענין ישראל בר, היו מעשיו מתגלים זה עידן ועידנים.

לצערנו, אופשרה פעולתו הבלתי־מופרעת של ישראל בר — בעקיפין ואולי במי־שרין — מחמת פולחן־האישיות הקיים לגבי מר דויד בן־גוריון. אין זה סוד, כי במדינתנו, כל מי שמהלל את ביג׳י — אף שעברו מפוקפק — אין בודקין בציציותיו והוא עלול להגיע לעמדה מכובדת ולגישה לסודות רבים. אך אדם, שאי־פעם נמנה על מבקריו של ביג׳י, הריהו מחוסל מבחינה ציבורית, אף שברור לכל כי אדם זה, אף שאינו אולי נאמן לבן־גוריון בכל, ללא סייג, נאמן הוא למדינת ישראל ולעם ישראל, וב־שום פנים לא ימכור ערכים אלו לעם זר ו/או לאינטרסים זרים הטומנים בחובם שו־אה לערכים אלו.

האם לא הגיעה השעה לשינוי־ערכין כללי בגישת המשטר לבחירת משרתי המנגנון ונא־מניו, בזה שבעמדות מפתח יבוכרו אנשים מוכשרים נאמני המדינה, ולאו דווקא מלחכי פינכתה של אישיות זו או אחרת?

יצחק א. דגני, מושבה כינרת

אם יורשה לי: ציון לשבח ללילי גלילי. היא ממש התעלתה על עצמה — וזה דבר לא פשוט. הכוונה לעמוד המצויין שלה, „העולם הבר״ (העולם הזה 1231). רק קרא־תי את שם האופירה הסאטירית „רינולטו״, ופרצתי בצחוק. רק בסוף לגמרי, הבנתי כמה שהצחוק הזה עגום. בעשרים שורות, הצליחה לילי היפה להסביר לי מה רקוב במדינה, יותר משהסבירו לי שני מאמרים של אורי אבנרי.

יהושע נחמני, חיפה

ההולכים נגד

בישראל סובל חי חסידוף חרפת רעב, על כי העז לעמוד נגד העושקים (העולם הזה 1230). בקובה סובלים הקובאים על שסילקו את עושקיהם. הקבלה? לא. זה אותו המעשה עצמו.

כאן וגם שם העושקים רוצים להראות כי לא כדאי ללכת נגד. החזית ארוכה ומ־פותלת, אך ברורה.

יעקב לוי, חיפה

אל תתני לו!

פירסמתם (העולם הזה 1228) את פרשת האחות אשר ילדה בן לסטודנט, שסירב לשאתה לאשה. אגב, היא הרצליינית ולא ירושלמית, והסטודנט מראשון־לציון.

אחות זו, שקיימה יחסים לראשונה — לאחר כמה חודשי הכרות — עם ידיד שהיא כלל לא אהבה, לא למדה לקח וקיימה יחסים עם סטודנט, לאחר חודש היכרות בלבד.

אם היתה זו בת הנקראת שיא התמימות, שהפילוה בפח ופיתו אותה והיא לא ידעה את אשר לפניה, ניחא. אבל בת זו, כמדו־מני, הפילה — לא כן? שתשמור על עצמה! להווה ידוע לכם שסטודנט זה, הידוע בתור הגון וטוב ותלמיד מצטיין וכשרוני, יוצא עם בחורה במשך שנתיים, שהינה בתולה אף עתה — מדוע לא דרש ממנה לחיות עמו? היות ובנים המחפשים פורקן מבקשים ומקב־לים זאת מבנות הידועות כנותנות, אחרת מדוע ביקש זאת ממנה, בזמן שהיתה לו חברה שהוא אוהב ומכבד אותה?

אם יהיו טוענים שיאמרו, שמתוך אהבה ושיכרון היא איבדה את חושיה, אקבל זאת. אבל מי מאבד את ראשו למשך חודשיים?? ואיזו בת תתפתה להאמין לבן, לאחר חודש היכרות? רק בת חלשת־אופי, או סתם לא הגונה ומופקרת.

ומי אחראי לכך שלא היא פיתתה אותו? מדוע באתם לראותה בתור מסכנה? מה רצי־תם לעורר בציבור? היא בישלה דייסה, ש־תאכל אותה, תפלה כמות שהיא.

מבחורה הגונה, בנים לא דורשים זאת. אני יצאתי עם בן, שנה וחצי. וכעת עם חבר שני, במשך חצי שנה. ואף אחד מהם לא דרש ממני „הוכחות״, היות ומבנות

האחות ובתה

הגונות, היודעות לשמור על עצמן וכבודן, לא דורשים דברים כאלה, ואיתן הולכים ברצינות.

איני גורסת שסטודנט זה לא חייב לשלם בעד בתו האומללה, ואיני מתנגדת ללקח שרציתם להעלות מעל דפי העתון. אבל למען השם, היו אובייקטיביים ואל תאשימו — בעקיפין — את הבחור. אלפי בחורים עו־שים זאת, היות ואלפי בחורות מפקירות עצמן. אחד נופל בפח ואחר לא. כל אחד אחראי בעד מעשיו — ולכל אסון, מיקרה, ריב וכו׳ יש שני צדדים ושני גורמים, שגרמו לכך בהדדיות.

ואחרון אחרון חביב, אחות יקרה — האם עדיין לא למדת את הכלל, לגבי היחס לב־נים: „כבדיהו וחשדיהו עד שיילכד בפח הנשואים?״

פלונית אלמונית, ראשון־לציון

רחש קל

היה כלב זקן, ושמו תחש,
שאימץ לו לבן את הנחש.
עת הלז בלעו
על כרעיו וזנבו
התלונן: „סבבוני בכחש!״

בנימין גונדר, תל־אביב

פוקר בשביעית

מילים אלה ברצוני להפנות אל המורים התיכוניים השובתים. התוצאות הראשונות לשביתה, הנמשכת כבר למעלה מ־40 יום, הן, לגבינו: בטלה וחוסר־מעשה, הפכנו מאנ־שי תנועת נוער לחברה סאלונית, הסינריה בפי כל, למרנו מה זה פוקר, רמי, הופ, קנאסטה ושאר הטריקים בקלפים. עברנו ממישחק בנפרורים, למישחק שבו יש אפש־רות לצאת בהפסד כספי לא קטן.

דני גלר, תלמיד שביעית, רמת־גן

אגדות וחורבן

המנהל הכללי של משרד הדתות — ד״ר ש. ז. כהנא — ביקשני להגיב על הדברים שפורסמו בהעולם הזה (1230), תחת הכותרת „תיירות״:

א) בקשר למפה למקומות קדושים ואגדה של ד״ר כהנא — ברור שמקומות של אגדה הם כאלה, ש־ניתן להתיחס אליהם בבקורת, אולם. למ־רות זאת, האגדות נהדרות ויש ברעת ד״ר כהנא, להפיצן בציבור;

כהנא

ב) האגדה של „ה־תרנגול והתרנגולת״ שגרמו לחורבן, אי־ננה של ד״ר כהנא. אגדה זו עתיקה לי־מים, ונזכרת כבר ב־תלמוד ובספרי אג־דות החורבן;

ג) העניינים הכס־פיים של הר־ציון, נתונים לבקורת קבועה;

ד) דגם בית המיקדש המוצג בהר, נעשה על־ידי צוות של מומחים וטיפל בזה המנוח מר מ. כהן ז״ל, למעלה מעשר שנים. אין זה מוצג של אמנות ובוודאי ובוודאי שלא „עבודת נגרות״. הדגם הוא המחשה ריקונס־טרוקציונית בעבודת־יד של המיקדש, עפ״י התורה והמסורה, על כל פרטיו ודקדוקיו.

לדעתי, אתם עושים עוול גדול לאיש אשר הקדיש את מיטב שנותיו, ימים כלי־לות, לבניין הדגם ושחזור המיקדש, לפי מסורת ישראל, כאשר אתם כותבים על פרי עבודתו ש„כל נגר המכבד את עצמו היה מתבייש להוציא עבודה כזו מתחת ידיו.״

כאמור, איננו אדם זה יותר בין החיים ולא יוכל, איפוא, להגיב בפרטות־יתר, וחבל.

ישראל ליפל, מרכז ענייני המקו־מות הקדושים בישראל, ירושלים

ס. ס. בירושלים

בקשר לפירסום הרב והרעש הגדול ה־נעשים סביב אדולף אייכמן: אינני מבין מה הולך כאן! האם אדם זה, הנימצא בקירבנו והמחלל בנוכחותו את האדמה הקדושה, הוא צורר היהודים הגדול ביותר שהכירה אי־פעם ההיסטוריה העולמית, או שהוא אורח נכבד שעלינו לקבלו בסבר פנים יפות, על מנת שחלילה לא יכעס עלינו?

בשביל משפט זה הוציאו כל־כך הרבה כסף, עד שמתעורר הרושם שכל השילומים שנתקבלו עד כה מגרמניה הוצאו על המשפט הארור הזה!

חיים בן־פורת, ירושלים

...ראיתי אותם, את טהורי הגזע הארי. עוברים בחוצות ירושלים, גבוהי־קומה, זקו־פים ויהירים, ויהודי אחד מצחק לפניהם. לרגע נתחלפו לי החליפות הבהירות במדי ס.ס. נוצצים, ולבי נצבט, אם כי מעולם לא הייתי במחנה־השמד וכתובת־הקעקע אינה מפארת את זרועי.

הא לכם קירקס אייכמן! את האחד יתלו (אולין) ולאחרים יחלקו כבוד ויקר בבואם לחזות בהצגה הגדולה.

א. ב., ירושלים

דעת היועץ

אהלן וסהלן מר לובראני. זה זמן רב שלא היה לנו העונג לשמוע את דברי חוכמתך (העולם הזה 1229). אני לא בא לקטרג על עצם תפקידך, אלא דווקא על מידת נכונותך למילוי חובותיך בתפקיד זה.

מר לובראני, יהיו התנאים אשר יהיו, יהיה תפקידך אשר יהיה, אין זה הולם איש תרבותי, החי במאה העשרים והדוגל בזכוות האדם, בדמוקראטיה ובמשפט אייכמן, כי ישלול זכותם החינוכית והתרבותית של 200 אלף תושבים ישראליים, כדי לשלוט בם. זה ועוד: מאליו נאסר על המשכילים מתושבים אלה להיקלט במשרות, כבני מע־מדם מבני הרחוב היהודי.

אנו מתנחמים בכך, כי השקפותיך וה־תיאוריות המפוקפקות שלך אינן משקפות את השקפתו של הרחוב היהודי בארץ, שלו אתה מנסה לתרץ את מעשי אדוניך בשטח המיעוטים.

ע. עבד אל־ראזק, סטודנט, ירושלים

לא לרותי

בגליון העולם הזה (1229) תמהתי למצוא את תמונתי, בצירוף כתבה במדור „מכתבים לרותי״. הפרטים היחידים בכתבה זו המת־אימים למציאות הם — מוצאי והעובדה שאני תלמיד בצלאל.

כתבת עתונכם פנתה אלי במטרה שונה גות. מעולם לא פניתי למדור מכתבים לרו־לגמרי, אך הסכמתי לפרסומה רק בהסתיי־גות, וצער רב נגרם לי למצוא את עצמי, ועוד יותר עם כתבה כה מסולפת, במדור שלא עבורו נערך הראיון.

ראלף קמפ, ירושלים

רותי מביעה את צערה על כי הכתבה הגיעה למדורה, שלא כרצון הקורא קמפ.

•

בקשת המערכת לקוראים בחוץ־לארץ: קוראים הנתקלים בכתבות על ישראל בר ובתמונותיו בעתו־נים זרים, מתבקשים לשלחם למערכת.

בגלל המאורעות השוטפים, נאלץ אורי אבנרי להפסיק במשך שלושה גליונות את פירסום סידרת־המחקר שלו על „1954 — שנת עסקי הביש״. פירסום המשך הסידרה על העסק־הביש, סיבו־תיו, שיקוליו ותוצאותיו, יתחדש בקרוב.

פרסום יעל

פקידים! תלמידים! סטודנטים!
הרשמו עוד היום לקורס החדש ל־
קצרנות
עברית ו/או אנגלית
(שני חודשים, פעמיים בשבוע)
ב„אולפן גרג״ (GREGG)
המנהל: ח. בר־קמא (קמפינסקי)
תל־אביב: רחוב גורדון 5
חיפה: בבית־הספר „במעלה״
רחוב שמריהו לוין 30
הצלחה מובטחת!

הוצאת מ. מזרחי
רומן השבוע
של
„מועדון הספר הטוב״

אחוזת האמיצים
מאת פראנק ירבו
הדרום הסוער של ארצות־הברית במאה הקודמת, הגברים האמי־צים וחמי־המזג הששים אלי קרב, היפהפיות הענוגות, בנות התע־רובת החושניות, העבדים הכו־שים ומלחמת האזרחים אשר הביאה לשחרורם — כל אלה פרושים כיריעה רחבה וססגונית, ובמרכזה משפחה אחת ותהפו־כות גורלה — משפחת פוקס — מאחוזת האמיצים.

ההפצה הראשית:
מזרחי, רח׳ אלנבי 60
טלפון 64755, תל־אביב

הוא ביידיה -
כאשר „דורה-גלוס"
על ציפורניה

dura gloss

AMERICA'S LEADING NAIL POLISH

הברצונך להיות חוקר, מגלה או ממציא?

אם כן — תרצה להכיר את תולדות חייהם של אותם יחידי הסגולה שהתניעו את גלגלי הידע האנושי; מדבירי מחלות, מגלי ארצות, מתקני רובוטים, מפלסי דרך חדשה בכל שטח.

את כל הפרשיות המופלאות
של כיבושי מדע אלה תמצא
בספריה לנוער ולעם

עלילות בלתי נשכחות

1. במלחמות עמים
2. בבריחות נועזות
3. בריגול
4. בתעופה
5. בבית־דין
6. ברפואה
7. בלבי־ים
8. באסטרונומיה וחקר החלל
9. בעולם הספרות
10. בארכיאולוגיה
11. בספורט
12. בתיאטרון ובקולנוע
13. בכיבוש הרים

בספריה זו רוכזו כחמש מאות פרשיות־חיים־ומאבק, והיא מלווה בכאלף תצלומים וציורים.

מחיר כל כרך: 2.40 ל"י בלבד.
ספר „לדורי" — קחנו לידך כי טוב

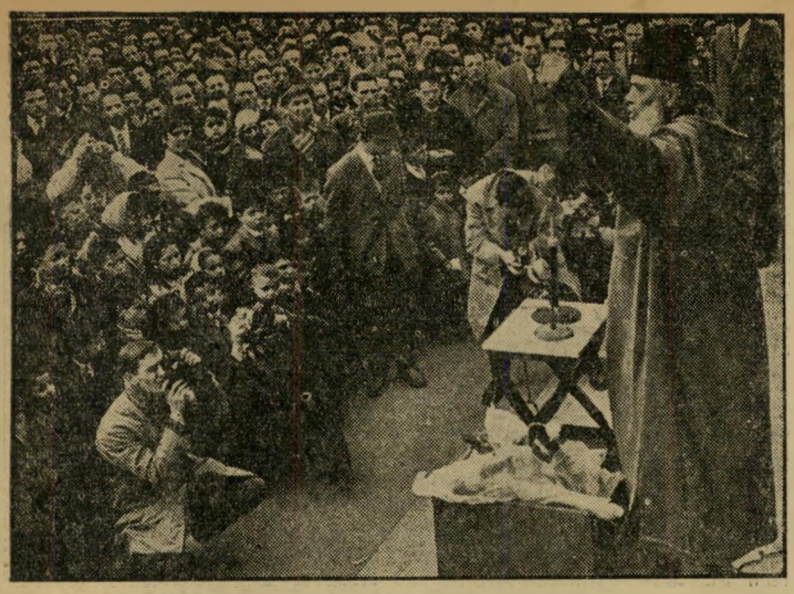

מפאלי חאג' נואם בפני חסידיו בצרפת
„תגיד לחבריך בישראל..."

במדינה

העם
המלחמה הכוזבת

את צרפת אחזו צירי מלחמת־אזרחים. ב־קובה קבר פידל קאסטרו את פלישת הרי־אקציה, הנחית תוך כדי כך מהלומה ניצחת על יוקרתו הבינלאומית של הנשיא קנדי הצעיר. בבית־המשפט הירושלמי נישא קולו של אדולף אייכמן. פרשת־בר סיפקה לעתו־נות זרם של ידיעות, שמועות והשמצות.

תוך כל זה שכחו אזרחי ישראל כליל כי הם נמצאים בעיצומה של מערכת־בחירות. המפלגות עצמן השתדלו לא להזכיר זאת.

הסיבה העיקרית: לשום מפלגה אין כסף. המפלגה היחידה שיש לה שפע יחסי, מפא"י, לא הזדרזה להתחיל במלחמה, מתוך תקוה שכל דחייה נוספת תשכיח את פרשות לבון ובר. המפלגות האחרות שמחו אף הן על ההפוגה. הן ידעו שברגע בו תתחיל מפא"י להרעים בתותחים הגדולים, יצטרכו גם הן להשיב מלחמה באסיפות־עם יקרות.

מלחמה ב־1962. כך נוצר מצב מוזר, שהזכיר במקצת את „המלחמה הכוזבת" — ההפוגה המשונה שחלה במלחמת־העולם השניה בין כיבוש פולין וכיבוש נורבגיה.

רק מפלגה אחת היתה השבוע במצב פעולה. המפלגה הליבראלית החדשה, המא־חדת את הפרוגרסיבים והציונים־הכלליים, היתה בתנופת־מעשה, כינסה ועידת־יסוד, הב־חילה אפתעה בלתי־נעימה למתחריה כאשר פירסמה את רשימת־המצטרפים.

היה זה איום ישיר לא רק על השמאל ועל חרות, אלא בעיקר על מפלגת בן־גוריון. זו השיבה כדרכה: השבוע הפיצו כתביה, ב־נימה קודרת, כי יש לצפות למלחמה חדשה בין ישראל לערבים, בשנת 1962. הרמז: אין הליבראלים מתאימים לניהול מלחמות.

יחסים מרחביים
„כולנו שמיים!"

הגנראלים שהרימו השבוע את נס המרד באלג'יריה, כדי לחסל את מישטרו של דה־גול (ראה בעולם) מייצגים את הריאקציה השחורה ביותר של צרפת. רובם השתייכו למישטר וישי, שהסגיר את היהודים לאייכ־מן. מבחינה חברתית ורעיונית, הם מייצגים את אותו המעמד ששלח את דרייפוס לאי־השדים. ובני־בריתו הפוליטיים כיום הם פא־שיסטיים ואנטי־שמיים גלויים.

בכל זאת נשמו השבוע כמה אנשים בירו־שלים לרווחה, בהתקבל הידיעה על המרידה. בסתר ליבם קיוו להצלחה. היה זה אחד ה־פאראדוכסים של המדיניות הישראלית.

כי מטרתם המוצהרת של הגנראלים היא להמשיך במלחמת־אלג'יריה עד הסוף המר, להחריף את אכזריות המאבק נגד הערבים. קו זה כרוך אוטומאטית בקו של ידידות לישראל. ואכן, כמה מראשי המרידה הם אותם הקצינים שתיכננו את מיבצע סואץ.

מזה מספר חודשים מתהלך במשרד־החוץ הסיוט של שלום באלג'יריה, שיביא עימו, בהכרח, חיסול ידידות צרפת־ישראל — או לפחות צימצומה עד למינימום, אילו היה למרד הגנראלים סיכוי כלשהו להצליח, היה הדבר דוחה לזמן־מה את התמוטטות מדיניות החוץ הנוכחית של ישראל.

חוברת במחתרת. אך בעוד המאבק בין דה־גול והגנראלים על עתיד צרפת נמ־שך, לא פסק לרגע המאבק על דמותה של אלג'יריה של מחר. במאבק זה החלה חשי־בותם של היהודים בולטת יותר ויותר.

סימן אחד לכך הגיע השבוע לישראל בצורת חבילה ללא כתובת השולח. היא כללה מספר טפסים של חוברת נאה, ש־נשאה על עטיפתה את הכתובת: „קריאה של הוועד הישראלי למען אלג'יריה החופשית". תוכנה: גלוי־דעת של הועד, אינפורמציה על ראשיו ועל פעולתו.

חוברת זו לא הודפסה על־ידי הועד. היא יצאה לאור מטעם מחתרת הפל"ן ב־צרפת*, על פי חומר שנשלח מישראל. ה־חודש הופצה בכל רחבי צרפת, בחוגי ה־ממשלה האלג'ירית ובין היחידות הלוחמות.

גם אויבי הפל"ן העריכו את חשיבותה של פעולה זו. הם נקטו בפעולה נגדית. מסאלי חאג' מנהיג לאומני לשעבר, שהפך לקוויז־לינג ראשי של השילטון הצרפתי באלג'יר, קיבל לראיון — בפעם הראשונה בחייו — עתונאי ישראלי. לא במיקרה היה זה כתב דבר, ישראל נוימן.

אחרי שסיפר לנוימן על מטרתו הפו־ליטית כי הוא אלג'ירי לאומי גם הוא, הושיט את ידו ליהודים: „כולנו שמיים! אולם אל התכלית האמיתית הגיע רק בסוף הראיון, בעומדו ליד הדלת. הוא חקר את נוימן ארוכות על הרכבו ומהותו של הועד הישראלי למען אלג'יריה החופשית, הוסיף: „בני ארצך, המבקשים לקשור קש־רים עם אלג'יריה העצמאית, אל להם להז־דרז בהסקת מסקנות ולראות בפל"ן את תנועת־השיחרור האלג'ירית היחידה."

הגיב השבוע דובר הועד הישראלי: „לגבי־נו, הפל"ן הוא הנציג היחיד של העם האל־ג'ירי. לא נקיים יחסים עם קוויזלינגים."

* נוסף על תקציר גלוי־הדעת של הועד הישראלי, שכבר הודפס בביטאון מחתרת הפל"ן בצרפת (העולם הזה 1229).

חוברת הפל"ן על הוועד הישראלי
„לא נתקשר עם קוויזלינגים!"

בן־גוריון ודיין – נשק אטומי לצה"ל – דיקטטורה צבאית – המלחמה הבאה

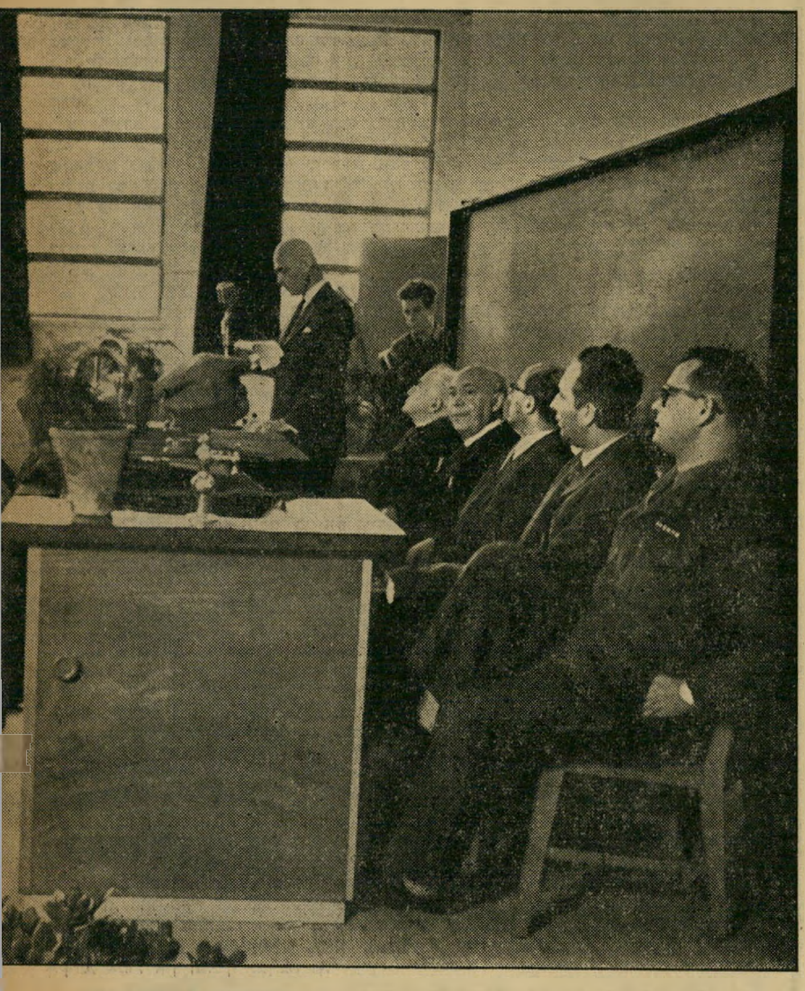

שיחות עם ישראל בר

מאת

אורי אבנרי

ה היה מאוחר בערב, לפני כחודש וחצי. עסקנו בכתיבת מאמר על בנימין ג'יבלי, לרגל הפיכתו פקיד בכיר בקונסוליה־פריז. סמוך להצות עשינו הפסקה. קפצתי לקפה קליפורניה, הסמוך למערכת, כדי ללגום ספל קפה.

האיש הראשון שראיתיו, בהיכנסי לקפה, היה ישראל בר. הוא אכל ארוחת־ערב מאוחרת בחברת ידידה. אורה, אוהה הכיר לי בהזדמנות קודמת. כאן תמיד, שמחתי לראותו, בידעי שצפוייה לי שיחה מעניינת, המפרה את המחשבה. הפעם היתה שמחתי כפולה, כי קיוויתי לשמוע מפי בר פרטים נוספים על פעלו של ג'יבלי.

היש מהר שקענו בשיחה. הוא אישר לי כי אמנם הצטיין ג'יבלי כמפקד־חטיבה במיבצע סיני. חיש מהר עברה השיחה לנושאים אחרים — לכרשת־לבון ולעסק־הביש. סיפרתי לו כי בגליון הקרוב אנו עומדים לפרסם מכתב שקיבלנו מן "האדם השלישי".

בר הכיר את האדם השלישי — כפי שהכיר כל אדם במדינה. לפני כחמש שנים, אחרי עסק־הביש, הציע לו האדם השלישי הצעה מסויימת למיבצע בטחוני מיוחד. בר השתכנע כי יש טעם לשקול הצעה זו, ושכדאי להביאה לידיעת האחראים. על כן התקשר עם המיונה על שרותי־הבטחון, סיפר לו כי האדם השלישי גיבש הצעה כזאת. אלא שהממונה סירב אף לשמוע את הפרטים. היתה לו דעה שלילית על האדם השלישי.

בר סיפר לי זאת כהכרה לאינסטינקט הבריא של הממונה על שרותי־הבטחון. תוך כדי כך החלפנו דעות על אופיו של האדם השלישי, ועל רמתו האינלקטואלית הראוייה לציון. סיפרתי לו על רקע היחסים האישיים בין האדם השלישי, אשתו והקצין הבכיר.

בין כה וכה עברה כמעט שעה — לפחות חצי שעה יותר מן הזמן שהקצבתי לי לשם שתיית הקפה. כאשר נפרדנו, העיר לי בר: "היה כדאי שתכתוב פעם מאמר על נושא חשוב: איך הפך צה"ל של מלחמת־העצמאות לצה"ל של היום." הבנתי שהוא מתכוון להתפתחות אופייית של הקצונה הבכירה, שהחלה מסגלת לעצמה תכונות של צבא־קבע מקצועי. השבתי שהנושא קוסם לי מאד, בתנאי שיעזור לי בגיבוש המחשבה עליו. הוא הבטיח ברצון, וסיכמנו שבאחד הימים אטלפן לו ונקבע פגישה לשיחה על כך.

כשלחצתי את ידי אורה ואת ידיו, לא חלם איש משלושתנו כי זו תהיה שיחתנו החופשית האחרונה למשך זמן שאיני יודע מה יהיה אורכו.

★ ★ ★

ריגוד — נגד מי?

ל אנשים מסויימים יש הכשרון לשנות בין־לילה את יחסם לאדם אחר. יום אחד הם יכולים להתחנף לישראל בר, ביודעם שהוא ממקורבי ראש־הממשלה, ולמחרת היום הם יכולים להאשימו לא רק באישום החמור המיוחס לו רשמית, אלא גם בכל מעשה תועבה אחר. לפתע גילו שבעצם חשדו בו כל השנים, ששנאו אותו ושסלדו מעצם מראהו.

גמישות זו חסרה לי. אם יוכה בפני בית־המשפט המוסמך כי בר היה מרגל נגד מולדתו, יביא לי הדבר צער עמוק. בעיני, הריגול הוא פשע המור ומגונה, אפילו נובע הוא מאידיאליזם מעוות. על כן מקוה אני בכל לבי כי בר יימצא חף מפשע, או שיימצא, לפחות, שריגל נגד מדינות אחרות, מבלי לבגוד בישראל. אך תהיה החלטת השופט כאשר תהיה — לא אתכחש לכך כי מצאתי בבר תמיד בן־שיחה מבריק, שהיפרה לעתים קרובות את מחשבתי על נושאים שונים ומשונים — מיבנה המישטר, האיסטראטגיה של ישראל, דברי ימי הנאציזם, דמות מלחמת־העתיד, ועוד ועוד.

בישראל אין אנשים רבים המצטיינים במחשבה מקורית ועצמאית, ושהשיחה עמם מהווה חוויה אינטלקטואלית מרעננת. אפשר לספור אותם על אצבעות הידיים. בר הוא אחד מהם — ועל כן אני מקוה שלא נאבד אותו.

שוחחתי עמו עשרות פעמים, שיחות שנמשכו לא פעם כמה שעות. לעתים נפגשנו בביתו ברחוב ברנדייס, לעתים בבתי־קפה, לעתים נתקלנו איש ברעהו ברחוב והמשכנו לפסוע אנה ואנה, מבלי להרגיש כי בינתיים חולפות השעות. כמה מן השיחות האלה עולות עתה בזכרוני, ואני מעלה אותן על הנייר מתוך תקוה כי יעזרו להבין את בר, את התפתחותו, ואת מעשיו — יהיו כאשר יהיו.

★ ★ ★

מדוע פורק הפלמ"ח?

ה כרתיו ראשונה סמוך למותו של יצחק שדה, באוגוסט 1952. ביקשתי לכתוב מאמר על הזקן, שאהבתיו והערצתיו. ראיתי בשדה לא רק מחנך גדול, אלא גם הוגה־דעות צבאי, שעזר לעצב דוקטרינה צבאית עברית מקורית, חדישה ויעילה. שוחחתי עם משה סנה, רמ"א ההגנה לשעבר, עם יגאל אלון ועם שמעון אבידן. שלושתם היפנו אותי אל בר, כאל בר־סמכא לענייני ההלכה הצבאית.

כך הגעתי בפעם הראשונה אל ביתו של בר, על גדות הירקון. גיליתי ששנינו תמימי־דעים לגמרי בהערכת הגישה הצבאית של שדה. הסכמנו כי מפקדי־הפלמ"ח היו הרבה יותר מודרניים בתפיסתם מאשר יריביהם, הקצינים שבאו מן הצבא הבריטי, וכי לכאורה אין תפיסת הפלמ"ח אלא התאמת תפיסתו של לידל־הארט למציאות המיוחדת של הארץ. כי הפלמ"ח, כמו לידל־הארט, האמין כי אבד הכלח על מישטר הבולשים, וכי העתיד הצבאי שייך לחייל העצמאי, בעל הרמה הגבוהה והמשמעת־מתוך־הכרה, הפועל ביחידות קטנות, המצטיין ביוזמה עצמית וביניידות.

מכאן הוביל רק צעד קטן לשאלה הנצחית: מדוע פורק הפלמ"ח? מבחינה צבאית גרידא, היה זה צעד גדול אחורה, ויתור על הישג צבאי מיוחד במינו. מדוע זה נעשה? השיב בר: מפני שצבא פלמ"חי יכול להתקיים רק בחברה הבנוייה על אותם היסודות. במישטר של בן־גוריון, שהוא מישטר קאפיטליסטי מובהק, לא יתכן צבא כזה. מבחינת המישטר הקיים, בן־גוריון צודק בהחלט.

כעבור כמה חודשים בלבד חל הפילוג הראשון בממ"ם. סנה גורש. בר הצביע בעד סנה, אולם לא הצטרף לסיעת השמאל הסוציאליסטי, הפרוזדור של סנה אל מק"י. תחת זאת חזר למפא"י.

בעיני רוב ידידיו נראה הדבר מוזר מאוד. חשדנו בו שהוא קאריריסט, המקריב את אמונתו על מזבח הצלחתו האישית. באחת השיחות, שאלתיו בגלוי איך הוא מסביר את דרכו.

הסברו היה בערך כך: אני מארכסיסט מדעי. למדתי כי מהפכה אינה נופלת מן השמים. זהו תהליך סוציולוגי. מהפכה מתחוללת כאשר מעמד חברתי אחד שוב אינו מסוגל לשלוט, וכאשר מעמד חברתי שני מסוגל ומוכן להקים מישטר חדש. אצלנו בארץ, אין כיום מעמד חברתי חדש. על כן חסרים לחלוטין כל התנאים האמיתיים למהפכה, לפחות במשך השנים הבאות.

הבריחה היא בין מק"י לבין מפא"י. מק"י מייצגת את השאיפה למהפכה שלא יהיה לה כל בסיס חברתי בשנים הקרובות. מפא"י מייצגת את המישטר הקיים. אין כל אלטרנטיבה אחרת. גם חרות וגם מפ"ם אינן אלא מהדורות שונות של מפא"י. בתנאים אלה, אין למארכסיסט מדעי כל ברירה אלא לתמוך בבן־גוריון.

לא שוכנעתי. אמרתי לעצמי: הנה אדם, בעל כושר אינטלקטואלי מבריק, משתדל לגבש בסיס רעיוני למעשה הנובע מאינטרס אישי גרידא. במלים אחרות: מוח מזהיר, אופי חלש. כלל לא עלה אז על דעתי שיכול להיות גם הסבר אחר.

★ ★ ★

איך להציל את המדינה?

ב ר חזר על טיעון זה באוזני כמה וכמה פעמים במרוצת השנים. לפני שנה טילפן לי וביקש לפגשני בקפה רוואל. אז הכיר לי את אורה, וביקש ממני בקשה פרטית שנגעה לה. עשיתי זאת ברצון. בסוף השיחה העיר: "שמע נא, הייתי פעם רוצה לשוחח אתך שיחה רצינית."

"על מה?" שאלתי.

"על המאקטיקה והאיסטראטגיה של הצלת מדינת ישראל!" השיב.

בר ידע כבר אז כי אני תלמיד־חובב של ההלכה הצבאית, ואהב לנסח את דבריו אלי ברוח זו. שאלתיו למה, בדיוק, הכוונה.

"שנינו מסכימים כי המנהיגות הנוכחית מסוגלת להרוס את המדינה," השיב. "אבל כשאני קורא את מאמריך, נדמה לי כי דעותינו חלוקות ביחס לשאלה איך למנוע את השואה."

אמרתי שאני מעוניין מאוד לשוחח עמו על כך בהזדמנות קרובה.

ההזדמנות באה כעבור כמה שבועות. בארץ סער הויכוח בין דוב יוסף ודויד שאלתיאל, על הסיבות לאי־כיבוש העיר העתיקה בתש"ח. עלה על דעתי כי בר יודע הרבה על מה שנעשה בחזית ירושלים במלחמת־העצמאות, ועל כן קבעתי פגישה עמו. הוא הזמין אותי אליו הביתה, שוב ברחוב ברנדייס. גם אשתו, רבקה, נכחה במקום והשתתפה בשיחה, שהיתה ארוכה מאוד, גדושה זכרונות.

אחרי כשעתיים קם בר וביקשני לקחתו לבית־ההולים, שם שכבה אורה. הובלתיו לשם, חיכיתי לו למטה כחצי שעה ולקחתיו חזרה הביתה. כך נמשכה השיחה, עם הפסקות, כשלוש שעות. התחלנו בשאלתיאל, והגענו לכל הבעיות הקשורות בדרכו של העולם הזה. הטאקטיקה והאיסטראטגיה של הצלת מדינת ישראל, לדעת בר, היו בנויות על ההנחות

בתמונה: חיים לסקוב, שמעון פרס, חיים לבנון, רקטור האוניברסיטה תל־אביב אפרת, ובן־גוריון, מקשיבים לדברי בר בפתיחת הקאתדרה להסטוריה צבאית.

שיחות עם בר

הבאות: לא תיתכן מהפכה בארץ בשנים הקרובות. מפא"י שולטת במדינה לא מפני שבראשה עומד גאון, אלא מפני שהיא הנציגה האמיתית של החברה הישראלית הקיימת, מבחינה פוליטית, כלכלית ורעיונית. בתקופה הקרובה לא יפיל איש את המשטר הזה — לא מק"י, וגם לא גוף חדש כמו הפעולה השמית.

אולם, אמר בר, אין פירוש הדבר שאדם בעל־מצפון צריך לשבת בחיבוק ידיים. יש במפא"י גורמים שונים. יש בה גורמים מסוכנים, המסוגלים להרוס את המדינה, ויש בה גורמים אחראיים יותר. אלה אמנם אינם מסוגלים לפתור את בעיות המדינה ולצאת לדרך חדשה, אך הם מסוגלים לפחות למנוע שואה עד שישתנו התנאים ותיתכן הקמת מישטר חדש.

מי הגורמים המסוכנים? אנשים כמו משה דיין וייגאל ידין, הרפתקנים חסרי־אחריות ובעלי גחן פאשיסטי, המסוגלים להשתלט על המדינה ולהובילה בדרך של הרפתקות צבאיות, שתסתיים בשואה. הנסיון מלמד כי דרך כזאת כוללת תמיד חיסול הדמוקראטיה הפנימית, הורדת רמת־המחייה של ההמונים, דיכוי מיעוטים, וסממנים פאשיסטיים אחרים.

על כן, אמר בר, תפקידנו לחזק את אותם החוגים במפא"י הלוחמים בנעריי־החצר. וזה לא מתוך חיבה לאותם חוגים, ואף לא מתוך אמונה שיש לחוגים אלה דרך אלטרנטיבית רצינית, אלא פשוט כדי לשמור על הקיים ולמנוע את אבדן המדינה לפני שיתגבש בה מישטר חדש.

לא קיבלתי קו־מחשבה זה, אולי מפני שאיני מארכסיסט. לדעתי, חייב אדם להילחם למען סילוקו של מישטר מזיק אף כאשר אין סיטואציה מהפכנית קיימת. אולם הסכמתי עמו כי יש להבחין בין החוגים השונים במפא"י, ולהושיט תמיכה מסוייגת לאותם החוגים הלוחמים בבעלי הסממנים הפאשיסטיים.

כעבור שבוע כתבתי מאמר בשם „חזית שניה", בו תבעתי לתמוך בלבון במאבקו נגד קבוצת בן־גוריון (העולם הזה 1195). אני מודה כי אותה שיחה עם בר המריצה אותי לנסח מאמר זה בסגנון הרבה יותר חריף מכפי שהתכוונתי קודם לכן. כעבור חודשיים פרצה פרשת־לבון, שהצדיקה קו זה לחלוטין.

★ ★ ★

האם תקום דיקטאטורה?

אותה שיחה לא הזכיר בר את דויד בן־גוריון כראש קבוצת ההרפתקנים המסוכנים. הוא אף ביקש לשכנע אותי להבחין בין בן־גוריון לבין דיין.

גם בשיחות הפרטיות ביותר היה לבר יחס של כבוד לבן־גוריון. לדעתי היה זה יחס כנה לגמרי. הוא שלל את תפיסתו המדינית והחברתית של בן־גוריון — את האוריינטציה המערבית שלו, את גישתו החברתית הקאפיטליסטית ואת מסגרתו הרעיונית. אולם הוא העריך את בן־גוריון כמנהיג היחיד במדינה שיש לו תפיסה שלמה ומגובשת.

לא פעם דיברנו על הסיבות שגרמו לכניעה העלובה של מפקדי הפלמ"ח בתש"ח. מדוע לא מרדו בבן־גוריון, כשציפיתה הלה לפרק את הפלמ"ח? מדוע לא חוללו הפיכה, אף שכל עמדות־הכוח היו בידיהם, והנוער העברי הלוחם היה הולך אחריהם?

תשובתו של בר: בן־גוריון ניצח את מפקדי הפלמ"ח, מפני שהוא ידע בדיוק מה הוא רוצה, ואילו למפ"ם (אשר כל אלופי הפלמ"ח השתייכו אליה) לא היתה תפיסה מגובשת וברורה. אפשר היה לומר את אותו הדבר גם לגבי פרשת אלטלינה ופירוק אצ"ל.

הגישה הבן־גוריונית היתה כולה מיקשה אחת: מלחמה בערבים, השתלבות במערב, חברה קאפיטליסטית, צבא רגיל, מעמד של קצונה. מפ"ם (המאוחדת דאז) מתחה ביקורת על כל פרט מן הפרטים האלה, אולם היא פחדה להסיק את המסקנה ולגבש גישה נגדית שגם היא מיקשה אחת: השתלבות במרחב, מדיניות נייטראליסטית, חברה סוציאליסטית, צבא פלמ"חי. על כן נכנע יגאל אלון בשעתו ומילא אחרי פקודתו של בן־גוריון להיסוג מאל־עריש. הוא לא היה מוכן לעמוד ברצינות מול התערבות אמריקאית מזויינת ולקבל עזרה סובייטית, כמו פידל קאסטרו ופאטריס לומומבה.

אותה ביקורת מתח בר על בגין. כל המפלגות התתיקות היו בעיניו רק תאריאציות על נושא מפא"י, ואיש ממנהיגיהן לא הגיע, לדעתו, אף לקרסוליו של בן־גוריון. במישטר הקיים, אמר, אין תחליף לבן־גוריון.

באותה שיחה על „הטאקטיקה והאיסטראטגיה של ההצלה" שלאחיו כיצד הוא מבחין בין בן־גוריון ונעריי־חצרו. האין להם אותה תפיסה? תשובתו: בן־גוריון הוא אדם מוסרי. אפשר לפסול את המוסר שלו — אך עובדה היא שיש לו מוסר מסויים, שבמסגרתו הוא פועל. ואילו לאנשים כמו דיין, ידין ופרס (שלא לדבר על אלמוגי) אין מוסר בכלל. הם מסוגלים לכל דבר, כי אין להם שום מעצור פנימי.

הוסיף בר: בן־גוריון הוא, ביסודו, דמוקראט בהכרה. יכול הוא לעשות מעשים בלתי־דמוקראטיים, לחבל בדמוקראטיה, אפילו לסגל לעצמו תכונות של שליט־יחיד. אבל אפשר לסמוך עליו שלא יבגוד בסוף ימיו בעצם מסגרת־היסוד הדמוקראטית. ואילו דיין ושות' אינם, ולא היו מעולם, דמוקראטים. שום שרידים אידיאולוגיים מימי העליה השניה אינם עוצרים אותם, כמו את בן־גוריון. הם מסוגלים להקים דיקטאטורה אמיתית, מיליטריסטית והרפתקנית. על כן יש לעצור אותם בכל מחיר, לפני שיהיה מאוחר מדי.

אם מותר לי להוסיף הערה אישית: במאבקים הציבוריים השונים נפגשתי באנשים רבים השונאים את דויד בן־גוריון שינאה עיוורת, החושבים אותו לנבל, לבוגד, לאדם פסול מכל הבחינות. מעולם לא נדבקתי בשינאה זו. אני פוסל את כל דרכו המדינית והרעיונית, וגם רבות משיטותיו האישיות. אך התנגדותי למנהיג זה אינה רגשית, אלא הגיונית. אני מתנגד לו כאדם המסמל, יותר מכל אדם אחר, את המישטר הקיים. אילו התפטר היום מתפקידיו הציבוריים, לא הייתי מוצא בלבי כל טינה אליו.

אני חושב שבגיבוש יחסי זה לבן־גוריון הושפעתי לא במעט על־ידי ישראל בר.

★ ★ ★

התיתכן הפיכה צבאית?

שיא פרשת־לבון החלטתי לחבר, עבור כתב־העת אתגר, מחקר רציני על הנושא: האם תיתכן בישראל הפיכה צבאית? שוב צילצלתי לבר, ושוב ניגשתי לביתו ברחוב ברנדייס. בסוף השיחה הובלתיו בג'יפ לדירתה של אורה בגבעתיים.

לצורך החיכוך, נתחלקו התפקידים (מבלי שקבענו זאת) כך, שאני טענתי כי תיתכן הפיכה צבאית בישראל, ואילו בר טען שלא תיתכן. תמצית החיכוך היתה, בערך, כלהלן:

בר: השאלה היא, קודם כל, לאיזו הפיכה אנחנו מתכוונים. האם הפיכה בהשראתו של בן־גוריון, שמטרתה להפוך את בן־גוריון לדיקטאטור, או הפיכה אחרי מותו של בן־גוריון, שמטרתה להשליט איש כמו דיין?

אני: נברר קודם כל את המקרה הראשון. נניח שיום בהיר אחד יחליט בן־גוריון לחסל את שלטון הכנסת. יחידות צה"ל יתפסו את בנייני הציבור, יאסרו את ראשי המפלגות ובן־גוריון יוכרז לדיקטאטור.

בר: צה"ל הוא צבא עממי מגויים. אני מסופק מאוד אם מחוללי ההפיכה יוכלו לסמוך על החיילים במקרה כזה. אני בטוח כי חיים לסקוב (שעוד היה אז רמטכ"ל) לא יתן את ידו להפיכה כזאת. הוא אדם הגון מאוד.

אני: אין צורך בכל הצבא כדי לחולל הפיכה. די בכמה יחידות מובחרות.

בר: איני חושב שיש כיום יחידה כזאת. המצב היה שונה ב־1954, כאשר הצליח משה דיין להטביע חותם מסויים על יחידות הצנחנים. אולם לסקוב היסל את האווירה שהכניס דיין לצה"ל. כיום אין לצנחנים השקפת־עולם אחרת מאשר לשאר חיילי צה"ל.

אני: האם אתה חושב כי יחידה של עולים חדשים, שאנשיה לא היכו עדיין שורשים עמוקים בארץ, תסרב לחולל הפיכה למען בן־גוריון?

בר: אין בטחון שלא. אבל במציאות זה יהיה מוטל בספק. אם המפלגות תתנגדנה להפיכה, לא יהיה הצבא מאוחד.

אני: נניח לרגע כי מחוללי ההפיכה יצליחו ליצור לפני כן מתיחות בטחונית רבה לאורך הגבולות. הנסיון של 1954 מוכיח כי אפשר לייצר אווירה כזאת באופן מלאכותי.

(המשך בעמוד 22)

נגד מי ריגל? מי לכד אותו? כיצד חוקרים

בר נהרג

האם היה שם?

תמונה זו צולמה בספרד, בימי מלחמת האזרחים שם. לדברי ישראל בר במשך שנים ארוכות, היה הוא אחד מלוחמים אלה של הבריגדה הבינלאומית. אולם עתה הוכח כי לא דיבר אמת.

עורך־הדין יעקב הגלר לא ידע מה לחשוב, מזה שנים הכיר את ד"ר ישראל בר. והנה, לפתע, קרא עליו בעתונים כי נתפס כמרגל, כי רימה את כל העולם, כי מימיו לא היה בשוק־בונד ולא לחם בספרד. ואולי — שאף אינו יהודי כלל.

את הדברים האלה קרא הפרקליט המנוסה רק אחרי שובו ארצה. בעת שנעצר בר, היה הגלר בחוץ־לארץ.

מן המחנה בו מוחזק בר במעצר הועברה לפתע להגלר ההודעה, כי בר מבקש ממנו ליטול לידיו את ההגנה המשפטית עליו. היתה זו תוצאה טבעית מהיכרותם הממושכת, עוד מימי ההגנה, ומן הידידות שהתפתחה בין השניים. בשנתיים האחרונות אף נהגו לבלות יחדיו, כשבר מלווה על־ידי ידידתו, אורה זהבי.

הגלר קיבל על עצמו את ההגנה, ביקש להיפגש עם העצור. אולם עוד לפני שיעקב הגלר הפרקליט גמר להחתים את בר על „יפוי־הכוח", ביקש הגלר האיש לשמוע מצד ישראל המכר מה אמת במאות הסיפורים המכתובבים אודותיו. „מי אתה?" שאל אותו, „מה אתה? יהודי, גוי?"

„קובה, ידידי," השיב בר, „אני ישראל בר. זה שמי הנכון. דוקטור ישראל בר."

בפגישה ראשונה זו לא רצה הגלר להתעמק, כי טרם הספיק לקרוא את החומר הכלול בתיק החקירה, וגם לא רצה לשאול את בר שאלות של תכליח, בנוכחות אנשי הבטחון. הוא רק שאל לשלומו של העצור, ביקש לדעת מה יש לו לומר לגבי הפירסומים בעתונות השונים.

„משמיצים אותי" היתה תשובת בר, „שמים בפי דברים שבעולם לא אמרתי. לא בגדתי בישראל. אני כבר הודיתי בכמה דברים — אבל בכל מה שעשיתי, לא פגעתי בישראל."

★ ★ ★

ליגן המזרי

בר השביע הראשון, אחרי פירסום הידיעה על מעצרו, מאות אלפי מלים הוקדשו לישראל בר. אך בסוף קריאתן, עדיין נשאלה השאלה: מיהו ישראל בר?

גם כיום אי־אפשר לתת לכך תשובה מלאה. אולם דבר אחד הספיק להתברר לחלוטין: שישראל בר הוא האיש השנוא ביותר במדינת ישראל. נאמר עליו שהוא מרגל, בוגד, נואף, בזבזן, רמאי, שקרן, מעמיד פנים, סכנה לאומית, גוי, מיפלצת.

יתכן מאוד, בתום שמיעת העדויות והסנגורית, כי בית־המשפט יגיע למסקנה שאכן עבר ישראל בר על חוקי המדינה, יגזור עליו את העונש המאכסימלי. אולם בשלב זה אין איש יודע עדיין אפילו במה בדיוק אשם האיש הזה.

★ ★ ★

ההוראה — מצומצמת

במידה פורמאלית, נמצאת עדיין פרשת בר בראשיתה. רק השבוע קיבל עורך־הדין הגלר את התיק מידי אליעזר לייבסון, ממלא־מקום פרקליט המחוז. לפני כן הושבע כי ישמור על תוכן התיק בסוד דיות מוחלטת, וכי לא יראהו אפילו לעוזריו במשרד. הגלר, שהתכונן למשפט חשוב, הכניס את התיק לכספת ברזל מיוחדת, נעל אותה על מפתח כדי שאיש לא ינעץ בו אפילו מבט חטוף.

תוכנו של התיק נשאר עדיין סודי — כי הוא מכיל עדויות על עניינים בטחוניים. הוא יישאר סודי גם להבא; כי המשפט ייערך, מן הסתם, בדלתיים סגורות.

אולם בחוגים יודעי־דבר, דיברו השבוע בנימה שונה מזו שהושמעה לפני שבוע שבועיים. שוב לא ראו בבר מרגל שמכר את כל סודות ישראל, בייחוד לאור העובדה שבר עצמו עמד בעקשנות על גירסתו כי לא פעל נגד ישראל.

כעבור יומיים הופיע במחנה־המעצר חוקר בכיר בש.ב., שביקש לחקור אישית את בר. אלא שבר סירב להשיב על כל שאלה נוספת. „אין לי יותר מה לומר," הודיע, „ברצוני לראות את פרקליטי."

היחס הכללי אליו במקום מעצרו היה יחס טוב למדי. הוא זכה לטיפול אדיב, הוחזק בתנאים נוחים למדי. גם אחרי שהודיע על אי־שיתוף פעולה עם חוקריו, נמשך אותו יחס. אלא ששיטות החקירה נעשו נוקשות יותר. הוא הוחזק ללא שינה, נלקח לחקירה בלילה, פנסים חזקים הוארו מול עיניו. אולם הוא לא ניכנע.

הדגש בחקירה הועבר לכיוונים אחרים. קודם כל: בדיקת רשימה של כ־300 שמות, אותם מסר בר, כאנשים אשר איתם קיים מגע פחות או יותר קבוע. המסמכים בביתו נבדקו בקפדנות — אך לא נמצא בהם חומר מרשיע במיוחד; רק מסוג החומר הבטחוני שכל קצין בדימוס מחזיק בתיקיו הפרטיים.

נבדק גם מצבו הכספי של בר, כדי לברר אם קיבל שכר מן המדינה הזרה, עבור שירותיו. הסתבר כי מלבד הכנסותיו הגלויות — ממשכורות ומשכר־סופרים — לא קיבל בר כספים אחרים. בחשבונו בבאנק לאומי לישראל, נמצאו אותה שעה כמה מאות לירות בלבד. מלבד כספים אלה יש לו רק חשבון בגרמניה, שם הוא מחזיק, כנראה, את הכנסותיו מספרו הגרמני.

★ ★ ★

ההמחאה לא שולמה

מצבו הכספי של בר הסתבך דווקא אחרי מעצרו. הראשון שגילה זאת היה

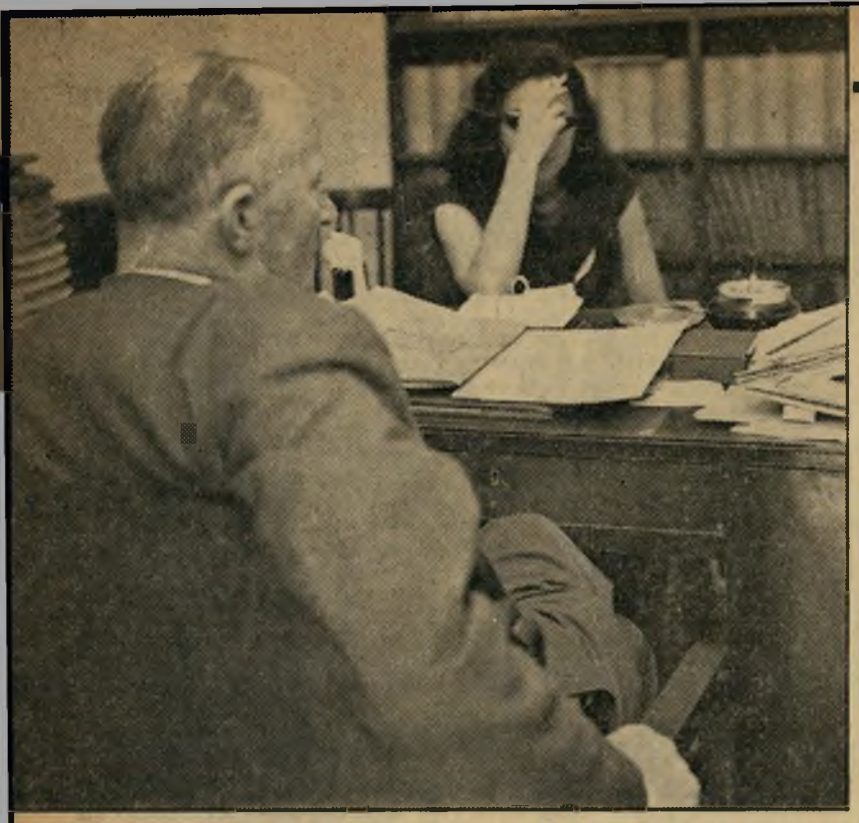

אוחו? לאן נעלמה אשתו? מי מסתתר בעברו?

בספרד!

עורך־הדין אברהם תורי, בעל־הדירה בגיבעתיים, אותה שכר בר עבור ידידתו אורה זהבי וילדיה. תורי השכיר את הדירה למשך שנה, בשכר חודשי של 110 לירות. מאחר שב־1 לאפריל חל מועד פירעון השכר התלת־חודשי, קיבל מידי אורה המחאה על סך 330 לירות. את ההמחאה שלח בר ממקום מעצרו.

אלא שבהציגו את ההמחאה בבאנק, סירב הקופאי לכבדה. תורי דחף פתק מתחת לדלת הדירה: „אבקש לסור דחוף למשרדי, כיוון שהצ'ק לא כובד על־ידי הבאנק ויש להחזיר את הדירה מיד.“

אורה קראה את הפתק בחרדה. „ישראל לא היה שולח לי צ'ק אם אין לו כיסוי,“ מילמלה. ואומנם, הסתבר כי להמחאה היה כיסוי — אלא שכספי בר הוקפאו על־ידי הוצאת־סופרים ששילמה לו מיקדמה, על־חשבון ספר שעתה, כנראה, שוב לא יופיע.

★ ★ ★

בר: „לא לחמתי בספרד!“

דבר אחד נשאר סתום, גם אחרי כל הבדיקות המסועפות. היה זה עברו האישי של בר. רק פרט אחד התברר ללא צל של ספק: כי בעיר וינה, בשנת 1912, נולד תינוק יהודי בשם גיאורג בר. אביו בא מאמריקה, ונשא לאשה צעירה וינאית.

אולם — האם שירת בשוך־בונד? חברו של בר מאותם הימים, כיום קצין צבא־הקבע, העיד כי בר הצטרף ב־1936 לארגון הציוני ידישר וארספורט אונד שיצן־פריין („התאחדות יהודית לספורט־מגן וקליעה“), שמטרתו היתה להגן על תהלוכות ציונות בווינה, על אסיפות ועל העליה־לרגל ההמונית לקברו של הרצל. באירגון זה למד בר לראשונה, לדברי קצין זה, להשתמש בנשק, לקלוע למטרה ולצעוד בתרגילי־סדר. אילו שירת בשוך־בונד, היה חייב כבר לדעת חוכמה צבאית בסיסית זו.

לעומת זאת מספרים עליו קצינים בכירים אחרים שהכירוהו מראשית פעילותו בהגנה בארץ, כי בקורסים למפקדי־מחלקות לימד גם טאקטיקה צבאית שימושית — תורה שאין רוכשים בספרים או בתיאוריה, אלא רק מתוך למודים מעשיים בשדה. משמע — שעבר אקדמיה או אולפנה צבאית כדירה. האומנם השוך־בונד, כפי שאמר להגלר? או שמא האקדמיה על שם פרונזה, ליד מוסקבה, בה חושלו קאדרים קומוניסטיים.

נשאלת גם השאלה אודות שרותו בבריגאדה הבינלאומית בספרד. אחרי שבמשך שנים כה רבות נוצרה האגדה של שרותו כמפקד־גדוד במלחמת־האזרחים, החלו עתה כל ותיקי אותה מלחמה בישראל להכריז כי אינם מאמינים שבר א־מנם היה שם.

השבוע הוסיף ד"ר יוסף הלר, מתל־אביב, פרט מעניין: כי בבריגדה הבינלאומית על שם תלמן אומנם שירת קצין בשם ד"ר בר. היה זה יהודי, ממוצא גרמני, אשר שירת כרופא גדודי של הגדוד השלישי בבריגאדה. ד"ר הלר שירת כרופא גדודי בגדוד השני, ובאחד הקרבות ליד מאדריד נקבעו נקודות האיסוף של שני הגדודים זו ליד זו. ד"ר הלר זוכר את ד"ר בר כאדם נמוך־קומה, שמן ומרכיב משקפיים. ד"ר בר הינו גבוה במקצת, רזה ומרכיב משקפיים.

זיגמונט שטיין, עסקן יהודי היושב כיום בפאריס ואשר שירת בשעתו במטה חטיבת תלמן, סיפר אף הוא על אותו ד"ר בר, בהוסיפו כי הוצא להורג על־ידי אוטו גרוטוהל, נשיא גרמניה המזרחית, שנקרא אז גנראל גומס, מפני שהיה חשוד בטרוצקיזם. לא יתכן, לדברי שטיין, כי היו באותה חטיבה שני אנשים בשם ד"ר בר.

אם כן, יכול להיות שישראל בר נטל לעצמו את זהות האיש שחוסל ועלה לישראל; או שלא היה כלל בספרד ושמר באמת ישראל (או גיאורג) בר; או שאינו לא בר ולא לוחם הבריגאדה הבינלאומית, אלא נשלח תחת זהות בדויה כמרגל, כבר ב־1938.

היכן האמת? קשה עדיין לדעת. אפשר רק לציין שהחיפוש אחריה הסתבך עוד יותר, כאשר בר הודה בפני הגלר, השבוע, כי בניגוד למה שאמר עד כה, לא לחם מימיו בספרד.

★ ★ ★

הדליפה — בגרמניה?

עד כה פנים התקבל ישראל בר כברסמכא בענייני צבא, מיד עם הגיעו ארצה. מאז הגיע רחוק מאוד. כיום מנסים להמעיט את חשיבותו. אף מרחיקים לכת בכיוון זה, עד כדי־כך שמגלים לפתע בי גנראלים צרפתיים, ששמעו אותו מרצה לפני שנה בפאריס, צחקו ממנו וקבעו כי אינו יודע מאומה.

ההשמצה האישית השיטתית והמעטת חשיבותו, מכוונת לטשטש את הקירבה הביצועית בינו לבין דויד בן־גוריון. אולם היום, השבועון בעל מקורות האינפורמציה המצויינים בכל רחבי תבל, קבע השבוע כי בר היה ידוע ברבים כידידו ואיש־סודו של בן־גוריון. יתכן כי הסתמך על הידיעה (הבלתי־בדוקה, אומנם) כי בעת ביקורו הראשון בגרמניה, נשא עימו בר שני מכתבי המלצה חתומים בידי דויד בן־גוריון: האחד לקונראד אדנאור; השני לשר ההגנה, פרנץ יוזף שטראוס. מיכתבים אלה פתחו את כל השערים בפני בר — והם קבעו כי איש זה הוא מקורבו ואיש־סודותיו של ראש ממשלת ישראל.

מעמד זה איפשר לבר לחדור למקומות הסגורים בפני זרים. הוא הצליח לאסוף אינפורמציה בחוץ־לארץ, אשר רק איש־סודו של ראש ממשלת ישראל — הנתשבת כמשולבת במערך המערבי — יכול להגיע אליה. חשוב לזכור עובדה זו, מכיוון שבהודאותיו חזר בר והדגיש שבמידה ומסר סודות — לא נגעו אלה למערך של צה"ל.

ידוע כי לשירותי־הביון המערביים — ובעיקר לגרמניים — ישנה רשת מצויינת בתוך הגוש המזרחי. רשת זו יכולה לגלות דליפה בטחונית במערך המערבי, להודיע על כך למרכז הביון המערבי, האם נתגלתה גם הדליפה שבאה מבר? אם כן, בוודאי נמסרה אזהרה לשרות הביון הישראלי, שיפקח את עינו אחרי מעשיו של הדוקטור. במיקרה זה, אפשר להניח כי זוהי הסיבה שדחפה את הש.ב. להזהיר את דויד בן־גוריון מפני יועצו.

גירסה זו קיבלה סיוע השבוע, מעל דפי השבועון הגרמני החשוב, דר שפיגל. כתב השבועון: שמו של בר הופיע ברשימה של מרגלים בשירות המזרח, שנתפסה אצל המרגל לונסדייל בלונדון. לונסדייל זה העמיד פנים כיהודי קנדי, התגלה לבסוף כרוסי שלא נימול, אשר נטל את זהות לונסדייל האמיתי. הוא הצליח לגנוב את כל סודות הצי הבריטי.

הגילוי הועבר מיד לש.ב. שהחל עוקב אחרי בר — דבר שהביא לבסוף למעצרו.

גורמי הבטחון הישראליים הכחישו נמרצות גירסות אלו, בטענם כי לא נתקבלה כל אזהרה נגד בר מצד נאט"ו או מצד מדינה זרה. הוא נתפס, לדברי הש.ב., כתוצאה מפעולת עיקוב שיגרתית לגמרי. הוא נפגש עם דיפלומט קומוניסטי בארץ.

ביג'י לא שעה לאזהרה, אסר כל עיקוב אחרי בר. אך ראש הש.ב. חזר והזהיר — ואף מסר חשדותיו לרמטכ"ל, חיים לסקוב, שיחסו לבר היה מאז ומתמיד קריר. בגלל אזהרות אלה סירב פרס להרשות לבר לנסוע פעם נוספת לגרמניה, כפי שביקש לפני חודשים אחדים.

★ ★ ★

חפש את האשה

לתעלומת ישראל בר מצטרפת תעלומה נוספת, היא תעלומת רבקה בר.

השניים חיו בידידות, בדירה אחת, למרות שמזה שנים לא היו ביניהם יחסי־אהבה. כאשר נודע על מעצר בעלה, שהתה רבקה בסקוטלאנד, במילגה מטעם האו"ם. מיד לאחר מכן נעלמה — בהשאירה הודעה סתומה לבעלת־הבית שלה, שהיא טסה לקופנהאגן.

מדוע טסה לבירת דניה — שהיא גם תחנה ראשית בדרך למוסקבה? האם ידעה משהו על פעילות בעלה, או אפילו היתה שותפה לה, ולכן החליטה להסתתר במזרח?

או שמא רק התחבאה אי־שם באירופה, מפני הפירסומת והחקירות שמן הסתם המתינו לה בישראל? או אולי אפילו חזרה לישראל — ונעלמה כאן, אם אצל ידידים, אם במעצר?

יתכן כי תעלומת ישראל בר תמצא את פיתרונה בבית־המשפט. אבל אין כל בטחון כי תעלומת רבקה תיפתר אף היא.

הידידה והפרקליט

אחרי שלא הורשתה לבקר את בר במקום מעצרו, פנתה ידידתו אורה זהבי, לפרקליטו יעקב הגלר. אותו הכירה כידידו הוותיק של בר, ביקשה להתקשר דרכו עם ידידה העצור.

הבריגדה היתה מורכבת ממתנדבים, אשר באו מכל ארצות העולם, כדי ללחום לצד הרפובליקאים הספרדיים. שתי תמונות אלה לקוחות מאוספו של לוחם לשעבר בבריגדה זו, כיום תושב ישראל, הנשבע כי לא יתכן שישראל בר מילא בבריגדה את התפקיד שהוא ייחס לעצמו. **מימין:** קבוצת מתנדבים זרים. **משמאל:** שתי מתנדבות, בראש יחידה צועדת.

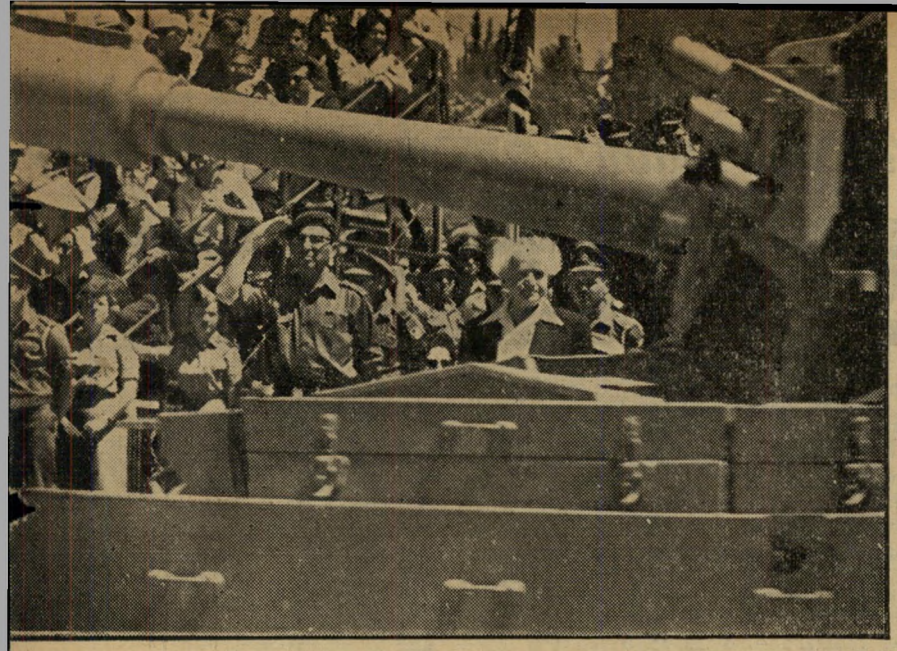

ביום: בן־גוריון וצ'רה מצדיעים לצנטוריון
— רעם הנשק

במדינה

חגים
ההמון וההמולה

חג העצמאות היתה, בשנים הקודמות סמל השימחה והשתחררות האזרח מדאגו־תיו, לרגע קט. זוהי היממה בה אין חושבים על מלחמה ולא על מס ההכנסה; בה מרחף העבר הרומאנטי מבעד למסך היין. העתיד המדאיג — נראה ורוד וקוסם.

השנה, עם קץ שנת קיומה ה־13 של מדינת ישראל, חסרה אווירה זו של חוסר־דאגה ושל חדוה כללית. להרפיית־המתח ההמוני, גרמו סיבות רבות: באוזני אזרחי ישראל, שיצאו לרחובות המוארים־חג עם קץ יום הזיכרון לחללי השואה, הידהד עדיין קולו המאשים של הד"ר גדעון האוזנר, וקולו העמום יותר של אדולף אייכמן.

גם בזירה הציבורית הטביע מדכא ומביך — מעצרו של סגן־אלוף ישראל בר באשמת ריגול — חותם על אוכלוסיית המדינה, בעוד שבתחום הטכני (ראה להלן) השביתה מריבת־סמכויות ביורוקראטית בין שני גופים מארגנים חלק ניכר של השימחה.

מפח וצפיפות. עצובים במיוחד היו תושבי תל־אביב, הנוהגים לנהור, מדי שנה, למרכז השעשועים והבידור של עירם, להס־תובב ברחובות דיזנגוף ואלנבי, לרקוד, לשתות ולהשתולל. השנה, כאילו רצו אמרגני־החגיגות להוכיח את בגרותה של מדינה שהגיעה למיצוות, שבתה השימחה בהרבה.

ההמונים מצאו את רחוב דיזנגוף ריק מ־רמקולים, וכימעט באווירה זו של חולין הם נאלצו להסתובב, להשמיע קול משרוקית־בחצי־לירה במקום להשתעשע לצלילי תזמו־רות, לשרך רגליהם במקום לרקוד.

הסיבה העיקרית לכך היה הרעיון לקביעת גבולות מרכזי השמחה. שוב הוכח ששום תכנון של חגיגות אינו גורם אוטומטית להצלחתן.

המארגנים שאפו השנה, כמו בשנים הקוד־מות, להוציא את הקהל מרחוב דיזנגוף לפז־רו על פני תל־אביב כולה.

הצלחתם היתה רבה מדי. הם הצליחו לפזר את הקהל בפינות השונות של העיר, הביאו על ידי כך להשבתה חלקית של מרכז העליצות העיקרי: רחוב דיזנגוף היה חסר מרכז בידור ממשי, מלבד פינות הזמר.

ההמונים שבאו באופן טבעי לרחוב זה המשיכו לנהור בעיקר לגן־העצמאות, יצרו שם צפיפות גדולה כל כך עד שמנעו כל אפשרות של רקוד או בילוי אחר.

רבים אחרים התגודדו סביב דוכני היין, אשר פזורים היו בפינות העיר הנידחות, או הסתובבו באפס מעשה ברחובות. היו כאלה שהעדיפו להסתגר בביתם, לערוך נשפיות פרטיות אשר שמרו, איכשהו, על רוח החג המקורית והתמימה. חוף הים בתל־אביב נחגר בשרשרת מדורות.

במערבולת זו בלטו לטובה בימות־הבידור. שם נהנה הקהל, המשיך לרקוד ולצהול, ויהי מה. כדברי הבדיחות הישנות נשמעו, כרגיל, נוסח טלילה בן זכאי בגן העצמאות: „רותי הג'ינג'ית מודיעה לבעלה שלא תחזור הלילה לישון בביתה," או להטוטי אורי לוי, בכיכר מלכי ישראל: „ילדים, תפסיקו ללכת לאיבוד."

את ההלצה העיקרית קצר דוקא רעיונו של השחקן נפתלי בינשטוק, אותו ביצע ביפו, לדבריו — בלחץ התנאים האובייק־טיביים:

„היתה צריכה להופיע אצלי להקת־בידור. היא לא באה. עליתי על הבמה ואמרתי לקהל: ,מה אנחנו צריכים את האמנים מתל־אביב? יש לנו מספיק משלנו! כל מי שמרגיש את עצמו אמן — שיבוא להירשם מאחורי ה־במה!' ההופעות הספיקו בשביל שעה ורבע."

שירה יונית ונאום. גם בשכונת התיקווה הצליח גבי עמרני להפעיל את הקהל, העלה על הבמה ילדה בת ארבע, ששרה שירים ביוונית, לא יכלה לרדת מ־הבמה מרוב התלהבות הקהל. נמיר, שנאם בארבע במות משך ארבע דקות כל אחת, זכה להתלהבות קטנה בהרבה.

בשעה שתיים בלילה הסתיימו התוכניות בבמות. אך הקהל סירב להתפזר עד שעה מאוחרת־מוקדמת. נהגי האוטובוסים היו היחידים שהמשיכו לעבוד בכל שעות ה־לילה, בעיר ומחוץ לה. הדרך לירושלים עסתה חג. מישהו דאג להנחת זרי־פרחים על המשוריינים השרופים ששופצו מחדש, אך התנועה לא היתה חזקה.

הצופים העיקריים במצעד הצבא שנערך בירושלים, למחרת, היו המוני התיירים ו־העתונאים שבאו למשפט אייכמן — וכמובן, תושביה של העיר. ההערכה הרשמית של מספר הצופים מוגזמת למדי. את התיירים הרבים שהגיעו אל במת המוזמנים, שעתיים לפני הזמן, הדריכו חיילות־שוקולדה של השלישות.

„לא עברנו הכשרה מיוחדת לכך," סיפרה גבי רוט, שעה שלעסה את העוגה מתוך שקית השי שחולקה ושנשאה את הכתובת לחייל בחיבה. „אמרו לנו: ,אם אתן יודעות קצת אנגלית או אידיש — זה מספיק'."

למטה: ילדי יפו חוזים באמנים
— המולת המתבדרים

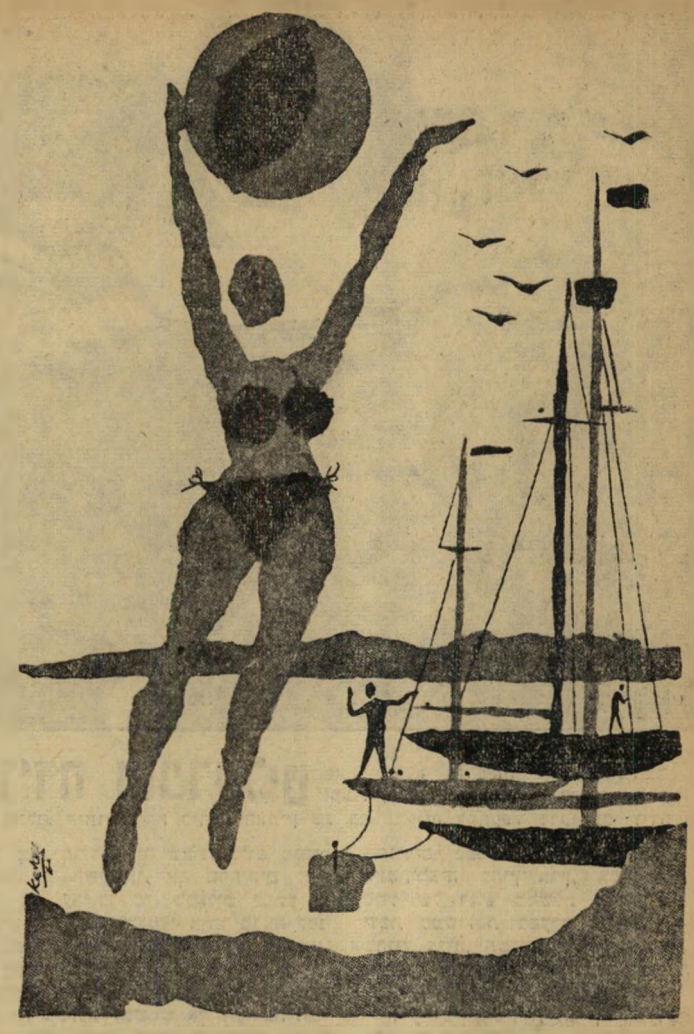

מהי משאלתך -
בסקנדינביה תמלאנה!

שחיה, שייט בסירה וביאכטה, דייג, העפלה להרים. מנוחה בחיק הטבע — מרחק דקות בלבד מהמרכזים העירוניים בהם כל סוגי הבידור והמותרות.

פנה לסוכן הנסיעות שלך או אל משרדי ס.א.ס

תל־אביב
טל. 67858

ירושלים
טל. 3341

SAS
SCANDINAVIAN AIRLINES SYSTEM

אנגלית • צרפתית

לומדים בשיטה קלה וייסודית בביה"ס „קדימה" ת"א, בן־יהודה 74, טל. 20314.

נפתחים:
- קורסים ואולפנים נוספים למבוגרים (שפה שימושית, דקדוק, כתיב, סגנון ושיחה (Conversation). הלומדים בכל שעות הבוקר והערב.
- קבוצות נפרדות באנגלית לגומרי ג'־ח' יסודי, ה'־ד' תיכון (למתחילים לביסוס הידיעות עד להכנה לבגרות).
- הכנה לבגרות באנגלית ומתמטיקה לאקסטרנים (מאי־דצמבר 1961).

פרטים והרשמה: מ־9 עד 12.30 לפני הצהריים: 3 עד 9 בערב. (פרט ליום ו')

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי
המערכת והמנהלה: תל־אביב, גליקסון 8, טלפון 26785, ת.ד. 136 • מען מברקי: עולמפרס • דפוס משה שהם בע"מ ת"א, פין 6 • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

בלילה: נוער תל־אביבי מוץ במת־הבידור
— זמר עם

את ידיעתה ב„קצת" אנגלית, הפגינה רחל אסאו, גם היא חיילת בשלישות: Do you speak English? שאלה תייר שהגיש לה כרטיס וביקש לדעת היכן מקומו. "Yes", השיב לה התייר. „אז זה בשורה הראשונה, הכיסא השלישי," סיכמה ב... עברית.

הניצים

מדי שנה בשנה, ערכה את חגיגות העצמאות ועדה מיוחדת מטעם משרד ראש הממשלה, שקיבל לשם כך כספים מן המועצות והרשויות המקומיות בהן נערכו החגיגות. בעבר, היה מינהל ההסברה מארגן את החגיגות בעיקר ביישובים הקטנים וביריכוזי עולים. מכיוון שמבחינה מספרית, תל־אביב היא מרכז המדינה, זכה כל הנעשה בתל־אביב לעיקר הפירסומת, בעוד שכל מה שביצע מינהל ההסברה זכה לשורות ספורות בנוסח: „כמו כן נערכו חגיגות בישובים פלוני ואלמוני."

השנה החליטה עיריית תל־אביב לקחת את אירגון החגיגות לידיה, מסרה אותו לחברה המאוחדת לאירועים ויחסי ציבור.

מכיוון שכך החל מינהל ההסברה לחשוש שגם השנה יזכה לפירסומת אפסית. לזה לא היו אנשי המינהל מוכנים להסכים. כי מזה שנים ארוכות מבצעת למעשה זרוע זו של משרד ראש הממשלה מיבצע השתלטות איטי על כל גורמי הקשר והתעמולה הציבוריים.

אירוע כה חשוב כמו חגיגות העצמאות, אם יעבור בהצלחה בלי עזרה מצד המינהל, עלול לעורר שאלות נוקבות, בדבר עצם הצורך בגוף מסורבל כפול־תפקידים מסוג זה. גוף החסר תועלת והמבזבז רבבות ל"י מכספי משלם המיסים.

כשלון חרוץ. אם עד כה לא יכול היה מנהל ההסברה לחדור לארגון החגיגות בתל־אביב, כיוון שהיה עליו אז להתחרות בועדה ממלכתית, הרי השנה, אחרי שארגון החגיגות נמסר לידיים פרטיות, הוסרו ל־ מעשה כמעט כל המכשולים.

מנהל ההסברה החליט לקיים אירוע מרכזי בתל־אביב, בגני תערוכת יריד המזרח, לרכז שם את כל כוחות הבידור שלרשותו. מופע זה נועד למשוך קהל רבבות. אם היה מצליח היה מנהל ההסברה זוכה בכתר הצלחת החגיגות בתל־אביב. למטרה זו דאג מנהל ההסברה לרכוש את מיטב האמנים מראש, הבטיח להם תשלומים גבוהים, השאיר למארגני החגיגות בתל־אביב רק אמנים מדרגה שניה.

בקול ישראל, חלק בלתי־נפרד ממינהל ההסברה, הצטמצמה לפתע יריעת־תוכנית החגיגות התל־אביבית לתכנית אחת בלבד: תוכנית חצות וחצי, בגני־התערוכה בתל־אביב, אותה אירגן, כמובן, המינהל.

סכום של אלפי לירות הוצאו על הפירסום בעיתונות על בנית במה מיוחדת במקום לא מתאים — במרכזו של משטח חול — ועל אירגון נסיעה בהליקופטר לעתונאים נבחרים, שהוסעו מבית־שמש לגני־התערוכה.

אירגון התוכנית היה כישלון חרוץ. המארגנים הודיעו שהם מצפים לקהל בן עשרים אלף איש, שכחו שבמיגרש־החנייה יש מקום לאלף מכוניות בלבד.

קהל של קרוב לארבעים אלף איש נהר אל הגנים, יצר בכביש היחיד המוביל למקום פקקים שאי־אפשר היה לצאת מתוכם. ראש עירית תל־אביב, מרדכי נמיר, לא הצליח להסתלק מהשטח, הוצא מהמקום בניידת־משטרה. עמוס בן־גוריון, שנתקע במבוך, התרגז וציוה לסגור את הכביש לכיוון התערוכה, להשאירו פתוח רק ליציאה.

האמנים המופיעים לא יכלו לבוא, איחרו ברובם, והקהל שלא מצא כימעט דבר בשטח, חרף כל ההבטחות, הסתובב, מאוכזב ונרגז, בעוד סוליימן הגדול מנסה להציל את מצב הרוח ואת כבוד המארגנים בקומזיץ־ענק.

המקור היחיד, עבורו היתה השימחה גדולה וההצלחה שלמה היה קול ישראל: המקום היחידי ממנו העבירו בליל העצמאות תשכ"א שידור־חי היה — גני־התערוכה בתל־אביב.

התיישבות
המשך לאפלייה

כאשר הופיעה, במדור ספרים של העולם הזה (1015) רשימה על הצנזורה הפנימית אשר הטיל מוסד הפצת הספרים של ההסתדרות הכללית, ספרי, על יצירת־בכוריו של שמואל שצקי, איש־משק חבר תל־קציר, התעוררו לראשונה רבים מתושבי המדינה לסכנת הצנזורה הביורוקראטית־הדאנובית בתנועה הקיבוצית.

בני המשקים, לעומת זאת, ידעו מזמן כי אסור לבטא, בעיקר בכתב, דעות אפיקורסיות; כי הדרך הטובה ביותר לזכות למעמד הרם והנוח של „אומן משק", לקבל ימי־חופשה נוספים למטרת כתיבה או ציבור, היא לשבח את התנועה, להלל את המדינה ואת הציונות, ומעל לכל — להימנע מהבעת דעות מקוריות או מכתיבה בסיגנון מודרניסטי, מסוכן או בלתי־מתקדם — היינו, שאינו תואם את הקו המוכתב מגבוה.

המפנגרים מרשיעים. מה שספרי עושה בתחום הפצת־הספרות, עושה בתחום הפובליציסטיקה איגרת לחברים, העלון הקבוע של איחוד הקבוצות והקיבוצים. את איסור הפצת ספרו של שצקי, עורף ללא קלסתר נימק, למשל, כשהוא, מביא את דברי מנהל המוסד להפצה, אביאל:

(המשך בעמוד 10)

למעלה: תל־אביב חוזה בזיקוקין
— וברק אורות

אגודת
הפרש הישראלי

ביום ד' 10.5.61 בשעה 4 אחה"צ יהקיים באצטדיון רמת־גן

מפגן
פרשים

בתחרויות רכיבה על סוסים, מרוץ ומעבר מכשולים

בהשתתפות: פרשים מארגוני השומרים, פרשים בדואים, פרשים ממושבים וקבוצים, בתי ספר לרכיבה ופרשים מצטיינים מרחבי הארץ

כרטיסים להשיג:

רדיו אוניון, במה, רוקוקו, כנף, לאן — וביתר המשרדים בתל־אביב.
יובל — גינצבורג, נובה — חיפה, כהנא — ירושלים, חלד — רחובות, כרטיס — פתח תקוה, רבניץ, כרטיס — רמת־גן, גבע — גבעתיים, סיגנל — נתניה, מסדה — ראשל"צ, כרטיסטרן — חולון, היוזם — בת־ים.

פרסום ידין מכנס

במיטת גומעדין
הרצליה

גומעדין, אזור התעשיה הרצליה, טלפון 932684

עוד החודש פאר ביתך אצל
ריהוט זוזובסקי
תל־אביב, רחוב הרצל 39
ריהוט מודרני מרהיב עין — ספות נהדרות — כורסות נוחות — חדרי שינה וחדרי אוכל חדישים ביותר.
מחירים מיוחדים — תנאים נוחים.

חצפית

כל הזכויות שמורות

● **צפויים כמה שינויים אישיים, כסביכתו המיוחדת של דויד בן־גוריון, כתוצאה מגילוי פרשת בר.**

● **גם בישראל עשויה לקום תנועה נגד השימוש באטום לצורכי מלחמה.** היוזמה לכך תבוא מצד ראשי התנועה הבריטית, הלורד ברטראנד ראסל והפילוסוף שווייצר, והיא תופנה אל פרופסור מארטין בובר.

תשמע, אם כן, על כינוסם של כמה אנשי־רוח ומדענים, שיתבקשו לעמוד בראש תנועה כזאת בארץ.

● **תשמע בימים הקרובים על אי־סדרים כספיים במיסד ממלכתי.** כתוצאה מאי־סדרים אלה נוצר גרעון של למעלה ממיליון ל"י. לא מן הנמנע שאחד ממקורביו של ראש־הממשלה מעורב בעקיפין בענין. עקב כך יעשו מאמצים להסתיר את פרטי השערוריה, כדי לא להנחית מהלומה נוספת על מפא"י לפני הבחירות.

● **נעשים מאמצים חדשים להשפיע על פנחס לבון כי יצטרף לרשימת אחדות־העבודה.** אולם אין כימעט כל סיכוי שהוא ייענה להצעות אלה. יחד עם זאת, לא נראית באופק גם אפשרות שהוא יופיע ברשימת מפא"י, אף־על־פי שכמה מוותיקי המפלגה מנסים למצוא נוסחת־פשרה שתאפשר את הדבר.

● **כאב־הראש של המפלגה הליבראלית בעניין היחס אל בני עדות המזרח, יחמיר.** אחרי שעמדתו העוינת של יוסף ספיר עוררה תרעומת בין העדות, אפשרות להניח כי ד"ר נחום גולדמן עצמו ינסה לטפל בשאלה עדינה זו.

● **לעומת יחס הביטול של הליבראלים, נוטה מפא"י לייחס מישקל־יתר לעדות.** הדבר יתבטא בהבטחת יותר מקומות בראש הרשימה לנציגי עדות אלה. לא מן הנמנע כי אחד ממועמדיה יהיה המפקח הכללי של המשטרה, יוסף נחמיאס.

● **התלמידים עצמם יתחילו בפעולה נימרצת, כדי לשכור את קיפאון שביתת המורים התיכוניים.** בשלב ראשון, תצא היוזמה מקרב תלמידי בתי־ספר ערב, הרואים את עצמם נפגעים באופן ממש, מכיוון שהם משלמים שכר־לימוד מן הכסף שהם מרוויחים מעבודתם. צעד ראשון, הצפוי בימים הקרובים: עריכת הפגנה רועשת בחוצות תל־אביב.

● **צפה למחלוקת חמורה בין שחקני סגל הכדורסל של נבחרת ישראל, שיצאה למשחקי אליפות אירופה בכלגראד, לבין מאמן הנבחרת יהושע רוזין.** במקרה של כשלון הנבחרת יואשם המאמן באחריות ישירה לכך. לפני נסיעתם פרסמו עשרה משחקני הסגל גילוי דעת, שהעתונות לא הסכימה לפרסמו, האשימו את רוזין שצרף לנבחרת את שחקן קבוצתו, דוד פריש ממכבי תל־אביב, למרות שלא השתתף באימוני הסגל, ניפה שניים אחרים ללא כל הצדקה.

במדינה

(המשך מעמוד 9)

„חבר קיבוץ צעיר שכתב ספר זה עתה, ביקש להפיצו בספרי. תחילה נענו לבקשתו, אך כשהתברר כי הספר מכיל בתוכו השמצות חמורות נגד הקיבוץ, הגובעות מאכזבה מרירה של מחברו, דחו חברי ההנהלה את ההפצה.

„מיד הופיעה בהעולם הזה רשימת־השמצה הקובלת על ספרי, שאין בו מידת דמוקראטיה ראוייה לשמה וכו'. מובן שהשמצה זו מהווה הוכחה בטוחה כי אכן יודעים בספרי מהו ה„ספר הטוב' הראוי להפצה."

עד כאן דברי האיגרת, אך הגדרה דמאגוגית זו לא הספיקה. כאשר בא שאצקי, מדריך צופים והאיש המתעתד להביא לתל־קציר את דור המתיישבים הבא, בני תנועת הנוער היוצאים לנח"ל, ביקש לפרסם רשימה באיגרת — הושב ריקם.

מה ביקש הקיבוצניק־הסופר להגיד? האם ניסה להשמיץ את תנועתו? לא היה דבר פחות נכון מזה. כתב שמואל שצקי, במאמרו:

„קיימת הדרדרות מושגים רוחניים. העקרונות הא־דיאליסטים הטרום־מדינתיים הפכו לתצרוכת־ראוה. המשקים שוב אינם מרשים לפגר אחרי אופנת השיכלולים הטכניים, חדרי־אוכל, מועדונים, בתי־תרבות וכו'."

בהמשך דבריו, תוקף הצעיר בחריפות את „השקפת תל־אביב — רדיפת־בצע, בטלה, צביעות, חיקוי זר..." שחדרה לקיבוצים, מהלל את „קול דגניה השליו." המאמר מסתיים בקריאה לצעירים לא לשתוק, לשוב למסורת החלוציות הצרופה.

בימי שיא ההתלהבות האידיאליסטית, היה זוכה מאמרו — התמים, אולי, אך הכן — של המדריך־הקיבוצניק, להדת כלי־נשק תעמולתי לתנועתו הקיבוצית. אולם בשנת ה־14 לקיום מדינת ישראל, נראה כי הביורוקראטיה הקיבוצית קרובה יותר לאופנת תל־אביב מאשר לקול דגניה.

מדיניות
התעוררות בלחי־נעימה

בשטח המאורעות והחגיגות כימעט ולא הורגש הדבר. אולם השבוע נחלה ישראל מפלה ממאירה — מפלה המבשרת רעות לשנה הקרובה. הנושא: פליטי פלסטין.

במשך שנים ניבאו פרשנים חדי־מבט כי מדיניות־המחדל של ישראל היא מעשה של בת־יענה, וכי המדינה נתקעת למצב שאין מוצא ממנו. אנשי משרד־החוץ זילזלו בנבואות אלה. השבוע התעוררו בתדהמה: הוועדה המדינית של האו"מ, בה מיוצגות כל המדינות החברות, הצביעה ברוב של שני שלישים למען החזרת הפליטים לארץ ולמען מינוי אפוטרופוס מטעם האו"מ על רכושם.

משרד־החוץ היה בלתי־מוכן לכך. הדיחף של הנציגות שלו באו"מ לא ניבא זאת. ברגע האחרון גוייסו כל הכוחות כדי למנוע את קבלת ההחלטות בעצרת האו"מ.

אפריקה דרימית שניה. פעולה מאוחדת זו צימצמה קצת את גודל התבוסה.

אומנם, ההחלטה העיקרית, שדרשה כי ועדת־הפיוס הישנה תחדש את פעולותיה ותלחץ למען החזרת הפליטים או תשלום פיצויים להם — לפי בחירת הפליטים עצמם — זכתה ברוב של שני שלישים. אולם הסעיף החמור ביותר, בדבר מינוי האפוטרופוס הבינלאומי על רוב האדמות ועל חלק גדול מן הבתים בישראל, זכתה, אף היא, לרוב ניכר — אך לא הגיעה לשני השלישים הדרושים. לא נתקבלה — הפעם.

רשימת המצביעים בעד החלטה אנטי־ישראלית קיצונית זו היתה מחרידה. הציבעו בעד ההחלטה ידידות ישראל כמו איראן, תורכיה, יוגוסלביה*, המדינות הקומוניסטיות והמדינות הניטראליסטיות, שהן ידידות מסורתיות של ישראל. הצביעו בעד ההחלטה. הצילו את ישראל חלק מן המדינות הקתוליזינגיות באפריקה, בפקודת צרפת.

מכה זו הבליטה מה ירדה יוקרת ישראל מאז 1947, כאשר זכתה לשני שלישים של הקולות באו"ם. היא גם הבליטה אמת אחרת: שאם לא תגבש ישראל במהרה מדיניות חיובית בשאלת הפליטים, שתתקבל על מצפון העולם, עלול האו"ם להחליט, תוך שנה אי שנתיים על מינוי אפוטרופוס, ולבודד את ישראל, בדומה לבידוד אפריקה הדרומית.

מנגנון החושך
שעת הכושר

„פרשת בר היא מפלה חמורה!" למסקנה זו הגיעו אף חסידי המישטר הנלהבים ביותר, שלא נתפתו להצהרותיו של ראש־הממשלה, שזילזל במאוחר בחשיבותו של ישראל בר. ראשי צה"ל אף מצאו לנכון לצאת במסע־הסברה מקיף בקרב החיילים.

רק גוף אחד מצא בפרשה קרדום לחפור בו ולהפיק ממנו תועלת לעצמו. היה זה שירות הבטחון. העובדה שאנשי השירות עצמם טענו כי בר מסר ידיעות למדינה הקומוניסטית מזה מספר שנים, ומעובדה זו בלבד משתמע כישלון חמור של הריגול־הנגדי בישראל, לא הפריעה לשירות־הבטחון לראות בתפיסתו של בר נצחון עצום.

אולם ההתפארות, שהתבטאה בהצהרות מצלצלות, לא הספיקה לאנשי מנגנון־החושך. הם מצאו בפרשה הזדמנות מצויינת להגביר את השפעת הש.ב., לאפשר את חדירתו למוסדות נוספים — ולקבל סמכות בלעדית לקביעת מהימנותם של אזרחי ישראל. היתה זו שעה נוחה להגברת היוקרה של המוסד, שירדה למדרון, בשנים האחרונות.

נקיון כפיים. למטרה זו גייס שירות־הבטחון את סוכניו בעתונות. לפתע החלו מתפרסמים בעתוני ישראל מאמרים, שטענו להגברת השפעתו של מנגנון־החושך במדינה, תוך שמחה לאידם של אנשי משרד־הבטחון.

טען איש מנגנון־החושך שמואל שגב, במעריב: „לא היה להם (לאנשי הש.ב.) הכוח למנוע החזרתו לעבודה למשרד־הבטחון... הש.ב. נתגלה כנטול סמכויות חורגות מתחום תפקידיו השיגרתיים. השירות, הנועד לשמש עיניים ואוזניים לשלטן, פקח את עיני הממונים למהותו של איש זה — ורחץ בנקיון כפיו, על שיצא ידי חובתו באזהרות שהזהיר."

הסביר שגב את התהליך הרצוי לש.ב.: „כישלון משרד־הבטחון, והצלחת הש.ב., בגילוי פועלו האמיתי של ישראל בר — בחודאי ישמשו עתה לקח לראשי משרד־הבטחון, ואולי אף יקבעו ארחות נוהל חדשים ביחס להעסקת אנשים."

הגדיל לעשות ממנו כתב אחר של מנגנון־החושך, אלקנה גלי, בידיעות אחרונות: „כדי להקל על גילויים של הנותרים (אם ישנם כאלה) או של הבאים אחריו (והם יבואו) — יש לחזק את שירותי־הבטחון שלנו, הפועלים בתנאים מיוחדים בגלל הרכב החברה הישראלית, בגלל מצבנו הבטחוני."

אותות אלה למטרותיו הבאות של מנגנון־החושך, משמשות סימן־אזהרה. אם תחת הרושם של מלחמה במרגלים מסוכנים, יגביר הש.ב. את השתלטותו על חיי הפרט במדינה — יהיה זה אחד הנזקים הגדולים ביותר של פרשת בר.

עתונות
שעיר לעזאזל?

„ההחלטה מספר 6: נודע לנו, שהיה שימוש לרעה, על־ידי אחד הצלמים, ברשות

* שנשיאה, המרשל טיטו, פירסם השבוע הודעה משותפת עם גמאל עבד אל־נאצר, בה נדרשת החזרת הפליטים לישראל.

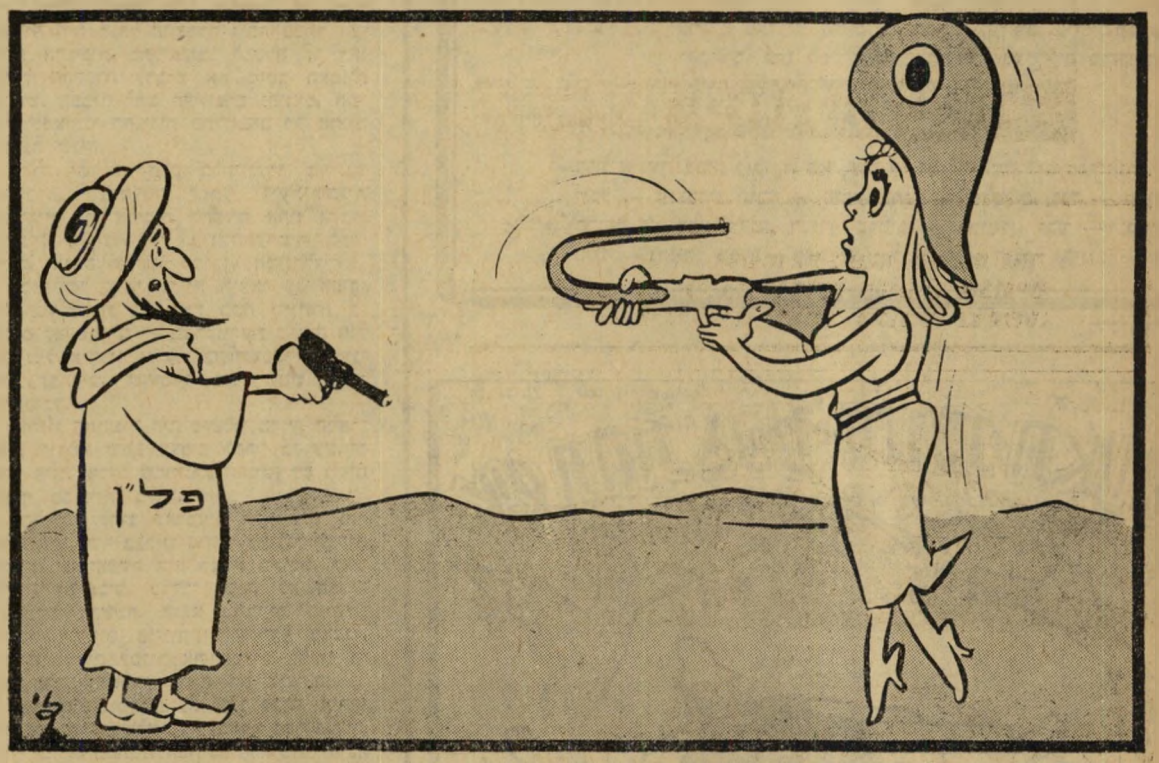

מכה חוזרת

פועל עיריה (על סולם) הורס חנותו של דנוך
מתא התלייה אל האיטליז

שניתנה לצלם את ההליכים במשפט זה. צלם זה צילם כמה מן הרשימות הפרטיות שהנאשם עשה לעצמו באולם בית־המשפט. אותו צלם לא יורשה עוד לצלם במשפט זה והצילומים הנ"ל שעשה — יושמדו."

כאשר קרא השופט לנדוי החלטה זו השבוע ברדיו, התעוררה סקרנות הציבור. מי הצלם שצילם? מה צילם? למה הוחלט לפטרו מעבודה זו?

אנשי לישכת־העתונות הממשלתית מילאו את פיהם מים. אך מאחר שיש רק ארבעה צלמים ישראליים במשפט, לא היה כל קושי לברר מי החסר.

מהחלטת בית המשפט מסתבר כאילו זרנר בראון, צלם־העתונות הירושלמי ה־מצויין, ניצל בצורה לא הוגנת את האפש־רות שניתנה לו, ביצע בביכול, מעשה שלא ייעשה, הפר בכך את סודיות חילופי־הדב־רים בין הנאשם לסניגוריה. סיפורו של בראון שונה במקצת. מספר הצלם:

„צילמתי כרגיל עם טלסקופ חזק. מובן שלא יכולתי לראות אז מה כתוב בפתק. במעבדה הגדילו את הצילום וכל כך התלה־בו עד שהכינו אפילו העתקות לעתונים. אבל הדבר נודע לעתונות הגרמנית והם פירסמו כאילו אנחנו מצלמים את כל מה שהוא כותב. אנשי לישכת העתונות נבהלו והודיעו לי שאני מפוטר, עוד לפני החלטת בית־המשפט."

על האפשרות לצלם מה שכתוב, ידעו למעשה כל הצלמים עוד לפני כן. מבחינה טכנית, אין הדבר מסובך. בראון יכול היה להסתיר את מעשהו, למכור את התצ־לום בהון תועפות. הוא לא עשה זאת. אמר בראון:

„מה שנאמר בעתונים, כאילו המדובר בפתק אודות שטרייכר, אינו נכון. זה היה פשוט פתק לא חשוב. אני מבין שהיה צורך באיזה שעיר לעזאזל, אז בחרו בי."

חל־אביב

רעש בשכונה

התכונה ששררה השבוע בכרם התימנים, דמתה למצוד אחר פושע מזויין המבוקש מזה שבועות על־ידי המשטרה. שש ניידות מלאות שוטרים הקיפו אזור של חצי רחוב קטן, בשכונה צפופת־מיבנים. המטרה: הריסת שני קירות שבנה בר־כוכבא דנוך.

משפחת דנוך היא משפחה מפורסמת ב־כרם — לאו דווקא לטובה. אבי המשפחה, יהושע דנוך (60), נידון שלוש פעמים ל־תלייה, ניחון פעמיים על־ידי המושל ה־בריטי, פעם אחת על ידי נשיא המדינה. כל זה לא הפריע לו להוליד 17 ילדים, להיות סבא ל־36 נכדים. בנו הבכור, בר־כוכבא (40) הספיק גם הוא להיות נידון לתלייה, בזמן המנדאט, ניחון על ידי נשיא המדינה ושוחרר לפני מספר שנים.

לאחר שאשתו עזבה אותו, חיפש בר־כוכבא עניין בחיים כדי לא להוסיף להיגרר לתוך עולם הפשע. הוא החליט לפתוח חנות קטנה, בה יוכל למצוא את מחייתו ולהת־פרנס בכבוד. מול איטליזו של אביו עמד בית ערבי ישן. הוא ניגש אל השכנים שאל אותם כמה הם רוצים, שילם ל־דיירי המקום 3700 לירות עבורו. הוא לא ידע שהבית נמצא, לאמיתו של דבר, בידי האפוטרופס על נכסי הנפקדים.

הרעש הפריע. לאחר שרכש את ה־מקום, החל בר כוכבא לבנותו, השקיע את כל כוחו והונו בעבודה זו, בנה שתי קירות מלבנים ועמד לצקת את הגג.

השבוע הופיעה המשטרה במקום. לאחר ש־הוזהר ונקנס מספר פעמים, באו פועלי ה־עיריה בחסות שוטרים, להרוס את הקירות.

המשטרה נזהרה לאסור עוד לפני כן את בר־כוכבא עצמו ואת אחיו הצעיר דויד (13), שניסה להתנגד בכח לשוטרים.

רק אביו הזקן של בר־כוכבא הסתובב ב־קירבת הבניין כארי שכול: „מה עשינו להם שהם עושים לנו ככה? הבן שלי היה רע, עכשיו רוצה להיות טוב — לא נותנים לו. למה? למה?"

מאות האנשים שהצטופפו ברחוב, הרעש, קריאות הבוז והבכי של האב הפריעו לפוע־לים. ביום הראשון של ההריסה הסתלקו לאחר שהצליחו להוריד חלק קטן בלבד, השאירו שני שוטרים, למנוע כניסה לחנות.

העיר אחד מתושבי הכרם התיקים: „אם לא יתנו לו לבנות את החנות, יהיה כאן בשכונה הרבה רעש."

אורחים

חלאסקו חזר

מכונית ספורט הדורה, מטיפוס ב.מ.וו., צבועה בלבן־שחור, דהרה השבוע ברחובות תל־אביב במהירות מסחררת. נהג אותה צעיר בלונדי שזוף, שהיה מוכר לרבים מהעוברים ושבים. הסופר הפולני הצעיר, מארק (היום השמיני בשבוע) חלאסקו.

כאשר עזב חלאסקו לפני כשנה את הארץ, אחרי שבילה כאן חודשים מספר, היה מצבו בשפל המדרגה. כשתיין כרוני, שהסתבך עם המשטרה, גר בבתי־מלון גרועים, הת־הלך חסר־פרוטה — נאלץ לעבוד למחייתו בבניין ובבית־חרושת למרצפות.

ידידיו, שנפרדו ממנו בעת ששחקנית ה־קולנוע הגרמניה סוניה זימן באה לקחתו אליה ואף נישאה לו בארץ, נדו לו בראשם. הם לא האמינו כי הסופר שברח ממולדתו יחזור לגדולתו.

ולא פירסומת. לפני שבוע הגיע חלאסקו כמנצח. שוב לא היה חסר־פרוטה. כשנדרש לשלם 12 אלף לירות במכס, כ־פיקדון עבור מכוניתו היקרה, עשה זאת. אך כשנפגש בידיד, אמר מתוך הרגל: „אולי יש לך להלוות לי חמש לירות?" אחר־כך נזכר במעמדו החדש, התנצל.

בתקופת העדרו מישראל הספיק חלאסקו לסייר על פני אירופה כולה. הוא ניצל את העובדה שאשתו יצאה לתקופה של שלו־שה חודשים להוליבוד כדי להסריט שם סרט, ובא לישראל כדי להתראות עם ידידיו

(המשך בעמוד 21)

שינוי כתובת —
המינוי המשנה את כתבתו, מתבקש להו־דיע על כך למחלקת המינויים שבועיים מראש, כדי למנוע עיכובים במשלוח.

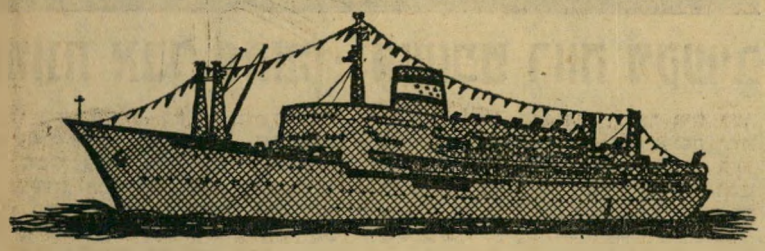

גם אתה יכול להרשות לעצמך
טיול יפה לחוץ־לארץ
לפי תכנית ב' שלנו
הסכמים בינלאומיים עם כל מרכזי התיירות מאפשרים לנו להציע
טיולים לאירופה בקיץ 1961
במחירים עממיים
ב־4-8 תשלומים חדשים
הטיולים הבאים:
לקפריסין — יוון — איטליה —
צרפת — שויצריה — אוסטריה
כ"כ טיול לימודי (21 ימים) לפירנצה, איטליה.
— מספר המשתתפים מוגבל —
פרטים והרשמה אצל:
אחים אברהמוף
חברה לתיירות ולנסיעות
תל־אביב, רח' אחוזת בית 3; טל. 65265 — 65217/8

קול חדש נשמע בבית־המשפט. הוא בקש

הוא מז

האוזנר היה בשלב הראשון יבש מדי. טענו כי סמכות המשפט הישראלי מפוקפקת מבחינה חוקית ומוסרית. טענו כי חוק עשיית הדין בנאצים עומד על כרעי תרנגולת.

כל הטענות האלה התנדפו כאשר נשא גדעון האוזנר את נאום־התביעה הגדול, אשר בזכותו שיתפו פעולה כמה מטובי הכוחות בארץ. דמותה של תקופה הצטיירה באולם — ולעומתה נראו כל העניינים הפורמליים חסרי־חשיבות עד כדי גיחוך.

מי ישים לב לשיקולים של ביום המשפט, כ
מול עיניהם התמונה המחרידה של הילדים היהודי
שהוקמו בבוקר בכוח ממיטותיהם והובאו לרכב
כשהם ממררים בבכי היסטרי וזועקים: "אבא!" ו
מבלי לדעת שאבא ואמא הושמדו מזמן?

הנשים באולם בכו חרישית, אף לגברים רנ
הדמעות בעיניים. לא, לא היתה חשיבות לביום.

עתה, כאשר נשמע באולם קולו של אייכמן עצ
בכלל שאי־פעם היו פיקפוקים וטענות. האמת
כפי שהיא מתוארת בקולו של פקיד אפרורי

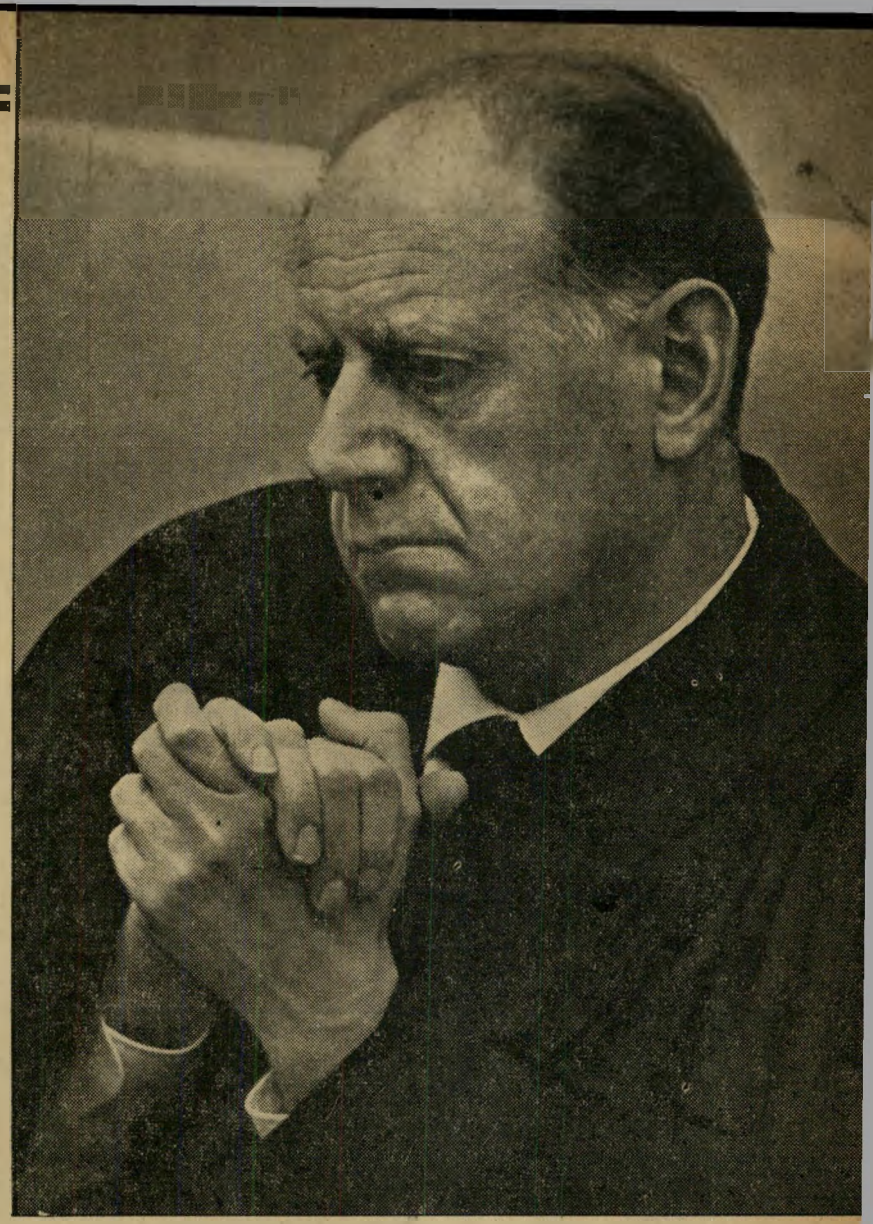

תמונת אבל תהומי: השופט רווה מקשיב

קולו נישא באולם, מתוך מכונת־ההקלטה. הוא עצמו יושב בתא־הזכוכית, דומם, מקשיב לדברי עצמו, משחק באוזניות, מסתכל בניירות, המסודרים לפניו בקפדנות של פקיד. קשה לשייך את האיש הזה לקול הזה. כי האיש יושב קפוא, ואילו הקול משתפך בזרם שקשה להפסיקו.

עדיין כימעט ואינו נע. אך כבר אינו נוקשה עוד כמו ביום הראשון. אז השתדל להעמיד פני קצין ותיק, הזקוף כמקל, דרוך ומתוח. מתיחות זו נעלמה. בכל יום נראה כאילו הוא מכופף יותר, כבאלון שהאוויר יוצא ממנו בהדרגה. הצלמים, המכתכלים בו במכשירי ההגדלה, טוענים כי עוד מעט יתמוטט.

עד היום לא אמר אלא מלים בודדות — „יאחל!" („בן, בהחלט!") והפסוק „ברוח ההאשמה, לא אשם". עתה נשמע קולו הטבעי, לעתים מסושטש, לעתים ברור, והוא ממלא את האולם.

הקול מוכר, איכשהו. היכן נשמע קודם לכן? הגרמנים באולם שואלים את עצמם בתמיהה. ולפתע, ההכרה: הרי זה קולו של הפירר. זה המיבטא של הפירר, הגיב של הפירר, אפילו גוון הקול של הפירר, בפסקות מסויימות אפשר לחשוב כי אדולף היטלר בכבודו ובעצמו הוא המדבר.

אין בכך פלא. אדולף הגדול ואדולף הקטן התחנכו באותה עיר, לינץ, גדלו באותו אזור אוסטרי, הגובל עם הגבול הגרמני. לשניהם אותה תערובת אופיינית של גרמנית טהורה וניב אוסטרי מרומז. לשניהם אותו קול חזק. לשניהם אוצר־המילים המוגבל. יתכן שאדולף הקטן גם למד לחקות, בתת־הכרתו, את אדולף הגדול, כנהוג במשטרים בהם מטביע מנהיג־יחיד את חותמו על כל שטחי החיים, כולל דיקדוק הלשון.

★ ★ ★

הוא מדבר, והוא מצייר תמונה ברורה של עצמו.

אין ספק כי בקוים כלליים זוהי התמונה נאמנה. אפילו כאשר הוא מנסה לגולל את האחריות מעל עצמו, להטילה על מפקדיו ועל פיקודיו, הוא נשאר במיסגרת הטיפוס המצטייר מן ההודעה.

הרושם הראשון לא הטעה. גרוטאה זו, הישובת בתא־הזכוכית, מעולם לא היתה אישיות גדולה. הוא היה ונשאר איש קטן, ביורוקראט אפור. אין הוכחה איומה יותר לסכנה האורבת למין האנושי במאה ה־20 מאשר זו: שאיש קטן ובנאלי זה, אפס חסר־אישיות זה, יכול היה לשלוט על חייהם של מיליונים.

הוא מתאר את עצמו כבורג קטן במכונת הרייך השלישי, איש אפור שמילא רק פקודות. בעיקרו של דבר, זהו תיאור נכון. אין זה סותר את טענת התביעה כי במיקרים רבים יזם בעצמו פעולות־רצח, החמיר במילוי הפקודות, היה קיצוני אף מן הממונים עליו. כל זה מתאים לפקיד קטן וזריז, פקיד הרוצה להוכיח למנהליו שיש לו יוזמה עצמית, שהוא מצטיין בהישגיו ואף עובר על המיכסה שנקבעה לו. סטאחאנוביץ של רצח.

פקיד נשאר פקיד. פקיד הרוצה תמיד למצוא חן בעיני השלטון — כל שלטון. ב־ג׳אלמי שיתף פעולה עם חוקריו. די היה בשאלה קטנה, כדי להוציא ממנו זרם אדיר של מילים, תוך חזרה על התואר המדוייק של החוקר. האם ניסה להתחנף? לאו דווקא. זוהי תגובה אינסטינקטיבית של איש הרגיל לסגוד למרות, שיש לו שאיפה טבעית למצוא חן בעיני בעל־השררה. שום חוקר אינו יכול לבקש לעצמו נחקר נוח יותר.

בימים הראשונים, כשאך הובא ארצה, היו שהציעו להסיעו ברחבי הארץ, כדי שיראה את הישגי היהודים ויחכח עד כמה היתה תורת הגזע מופרכת. רצו לראות כיצד מתפעל הנאצי הזה ממדינת ישראל. היום שוב אין איש חולם על כך. דעתו של אייכמן על הישגי היהודים — או על כל נושא אחר בעולם — פשוט אינה מעניינת. אף לא מעניין לדעת מה נעשה מאחורי מצח מקומט זה בשעת הישיבה. ברור לגמרי שבמוח זה אינה יכולה לעבור שום מחשבה שאינה בנאלית.

★ ★ ★

הוא מדבר — וקולו משכיח את כל הפיקפוקים והוויכוחים שריחפו בחלל הבניין בימים הראשונים של המשפט.

העתונאים הזרים התלוננו כי ההתחלה היתה משעממת מדי, הרסה את המתח שהצטבר במערכותיהם לקראת המשפט. טענו כי

שום צייד לא יכול היה להביע זאת: תגובת

מתוך מכשיר ההקלטה

דבר

טה מדי, גדולה מדי. היא ממלאה את ה־
אולם, והיא תמלא את העולם.

אמת זו מביימת את עצמה. אי הבמאי, אי
הסופר, שתיימר להביע אמת זו בדראמתיות
מזעזעת יותר מאשר אדולף אייכמן עצמו?

★ ★ ★

**הוא מדבר — וכמעט הפשטנ־
יות, המגומגמות, של איש פרזואי
זה מצטיירת בבהירות גמורה דמו־
תה של תקופה.**

קמה
עמדו
נשכח
רומה,
פשוי־

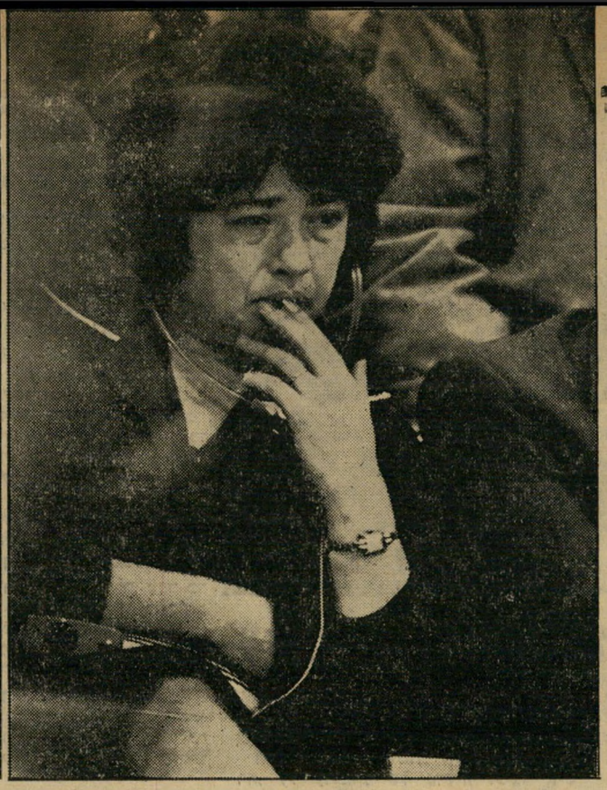

בכי עצור, הקשבה, חרדה, עצימת עיניים־חגובה של עתונאית

הקהל למשמע הזוועות

דרה העוקבת באולם אחר תרגום הדברים בעזרת הטרנזיסטור

ועידת ואנזה. הוועידה בה הוחלט רשמית לרכז את כל כוחותיו של הרייך השלישי כדי להביא כלייה על מיליוני יצורים חיים. ועידה שאולי אין לה אחות ודוגמה בהיס־טוריה האנושית כולה.

איך היה מחזאי גאוני מתאר מעמד איום זה? באילו צבעים קודרים היה משתמש? אילו אפקטים מחרידים היה במאי־קולנוע מפעיל כדי להנחיל לצופיו את תחושת הגורליות של הפגישה, בה נחתם פסק־דין מוות של מיליוני גברים, נשים וטף, ברחבי היבשת, שחיו באותו רגע ולא ידעו כי הנה נחרץ גורלם?

שום תיאור כזה לא יוכל להתחרות עם האמת הפרוזאית, הפשוטה עד להחריד, כפי שהיא תוארה על־ידי אייכמן עצמו.

בעיירה ואנזה, פרבר של ברלין, היה ל־מיפקדת הס.ס. בית־מרגוע. למקום יפה זה, על גדות אגם נחמד ורוגע, הוזמנו המנהלים הכלליים של משרדי־הממשלה — הבורה של גברים כבודים ועבי־כרס. היה צורך לשלוח את ההזמנה פעמיים, כי כמה מן האדונים היו עסוקים מדי במועד הראשון, ולא יכלו להופיע.

בשביל מה כונסה הוועידה? אייכמן, ה־פקיד הקטן שדאג למשלוח ההזמנות ו־שסיפק למארח את הסטאטיסטיקות הדרו־שות לתיכנון הפעולה, ידע את הסיבה ה־אמיתית, ככל פקיד המכבד את חולשות מ־הליו. „היידריך רצה להשוויץ!" קבע ב־פשטות. („לסגוד לעצמו," תירגמו המתר־גמים, למורת־רוחו של אב בית־המשפט.)

היידריך — הדמות האיומה ביותר של הרייך השלישי, גבר יפה־תואר, פיקח, חנפן, סאדיסט, אולי הומו־סכסואלי, על כל פנים פושע מוסד, היוצר האמיתי של הגסטאפו, אשר גם היטלר חשש בפניו ועל כן דאג להפקיד עליו את הימלר המוגבל והזעיר־בורגני. להיידריך זה ניתנה הסמכות לתת פקודות לשרים ולמנהלי משרדי־הממשלה, לפקידים העולים עליו בדרגה, בכל הנוגע להשמדת היהודים. הודות להשמדת־היהודים זכה למעמד רם זה — ובזאת רצה להש־חיץ. על כן זימן בואנזה את המנהלים הכלליים של משרדי־הממשלה, אדונים בור־גניים שבחדאי שנאו ות־עבו את ההרפתקן הבלתי־נעים.

ואם היתה זאת חביה להיידריך, הרי ל־אייכמן הקטן על אחת כמה וכמה. „בפעם הראשונה בחיי נוכחתי בפגישה בדרג כה גבוה," היא מודה. עדיין מתנגנת בהודעתו זו הגאוה על כך שהוא, אדולף אייכמן הקטן מלינץ, שעוד עשר שנים לפני כן היה טוראי ביחידה של ה־ס.ס., הוזמן ל־מקום כזה. הוא זכה לכך הודות להשמדת היהודים — השמדה שהפכה לנושא הקאר־יירה הפקידותית שלו.

אך התנהלו הדיונים על השמדתם של מיליונים? „זה התנהל בשקט רב, בידידות רבה, בנימוס וברוח טובה. לא נאמרו מילים רבות. זה גם לא נמשך זמן רב. המשרתים הגישו כוסית של קוניאק, ואז נגמר ה־עניין."

הוא מדבר — וסגנונו של מישטר קם לתחייה.

בואנוה נתעוררה בעייה טכנית. אחד בשם גלוביצ'ניק היה לו „מכון להמתה" בלובלין. שם כבר רצח 250 אלף יהודים, לפני שהוחלט על כך רשמית. סדר הוא סדר, ועל כן ביקש האדון גלובוצ'ניק ש־יתנו לו במאוחר הרשאה רשמית להריגת היהודים שכבר נהרגו. מיסמך רשמי, שאפ־שר לתייקו כדין.

המצפון הגרמני לא הוטרד על־ידי רצח של 250 אלף יצורים אנושיים, אך הוא הוט־רד על־ידי ביצוע פעולה ללא אסמכתא סדי־רה, בשלושה העתקים.

כמה פקידים במגנגון הרצח לא הרגישו בנוח. הטרידה אותם ההרגשה שאולי אין זה בסדר לתת אסמכתא אחרי מעשה. זה פוגע בסדר הטוב. אחד מאלה היה מילר, המפקד הראשי הכל־יכול של הגסטאפו. „עוד היום אני רואה בעיני רוחי את מילר, כאשר דיברנו על כך לראשונה. הוא הגיד בראשו, מבלי לומר מילה."

למרות הנדת הראש, ניתנה ההרשאה. „אני מסמיך אותך בזה להביא 150 אלף יהודים נוספים אל הפיתרון הסופי."

לא להרוג. לא לרצות. אפילו לא להשמיד. להביא „אל הפיתרון הסופי."

כי מישטר רצחני זה פחד מן המילים. הוא יצר מילון שלו של מושגים, שכל מטרתם היתה להימנע מן השימוש במילים מכוערות כמו „מוות". רצח המוני הוא „פיתרון סופי". רצח של יחידים הוא „טי־פול מיוחד". כך נאמר על־פה ובכתב.

יש בכך משהו מעודד: אפילו הרוצחים המיקצועיים היססו מלקרוא למלאכתם בשמה המפורש. הם העדיפו מילים עדינות יותר, אולי כדי להרדים שריד של מצפון. ואולי גם רצו להקל על האלפים, שראו מיסמכים אלה, לטעון, בשנת 1961, כי לא ידעו כלום, כי מעולם־מעולם לא שמעו על רצח סיטו־נאי או קימעונאי ברייך השלישי.

★ ★ ★

הוא מדבר — והוא מגלה תפיסה מוסרית כימעט אינפאנטילית.

הוא מודה ללא הסתייגות כי הוא אשם בסיוע לרצח — רצח של מיליונים. בעצמו אינו יודע כמה מיליונים. אולם הוא מקפיד לציין שמעולם לא פגע לרעה באיש, שלא סבל מעשי־אלימות, שהוא עדין־נפש.

„עלי לציין כאן עניין אחד שלא שכחתי אותו מעולם." זה היה בווינה, ב־1938, כאשר החליט אייכמן לשתף פעולה עם עסקן יהודי, הד"ר לפנהרץ, כדי לזרז את ההגי־רה. „ד"ר לוזנהרץ, ששוחרר זה עתה מן המאסר, הובא אלי. הוא היה נירגש, ותחי־לה אמר משהו שלא היה אמת. היתה לי התקפה של רוגז, בדרך כלל אין לי כאלה, ולא השתלטתי על עצמי. נתתי לו סטירת־לחי. זאת לא היתה סטירת־לחי מכאיבה, לבטח לא, כי אין לי מכשירי־מכות כאלה.

„אבל לא הסתרתי את זה מעולם. אחר כך ביקשתי סליחה מד"ר לוזנהרץ בנוכחות הקצינים שלי, הקצינים שהיו פיקודי, בנוכ־חות לוזנהרץ. אמרתי שלא השתלטתי על עצמי, שאני מצטער.

„נהגתי כך בכוונה, כי גם לאחר מכן לא סבלתי כי במחלקה שלי יתקיפו מישהו באופן גופני. זאת היתה הסיבה לכך ש־ביקשתי סליחה, לפני האנשים שלי, כשאני לובש מדים."

כי אייכמן אינו סובל אלימות. לשלוח מיליון לאושוויץ — בידיעה ברורה ששם יורעלו בגאזים — זה בסדר. אבל להסתכל בזה, לראות את זה במו עיניו, זה לא בסדר. הוא לא רצה אף לסייר במקומות הרצח.

„אני אף ביקשתי את הגרופן־פירר (מילר), אמרתי לו: אנא, אל תשלח אותי שמה. שלח מישהו אחר, מישהו חסון יותר. תראה, אף פעם לא נתנו לי ללכת לחזית, מעולם לא הייתי חייל..."

הוא ראה איך עומדת אשה בתוך חפי־רה, על ערימות של גחליות, וכיצד איש ס.ס. דופק בה צרור של כדורים. זה זיע־זע אותו. מדוע זה זיעזע? שמא התקומם נגד נטילת חיי־אדם?

„אני בא שמה, מבקר שם במיפקדה המ־קומית של המשטרה... ,הרי זה נורא מה שנעשה שם,' אני אומר לו, ,הרי כך מתנכים את האנשים הצעירים להיות סאדיס־טים.' בדיוק כך אמרתי זאת, דרך אגב, גם למילר, אחר כך... על כל פנים אמרתי למילר, אומר אני: ,זה איננו פיתרון לשאלת היהודים, זה אינו פיתרון.' אמרתי לו כי נוסף על הכל אנו מחנכים את אנשינו להיות סאדיסטים. אל לנו להשתומם כלל אם כל אלה יהיו לפושעים, כולם לפושעים... האנשים האלה צריכים להשתגע או להיות לסאדיסטים, האנשים שלנו!'"

★ ★ ★

הוא מדבר והמאזין — תוהה ר שואל את עצמו: האם הוא מת־חרט? האם התפכח? האם שינה דעתו?

אולם השאלה עצמה מופרכת מיסודה. מתחרט — על מה? איזו דעה יכול היה לשנות?

השקפת־עולמו של אייכמן היא השקפת־עולמו של פקיד. הוא שירת את הנאצים — כי השלטון היה נאצי. הוא סייע לרצח מיליונים — כי זאת היתה מגמת המישטר. באותה נאמנות היה משרת כל מישטר אחר — קומוניסטי, או דמוקראטי, או ציוני.

מבחינה זו צדק הסניגור, כאשר אמר: אייכמן שוב אינו מסוכן. מחוץ למישטר הנאצי, אינו מסוכן, כי אייכמן אינו פושע פרטי. הפשע שלו הוא השרות — השרות למישטר שהיה פושעני מטיבעו.

לא, אין הוא מסוכן — כיום. הוא לא ייסד תנועה נאצית חדשה, לא ייזום מהפכה נאצית. אין הוא מסוגל ליזום דבר. אך מחר יקום, חס ושלום, מישטר נאצי חדש באיזו שהיא פינה של העולם, ימצא את אייכמן — אייכמן זה או אחר, הרבה אייכמנים חדשים, שיעשו את מלאכתו.

על כן אין כל ערך להצהרה שהכתיב לתוך מכשיר־ההקלטה — הצהרה נאיבית כימעט, ניכנעת, הצהרתו של פקיד המבקש למצוא חן בעיני בעלי־השררה.

„...אם כי אין כל דם דבק בידי, הרי בחדאי ירשיעוני בסיוע לרצח. יהא הדבר כאשר יהא, בפנימיותי הנני נכון לכפר גם באופן אישי על המאורעות המחרידים, ואני יודע כי צפוי לי עונש־מוות. אני אף אינני מתחנן לחסד, כי אין אני ראוי לו. יתר־על־כן, אם תהא משמעות הדבר מעשה נעלה יותר של כפרה, הריני נכון לתלות את עצמי בפומבי, למען ייראו האנטי־שמים של ארצות תבל... יינתן נא לי קודם לכן לכתוב עוד ספר אודות הנוראות, לאות אזהרה והרתעה לנוער של ימינו ושל העתיד, ואז אסיים־נא את חיי עלי אדמות..."

„נוראות"? „מאורעות מחרידים"? מילים, מילים. אייכמן אינו חש שהדברים מחרידים, הוא גם אינו חש את ההיפך. אין הוא נאצי ואין הוא אנטי־נאצי. הוא פשוט פקיד ש־מילא הוראות, מילא אף יותר מן המוטל עליו, הצטיין ועלה בדרגה — ולמזלו ה־ביש התמוטט המישטר אותו שירת.

אילו היה כן לגמרי, היה שואל: „מה בעצם רוצים ממני?"

כי „כל ימי חיי הייתי רגיל לציות, החל בילדותי וגמור ב־8 במאי 1945 — ציות, אשר התפתח בימי השתייכותי ל־ס.ס. לציות עיוור, לציות נטול כל תנאים."

ועל כן: „אדוני הפקד, אילו היו אומרים לי בעת ההיא: אביך בוגד, אבי שלי עצמי הוא בוגד, ועלי להמיתו — גם כן הייתי עושה זאת. אני צייתי אז באופן עיוור לפקודות, ומילאתי אחר הפקודות במש־מעת עיוורת, ובזה מצאתי — איך אומרים זאת — את סיפוקי. את שלוות־רוחי."

עתונאים כותבים ומסתכלים בטלביזיה

„זה האיש!" קרא האוזר בשיא נאומו והצביע על אייכמן

צרפת

הנאצים בראש

„קדימה, בני המולדת!" שרו השבוע תחנות־השידור של פאריס ושל אלג׳יר. כל אחת ביהן התכוונה: קדימה נגד השנייה.

21 שנה אחרי שהגנראל שארל דה־גול הרים מעבר לים את נס המרד נגד הממשלה הצרפתית, וקרא לצרפתים לקום נגד וישי — קמו הגנראלים של אלג׳יריה והכריזו על מרד נגד ממשלת פאריס. אלא שהפעם היה המצב הפוך. או מרד דה־גול נגד כנופייה של גנראלים ריאקציונים ופאשיסטיים. הפעם מורדים הגנראלים והפאשיסטיים נגד דה־גול.

חשעות האבודות. בראש המרידה עמדו השבוע שני גופים רצחניים: הצנחנים, שהנהיגו באלג׳יריה את מרתפי־העינויים של הגסטאפו; ולגיון־הזרים, המורכב בעיקרו משכירים גרמניים, רבים מהם בעלי עבר נאצי.

קל היה להם להשתלט על אלג׳יריה. הבעיה הגדולה היתה השבוע: האם יצליחו להשתלט גם על צרפת?

אילו היתה למרידה תמיכה חזקה בצמרת הצבא בצרפת עצמה, קרוב לוודאי שהיו מחוללים הפיכה צבאית בפאריס בעת ובעונה אחת עם זו באלג׳יר. אם הדבר לא נעשה, יש ללמוד מכך כי הקשר היה מוגבל לאלג׳יריה, וכי המתמרדים קיוו שהצלחתם תשכנע את הגנראלים בצרפת להצטרף.

תוך־כדי־כך איבדו שעות יקרות. תחת לטיל עוד ביום הראשון על הצנחנים לצנוח ליד פאריס ולכבוש את העיר, המתינו הגנראלים. יתכן כי בזאת הפסידו את המערכה. כי בינתיים נקטה הממשלה באמצעי־הזהירות, הוכיחה כושר־עמידה.

הפח והפחת. גם דה־גול היסס. נגד פלישת הצנחנים, תיתכן רק תרופה אחת: חימוש הפועלים. אולם דה־גול המתין. הוא לא רצה לעבור מן הפח הפאשיסטי אל הפחת של הקמת כוח שמאלי מזויין. הוא רשם מתנדבים, גייס את חיל־המילואים — אך דחה את מועד חלוקת הנשק.

דה־גול לא יוכל לכבוש את אלג׳יריה בכוח. הגנראלים לא יוכלו, קרוב לוודאי, לכבוש את צרפת. כך יכול להיחצר מצב ממושך של שתי מדינות צרפתיות — עד אשר יתעייפו הגנראלים ותתמוטט אלג׳יריה הצרפתית סופית.

קובה

סוף הפלישה

כישלונה של הפלישה לקובה בא במהירות שהפתיעה אפילו את הבאנה. תוך ארבעה ימים בלבד של קרבות, נהרגו, נפצעו או נשבו כמעט כל הפולשים. ספינות־הנחיתה, בהן הגיעו, טובעו ליד החוף.

זמן רב אחרי שאחרוני הפולשים נלכדו בביצות של מחוז אוריינטה, עוד המשיך אומנם ניקיטה כרושצ׳וב להטיח האשמות וקללות בפני הנשיא קנדי, אולם לא נראה כאילו יצטרך לממש את איומיו ולשלוח עזרה צבאית לקאסטרו. ראש ממשלת קובה המזוקן הסתדר גם בלעדיו.

שרושה צעדים להצלחה. כיצד קרה שהפלישה חוסלה במהירות כזו? התשובה פשוטה: לא זו בלבד שהעם הקובאי לא התקומם נגד קאסטרו, אלא שהוא לחם כפי שמימיו עוד לא לחם. המיליציה, צבא ה־מהפכה הפידליסטית, הוא שחיסל את הפלישה.

אורחים רבים שביקרו בקובה בחודשים האחרונים* ניבאו כי אומנם צפוי גורל זה לכל פלישה של קובאים גולים. פידל קאסטרו נקט בשלושה צעדים מהפכניים, שהבטיחו זאת:

● הוא פירק את הצבא הקובאי. צבא זה, שהוקם על־ידי באטיסטה ודיקטאטורים אחרים לפניו, החזיק תמיד בידיו את גורל הממשלות. כאשר חדל ללחום באנשי קאסטרו, התמוטט שלטון באטיסטה, וקובה כולה נפלה בידי המהפכנים. על ידי פירוק צבא זה, הבטיח קאסטרו את עצמו מפני בגידתם של חיילים מיקצועיים עוויינים.

● הוא חילק את האדמות לאיכרים. בפעם הראשונה, בתולדות קובה, ניתן העושר הרב של האי בידי עובדי האדמה. בפעם הראשונה ידעו פירושם של חיים ללא מחסור ועושק. התוצאה: חמישה מיליון חסידים נלהבים של המהפכה, שידעו כי אויבי קאסטרו הם גם אויביהם, הרוצים לגזול את אדמותיהם.

● הוא הקים את המיליציה. צבא עממי זה, שכוחו הוערך ברבע מיליון איש, גוייס מבין האיכרים והפועלים. הוא צוייד בנשק רב ואומן כהלכה. מכיוון שחייליו שותפים ברוחה הכלכלית שהמהפכה הביאה לאיכרים, נלחמו לא רק למען פידל, אלא גם למען משפחתם וקיומם.

האויקוי של קנדי. עובדות־יסוד אלה לא היו סודיות כלל, אולם, משום מה, נעלמו מעיני שירותי הביון של ארצות־הברית. המוסד המרכזי לביון העדיף לראות את המצב בעיניהם של הפוליטיקאים הגולים במיאמי. הוא הבטיח לנשיא קנדי, כי ברגע שינחתו בקובה ראשוני הפולשים, יתקומם העם נגד קאסטרו, יצטרף אל „משחרריו".

קנדי היסס זמן רב לפני שנתן את האוקיי. אולם תוכנית זו תוכננה עוד בימי איינהואר, וברגע שהנשיא החדש נתן לה את הסכמתו — **הוצאה לפועל.**

היתה זאת בדיוק אותה האיחלת שהמריצה את שרותי־הביון הבריטיים לייעץ לאנתוני אידן לארגן את מיבצע־סואץ, בשיתוף עם צרפת וישראל. אז אמרו אנשי מנגנון־החושך הבריטי כי העם המצרי מוכן למרוד בעבד אל־נאצר. אחרי שיחות עם גולי מפלגת־הוואפד בג׳נבה, הגיעו לכלל מסקנה כי אפשר בנקל לארגן הפיכה בראשית מוחמד נגיב, בשיתוף עם הוואפד והאחים המוסלמים, ושדרושה רק מכה צבאית אחת כדי למוטט את המשטר.

התוצאה היתה, כמובן, הפוכה. הפלישה ואף מתגדיו נזעקו להשתתף בקרב נגד הפולש הזר. כך נולדה פרשת פורט־סעיד.

כסף, נשק, סוכנים. כך קרה בקובה. בפלורידה, בגואטמלה ובהאיטי סיימו חיילי הפלישה את אימוניהם, בהדרכתם הגלויה של אמריקאים. נעשה רק נסיון קלוש ביותר להסתיר את העובדה כי פלישה זו תוכננה על ידי שליחי המרכז לביון, מומנה בכסף אמריקאי, אנשיה אומנו במחנות אמריקאיים, צוידו בנשק אמריקאי — כולל טאנקים.

במיאמי עצמה הופיעו אזרחים אמריקאיים כדוברי ממשלת הגולים, שהוקמה בלחץ וואשינגטון. אצל אחד מדוברים אלה נערכו שתי רשימות, של המבקשים לטוס להבאנה — לכשתיפול בידי הפולשים. רשימה אחת היתה של סתם תיירים; השניה של עתונאים.

התערבות ישירה? כאשר הגיעו הידיעות הראשונות על הפלישה בתחילת השבוע שעבר, נאמר כי מספר הפולשים מגיע ל־5000 איש. תחנות־שידור הודיעו על כיבוש ערים ועל התקדמות ממספר חופים לעבר הבאנה הבירה.

אולם לא נאמר דבר על התקוממות איכרים, או על בגידת המיליציה. כי המיליציה היתה עסוקה אותה שעה בהדיפת הפולשים. פידל קאסטרו הנהיג את אנשיו בקרב. ביום הרביעי של הקרבות שידר לעמו: „נצחונו מושלם." ואילו דוברי הפולשים, במיאמי ובניו־יורק, הסבירו: „השגנו את מטרתנו. לא היתה כוונה לכבוש את קובה, אלא רק להנחית תגבורת אל הלוחמים בסיירה אסקאמברי."

מפלה כזו לא הונחתה על ראש ארצות־הברית בכל שנות המלחמה הקרה. ביחוד לאור העובדה שהאמריקאים הסתבכו בעמדה קיצונית, המחייבת אותם „לשחרר" את קובה מידי קאסטרו. ואומנם, אך התפזרו ערפילי הקרבות מעל חופי קובה, הנחיתו האמריקאים 4500 מארינס בגואנטאנמו. ההסבר הרשמי: אימונים שיגרתיים.

ההצדקה של וואשינגטון, מן הרגע הראשון: רצונה להגן על היבשת האמריקאית מפני חדירה זרה. אולם אם עד כה השלימו ארצות אמריקה הלאטינית עם שליטה עליונה זו של ארצות־הברית על ענייני היבשת כולה, חל עתה מיפנה ביחסן. „פעם קבעה דוקטרינת מונרו, אמריקה לאמריקאים, ואנחנו הסכמנו," הסביר דיפלומאט ברזילאי באו״ם, „אבל עכשיו אנחנו רואים שהדוקטרינה שונתה לאמור, דרום אמריקה לצפון־אמריקאים" — ולזה לא נסכים!"

היתה זו משמעותו האמיתית של ניצחון המהפכה הקובאית. ויתכן כי בגללה לא תסתפק ארצות־הברית בפלישת־הנפל, שבוצעה בעקיפין על־ידי גולים שכירים, תסתבך, תחת זאת, **בהתערבות ישירה.**

שני מורדים שבויים מובלים על־ידי חברדום של קאסטרו
האכרים לחמו כשם שלא לחמו מימיהם

אימונים במחנה של פולשים בפלורידה, ארה״ב
שנדי העדיף להסתכל דרך עיני העולם

* וביניהם ראש מערכת העולם הזה, שלום כהן, ששוחח ארוכות עם ראשי המשטר בקובה ועם המנהיגים הגולים בפלורידה.

ארזי זאת ב־ק/ד*

ק/ד (קופסת דאר) העשויה קרטון גלי מתוצרת „ק ר ג ל", פתרה סופית את בעית המשלוחים בארץ ומחוצה לה. קופסא זאת המשוקת בגדלים שונים ואשר מחירה מספר אגורות בלבד, שומרת על המשלוח מכל פגיעה חיצונית ומאבדן חלק ממנו, ומגיעה לתעודתה בצורה נאה ומושלמת. לכן מעתה משלוחים בדאר רק ב„ק/ד" (קופסת דאר), המאורשרת על־ידי משרד הדאר.

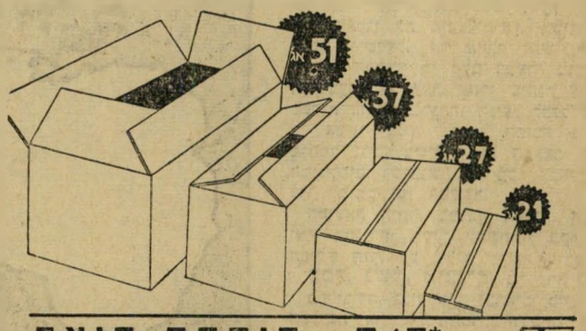

*ק/ד - קופסת דואר
לכל משלוחי

הספיצים „ארזי" חברה להפצת מוצרי אריזה בע"מ

תל־אביב, דרך פתח־תקוה 7, טלפון: 61777
חיפה והגליל, מ. שלגי, רח' הרצל 61, טלפון: 3476

תחנות מכירה בתל־אביב

1.	הייגר	רחוב פיג'וטו 4
2.	זוריא	" דיזנגוף 68
3.	כאום יצחק	" דיזנגוף 160 „המקור"
4.	„ספרא"	" דיזנגוף 226
5.	„הצפירה"	" בן יהודה 13
6.	„מולדת"	" בן יהודה 188
7.	„כל קורא"	" יהודה הלוי 93
8.	אחים אליהו	" הרצל 15
9.	קרביץ נתן	" הרצל 61
10.	זקוביץ יונה	" אבן גבירול 8
11.	„פנחס"	" אבן גבירול 54 (לפני ככר מלכי ישראל)
12.	שפירא „עט הספר"	" אבן גבירול 83 (פנת ארלוזורוב)
13.	חקדאי אשר	" אבן גבירול 144 (אחרי־רח' ז'בוטינסקי)
14.	האחים רודריגס	" יהודה המכבי 13
15.	י. בן־חיים	" אלנבי 132 (צמוד לדאר)
16.	כר לוי	" אלנבי 57
17.	רוטקוביץ	" אלנבי 23
18.	לאוטמן	" נחלת בנימין 52
19.	שטרנברג יעקב	" דרך פתח־תקוה 35
20.	המתמיד קיצוק	" המלך ג'ורג' 83
21.	כהן ליאון	" המלך ג'ורג' 5
22.	קסירר יחיאל	" דרך שלמה 134
23.	רמכה אליעזר	" עליה 22
24.	בראפרים	" עליה 36
25.	דב סוכר	" אילת 3 (יפו)
26.	גודווין אפרים	" ירושלים 35
27.	חכט שלמה	" ירושלים 46
28.	קליינר	שדרות וושינגטון 17

שרז—מי־טל

קולנוע

סרטים

סופיה משחקת!

המיליונרית (תל־אביב — תל־אביב; בריטניה־ארצות־הברית) היא אפיפניאה (סופיה לורן), בתו של מיליונר איטלקי, שעם מותו הוריש לה את כל כספו, הטיל עליה רק סייג אחד: לא להנשא לאיש לפני שתתן בידו 500 לירות והוא יצליח, תוך שלושה חודשים, להפכם ל־15 אלף לירות.

לא מיבחן זה הוא המפריע לאפיפאניה. אחרי שניאשה לטניסאי מתאגרף וליל הכלולות שלהם הפך לקרב אגרופים, הסיקה את המסקנה שמשהו לא בסדר איתה — אין היא יכולה להביא אושר לגברים. ואז היא מחליטה להביא אושר לאדם שתבחר. האדם, אותו היא בוחרת, אינו אלא רופא הודי (פיטר סלרס) עני, המקדיש את עצמו ל־ריפוי־עניים ללא תשלום.

אפיפאניה עושה הכל כדי לצוד את ליבו. היא מביימת התאבדות כדי שיצילה, מתפשטת כדי שיבדקה. אך הרופא נשאר אדיש כמו פקיר השוכב על מיטת מסמרים. כשהוא בודק את גופה העירום הוא מפליט רק: „גוף מושלם. מיבנה שכזה ראיתי רק פעו אחת כשבדקתי גדיתו של מלח שמת."

אפיפאניה אינה מתיאשת. היא מנסה לקנות את הרופא, את מרפאתו, את העיר כולה, היא בונה מרפאה מתחרה כדי שלא יהיו לו לקוחות, ולבסוף אף מסכימה לעבור את המיבחן שהועידה אמו של הד"ר כביר למי שתרצה לשאתו — לצאת הרחוב כשבידה 20 לירות ולהצליח לקיים את עצמה, במשך שלושה חודשים.

העקיצות טבעו. הסרט, שאת תסריטו כתב חלף מניקוביץ לפי מחזהו של ברנארד שאו ושבויים על־ידי אנטוני אסקוויט, הוא ציורי־מפואר ועמום שחקנים טובים כמו אלסטיר סים, בתפקיד פרקליטה של אפיפאניה, וויטוריו דה־סיקה, אופה, אצלו היא מחפשת עבודה בשעת המיבחן. אלא שבתוך בליל זה טובעות עקיצותיו הציניות של ברנארד שאו ומוסר־ההשכל שלו.

חיזורה של סופיה אחרי הרופא, מתמשך ומיגע, ולאלה שבאו לראות קומדיה מבדרת ולא יצירה של ברנארד שאו, מהדה הסרט מעמסה. העובדה שתוך־כדי־כך מטפסת סופיה לורן שלב נוסף בסולם הצלחתה כשחקנית, מחפה במישחקה גם על אריות הקול־נוע התחיקים — משמשת רק פיצוי חלקי לאיטיות שבהתפתחות העלילה.

יתכן שחלק ניכר מהרגשה זו של הצופה, מקורה בסרטון קצר (כרבע שעה) המקדים את הסרט, על תולדות־חייה של הנרייטה סולד. כבודה של אם עליית הנוער במקומו מונח — אולם הנסיון להציג סרט תעמולה ציוני, שנועד להתרמה למגבית היהודית, בפני צופים בישראל תמורת תשלום — אינו אלא חוצפה. הסרט מרגיז באינפנטיליות שלו ובמלל התעמולתי והאחילי שבו.

הזעיר בורגנים האיומים

תענוגי החיים (הוד — תל־אביב; אי־סליה) הוא מהדורה מקוצרת מעובדת ו־מצונזרת מבחינה מוסרית של „לה דולצ'ה ויטה" (החיים המתוקים). בעוד שהמתוקים עסק בחיי החברה הרומאית הגבוהה של ימינו, מתארים התענוגות שלב יותר נמוך בסולם החברה — המעמד הבינוני.

ובכן, איך חיה חבורה רומאית המורכבת מאנשיו בגיל העמידה, שאחד מהם חייט, שני בעל חנות ללבני־נשים, שלישי בנקאי, והיתר — חיים מעסקים מפוקפקים למיניהם? לפי גירסת הסרט, הם מושחתים ללא תקנה. הם מעשנים המון סיגריות ו־מקלקלים את בריאותם, שותים מדי פעם משקאות חריפים, ובערבים הם אפילו נוסעים לשתות אספרסו ולאכול סנדביצ'ים ב־מיזונונים יקרים. חוץ מזה הם נואפים איש־מים. אביה של חניכת־מינזר מחזר אחרי חברתה, קונה לה תקליטים במתנה; אשתו של בעל העסקים המפוקפקים, מרשה לבנקאי לנשק אותה כדי שידחה את מועד פיר־עון שטרותיו של בעלה, והחייט עם בעל החנות ללבני־הנשים, מנסים אפילו לפתות שתי חשפניות, בפאריס — להתפשט.

וזה עוד לא הכל. בין חבורה מופקרת זו יש גם אחד האוהב להתלוצץ ומותח את חבריו במעשי־קונדס ילדותיים. ובעלת גלריה לתמונות משתכרת כמעט כמו בלינדה לי בחיים המתוקים, ובנשפית־חשק היא מרימה את שולי חצאיתה תוך־כדי ריקוד.

בבילבול הרב השורר על הבד, בו מתרוצצים הטיפוסים השונים המשתתפים בסרט

לורן ב„המיליונרית"
שאו בצל

ללא סדר והגיון, קשה לרדת לסוף דעתם של מייצרי הסרט: אם התכוונו ליצור סאטירה על חיי המעמד הבינוני הרומאי או פארודיה על הדולצ'ה ויטה. כך או כך, לא השיגו את מטרתם. הסרט תפל ברובו וחסר־הברקות.

אחרי סרט זה, השלב הבא בקולנוע הוא איטלקי יהיה ודאי סרט בשם הזיים הטובים, שיתאר את הוללותם של בני מעמד הסוף־לים ברומא, האוכלים ספגטי, שותים קוקה־קולה ונואפים עם נשותיהם.

תדריך

ואלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

● **גזוריה** (אסתר — תל־אביב) אליזבט טיילור ממחישה עד כמה לא היה מגיע לה האוסקר בו זכתה לפני שבוע על מישחקה בסרט זה, שעה שהיא צריכה לגלם נערת־טלפון אמריקאית עם כל מיטען התסביכים הכרוך בכך. לורנס הרווי.

● **חברות הג'נטלמנים** (תמר — תל־אביב) קומדיה בריטית מצויינת על קצי־ני־צבא משוחררים, השודדים בנק כדי לשמור על יעילותם הקרבית. ג'ק הוקינס.

● **קאן קאן** (צפון — תל־אביב) מה־תלה מוסיקלית על אנשי־החוק המסתבכים בשל ריקוד בלתי־חוקי. שירלי מקליין, מוריס שבלייה ופרנק סינטרה.

● **הצרפתיה והאהבה** (אדיסון — ירושלים) הצרפתים טועמים לזכות המצאת האהבה, בסידרה של אפיזודות המתארות את התפתחות ההמצאה מגיל העריסה ועד גיל המיטה. טובי במאי צרפת מביימים את טובי שחקניה.

● **רק בימי חול** (אוריון — ירושלים) גלוריפיקציה של מיקצוע הזנות כאמצעי ל־השגת אושר, בסרט יחני של ז'ול דאסין. מלינה מרקורי.

● **המעגל הרע** (ארמון — חיפה) סיפור רומאו ויוליה בגלגול נוסף — אהבת צעיר קאתולי וצעירה יהודיה ביוגוסלביה, תחת עול הכיבוש הנאצי. מרשים ומזעזע.

● **האמת** (אורה — חיפה) בריגיט בארדו אוהבת ושוכבת, בורחת ורוצחת בסרט של הנרי קלוזו על יחסיותה של האמת.

כדורגל

קללת הכוח

חידון־המתח הגדול של אליפות ליגה א׳ בכדורגל, כמוהו לא ידעה ההיסטוריה של הכדורגל בישראל עד כה, הגיע השבוע ל־סיומו. בעוד שעות לפני שבוע נמצאו שלוש קבוצות — הכוח תל־אביב, מכבי שעריים והפועל טבריה — במירוץ לאליפות, כשלכל אחת מהן סיכויים שחים כמעט לזכות בה, זכתה הפועל טבריה השבת למעשה באלי־פות, ובעליה לליגה הלאומית בעונה הבאה, הכרוכה בכך.

הפור נפל במישחק אחד, שנערך השבת ברמת־גן בין הפועל טבריה לבין הכוח תל־אביב. הפסד לטבריה, או תוצאת תיקו, היו משאירים גם השבוע את התעלומה ב־עינה. אולם הטבריינים, שהגיעו לרמת־גן בלוויי אלף אוהדים, שמו קץ למתח. בניצ־חון משכנע, בשיעור 0:4, קנו את האליפות.

אפילו אוהדי הכוח הנלהבים, שהיו מוכ־נים כל הזמן לפוצץ את המישחק למרות משמרות המשטרה הכבדים אם ייעשה משהו כדי להכשיל את קבוצתם במזיד, נאלצו להשתתק ולכבוש פניהם בקרקע. ניצחונה של טבריה היה משכנע וצודק, הושג במישחק ספורטאי למופת. גם חמומי־המוח בקהל לא יכלו למצוא כל טענה נגד הטבריינים.

בעוד אנשי קבוצת טבריה שרים בגרונות ניחרים ויוצאים בריקודים מסביב למיגרש, ניכנסו שחקני־הכוח לחדרי־ההלבשה שלהם, כשבעיני רבים עומדות דמעות. «צריך להח־ליף את שם הקבוצה לבישׂ־מזל,» צעק אחד מאוהדי הקבוצה. «טראגדיה, זה שם יותר טוב!» צעק לעברו אוהד שני. ואומנם, אם אפשר למצוא טראגדיה אמיתית על מיגרשי־הספורט, הרי זו הטראגדיה של הכוח.

חלקם של העסקנים. עשר שנים מש־חקת הקבוצה בליגה א׳. בכל שנה, בלי יוצא מן הכלל, הגיעה לצמרת הליגה; ותמיד ברגע האחרון היתה מפסידה את זכותה לעלות לליגה הלאומית. כשהשיגה את האלי־פות, לא נעשו באותה שנה עליות לליגה הגבוהה, או נערכו מיבחנים בינה לבין הקבוצה הצריכה לרדת מהליגה הלאומית.

כימעט תמיד היה לעסקני ההתאחדות ל־כדורגל חלק בטראגדיה של הכוח. הקבו־צה, הנעדרת גיבוי מצד מרכז מפלגתי כל־שהו, כמו הפועל או מכבי, קופחה תמיד על־ידי עסקני שני הגופים האלה.

לבסוף הגיעו אנשי־הכוח למסקנה, כי בלי גב לא יוכלו לעלות. לפני שנה התאחדו עם מכבי רמת־גן, ולמרות ששם הקבוצה נשאר הכוח, השתייכו עתה למרכז מכבי.

אולם הכוח נשארה הכבשה השחורה ב־כדורגל הישראלי. העונה, כאשר שוב נשקפו לה סיכויים להשגת האליפות, המשיכו עסקני ההתאחדות להתנכל לה.

דוגמה אחת לתככי העסקנים: שעה שהוצי־או גלוי־דעת נגד ההתפרעויות במיגרשים, ביצעו מעשה של ליבוי יצרים שעשוי היה להביא לשפיכות־דמים. כאשר עמדה הכוח לשחק נגד הפועל קריית־חיים, היתה יריבתה למירוץ האליפות, הפועל טבריה, צריכה לשחק מישחק־גביע בביתה. הטבריינים בי־קשו להעביר את מישחקם לקריית־חיים, כ־מישחק מוקדם למישחק הכוח, כדי שאוהדי־הם יוכלו להיות נוכחים במישחק, לעודד את שחקני קריית־חיים.

דוגמא נוספת: תחילה הודיעה ההתאחדות שבשבת יתקיימו רק משחקי השארית של ליגה א׳. אולם ברגע האחרון, בישיבה ש־כונסה בנגוד לתקנון, חזרה בה ההתאחדות. החליטה לקיים בשבת את המשחקים הסדי־רים. כתוצאה מכך עלתה טבריה למשחק כשלוכותה מקדמה של 4 נקודות ליגה.

המזל הביש הבריץ. למרות ההתנכ־לויות, שהביאו לכך שעל הכוח לשחק שלו־שה מישחקים מחדש, היתה אפשרות תיאור־טית שיזכו באליפות אם ינצחו במישחק נגד טבריה. כאן התברר בפעם נוספת כי הכוח נולדה כקבוצה חסרת־מזל.

בתחילת המישחק היתה הכוח יריב שקול לטבריה, ואף סיכנה יותר את שער היריב. אולם תוך דקות מספר אירעו מקרים שהו־ציאו כליל את הרוח משחקני הקבוצה. ה־מגן בורנשטיין נפגע בתחילת המישחק ב־ראשו, הוצא וחזר אחר־כך כשהוא המום לגמרי. כעבור שעה נפצעו שני שחקני־מפתח אחרים של הכוח. אלא ששוב לא היו ה־טבריינים אשמים. הבלם קפיטולניק והחלוץ זהבי, התנגשו שניהם בראשיהם, נשארו מחו־סרי־הכרה על הארץ במשך דקות אחדות. קפיטולניק חזר למיגרש.

ראשו של זהבי נחבש כולו, כשרק עיניו מציצות מתחת לתחבושת. למרות הפציעות, המשיכו כל השחקנים לשחק, אולם המוראל ירד, ואחרי שספגו את השער השני, שוב לא היה איכפת להם אם יספגו שער נוסף או עוד עשרה.

בפעם נוספת היה המשך קיומה של קבו־צת הכוח מוטל בספק, אחרי שמספר שחק־נים הודיעו כי הם מוכנים לשחק בקבוצת האחות, מכבי רמת־גן, בליגה ב׳ ובלבד לא להופיע עוד במדי הקבוצה חסרת־המזל.

«אין מה לעשות,» אמר אחד השחקנים, «קללה רובצת על הכוח. אפילו אם נהיה הטובים בעולם, לא נעלה לליגה הלאומית.»

הפגנת חדתיים נגד הצגת פיטר פריי
בצל הלסביות

אמנות

שערוריות

נצחון הכפ״ה

אם הציבור הדתי יעמוד על משמרת־השבת בעירנו ויחלץ להגנתה, נצליח בעוד־רת השם להחזיר את עטרת השבת ליושנה בעירנו החביבה, הגדולה לאלוקים ולישראל.

בנוסח זה הסתיים כרוז ירקרק שהופץ בליל־שבת האחרון בכל בתי־הכנסת בעיר, על־ידי מישמרת־השבת בתל אביב. כעבור שעות מעטות התברר כי הכרוז עשה את שלו. עטרת־השבת חזרה לעיר החביבה.

אומנם במועדוני הלילה המשיכו חשפניות להתפשט, ובתי־הקפה, המסעדות ומועדוני־הקלפים גדושי־אדם, אולם התיאטרון ה־קטן לא הציג בליל־שבת באולם מוגרבי.

מיד אחרי התפילה, נהרו מאות דתיים לרחבת מוגרבי. חניכי בני־עקיבא, בכיפות סרוגות, תלמידות בני־יעקב בגרבי־צמר ארוכות, ותהלוכה של רבנים ותלמידי־ישי־בה בקפוטות שחורות וזקנים, בהנהגתו של הרב אברמוביץ׳ נציג אגודת־ישראל בעיריית תל־אביב, הקיפו את הבנין.

קבוצה אחת הסתערה על קפה נוגה ה־סמוך, שם מכר יצחק רחמימוף, שחקן ה־להקה, כרטיסים לקהל. הדתיים משכו את קוני הכרטיסים בבגדיהם, ירקו אליהם ו־הטיחו בפניהם עלבונות. רחמימוף ניסה לעזוב את המקום ואז התנפל עליו אחד האברכים, הוציא מידו את התיק ובו הכרטי־סים — וזרקם. רחמימוף תפסו, הביאו ל־ניידת־משטרה והגיש נגדו תלונה על גני־בה, אולם בהתערבות הרב אברמוביץ, שוחרר.

המשטרה שתקה. אחר־כך ערך הרב אברמוביץ תפילה בציבור. בעלי הכרטיסים לא יכלו להיכנס לאולם, כיוון שהמשטרה טענה שהדבר עלול לגרום לשפיכות דמים.

התנועה שותקה ברחוב פינסקר. צלמים שניסו לצלם את המחזה, שדמה להתקהלות במאה־שערים בירושלים, ניצלו בקושי ממש־פט לינץ׳. תיגרות־ידיים פרצו מדי פעם בין הדתיים, בעיקר בני־הנוער שבהם, לבין אנ־שים אחרים שניסו להתווכח עימם. המשטרה, שידעה בזמנו לגייס אפילו את שוטרי־החרש שלה, חמושי־האלות, לפיזור הפגנה קטנה ליד מרכז מפא״י, הסתפקה הפעם בכוח קטן של שוטרים שרק בשעה 11 בלילה החל לפזר באדיבות את הדתיים.

הכפיה הדתית, בעזרת המשטרה, נשאה פרי בפעם נוספת. לא רק שהצגת להקתו של פיטר פריי לא התקיימה השבוע: העיריה הודיעה כי תגיש נגד הלהקה משפט. בעל אולם מוגרבי, הודיע על סירובו להמשיך ולהשכיר את האולם, בערבי־שבת, ללהקה.

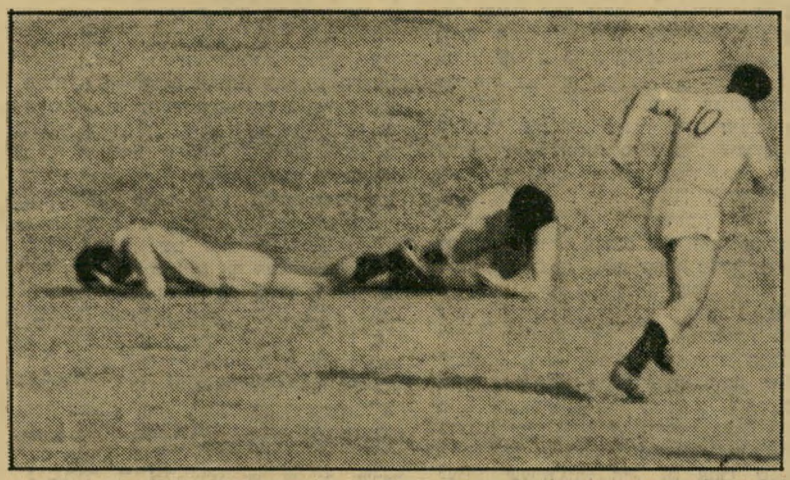

ההתנגשות הסראגית בדקה ה־30 של המשחק ביך הכח תל־אביב לבין הפועל טבריה. קפיטולניק וזהבי מוטלים על הארץ, מחזיקים בראשיהם הפגועים, לאחר שהם נפצעו בהתנגשות הדדית שבאה כתוצאה מאשמתם הם.

משמר לשופט השופט פריזנר (עם הכדור ביד) ושני שופטי הקו שנשפטו במשחק הכח—הפועל טבריה, יורדים מעל המגרש תחת משמר משטרה כבד, מאחוריהם שחקני הכח חפויי הראש, שאחד מהם פצוע.

דגל לשוער גולדפרב, שוער הפועל טבריה, אשר הצטיין במשחק, קולט כדור אשר נבעט לשערו מרגלי חלוצי הכח, כשהוא מדלג מעל לרגלו של חלוץ הכח, שניסה להכשילו בשעת תפיסת הכדור שנבעט לשערו.

אנשים

חולצה וסגריות לאייכמן

נאום־התביעה המזעזע, אותו נשא היועץ המשפטי גדעון האוזנר, במשפט אייכמן, זיעזע גם את **אדולף אייכמן** עצמו. שומריו מספרים כי הוא לא ישן כל הלילה, ממתין עד לערקיטו ש־בקש עבורו וקבלה נוספת של שתי סיגריות ליום, נוסף ל־שמונה שהוא מקבל. הבקשה נדחתה . . . עתה נודע גם כי ערב המשפט, אחרי שצוייד בבגדים וודשים שנקנו עבורו במיוחד, בירו־שלים, התאונן אייכמן כי צוארון החולצה הלבנה שנקנתה עבורו צר מדי ולוחץ על צווארו. בחצות ליל היו שומריו נאלצים לנסוע ולהשיג עבורו חולצה חדשה . . . אדם אחד שלא הרגיש את עצמו בנוח במיו־חד, במשפט אייכמן, היה הסופר־עתונאי היהודי־אמריקאי, **הרי גולדן**. בגלל דמיונו הרב לפרקליטו של אייכמן, **הד"ר סרי וואציוס**, עטו עליו בימים הראשונים של המשפט עתונאים רבים, ביקשו לשמוע מפיו הצהרות . . . אחד מצוות הצלמים הישראליים המצלמים באולם בית־העם בירו־שלים, בו נערך המשפט, הוא **פריץ כהן**. באחת הישיבות, התעכב פריץ על הבעות־ה של אחת העתונאיות שהאזינה לשידור הק־לטת הודעתו של אייכמן, צילם סידרה של תמונות בהן החלה העתונאית בוכה. גם הצלם לא יכול היה לעצור בעד התרגשותו והחל בוכה תוך־כדי צילום. ראה זאת אחד השוטרים באולם, ניגש אליו, הושיט לו סי־גריה דולקת ואמר: "תצא החוצה ותעשן, אחר־כך תחזור לעבודה" . . . ראש עירית תל־אביב, **מרדכי נמיר**, שוכב חולה ב־מיטתו מאז תמו תגיגות יום העצמאות. אין פלא בכך, בהתחשב בסדר היום שלו בתקו־פת החגיגות. בערב יום העצמאות היה נמיר נוכח ב־7 בערב בתפילה, לרגל החג; ב־7.30 — בטקס פתיחת החג, בהיכל התר־בות; ב־8.30 — בבמת־הבידור, בכיכר מלכי ישראל, שם נשא נאום קצר; ב־9 השתתף בקבלת הפנים של הרמטכ"ל, בקריה; ב־10 נאם בבמת־הבידור ביפו; ב־10.30 נשא נאום בבמת־הבידור בשכונת התיקווה; בין 11 ל־1.30 אחר־חצות היה תקוע בדרכו ל־מופע בירידי המזרח; בין 1.30 ל־3.30 היה תקוע בדרך חזרה; למחרת בבוקר ערך ביקור אצל חיילים חולים; ב־10.30 השתתף בקבלת־פנים לחיילים פצועים בגן הנביאים; ואחרי הצהריים, ביום העצמאות, לחץ ב־משך שעתיים ידיהם של 6000 איש, ב־קבלת־הפנים של העיריה בגני התערוכה . . . לפנות בוקר יום העצמאות ערכה מש־טרת תל־אביב קבלת־פנים חגיגית, בבניין מטה המחוז, שם נראו קציניה הגבוהים של המשטרה שתויים אף הם. כאשר, בתום המסיבה נסעו הנוכחים לארוחה בביתו של **שלמה פאר**, הודיע **עמוס בן־גוריון**, כי עליו למהר לביתו — מדי בוקר הוא מספר סיפור ליולדתו והוא חייב להיות בזמן בבית . . . בין שאר אותות ההצטיינות בהן זכה בשבוע האחרון החלליט הראשון, **רב־סרן יזרי גאנאריין**, נמצא גם סמל קטן של אגודת הפועל. הסמל הוענק לו על ידי **נימרוד הראל**, בנו של שגריר ישראל במוסקבה, בשם "ספורטאי ישראל."

★ ★ ★

הגראפולוגיה של הש.ב.

פרשת בר הוסיפה גם השבוע להכות הדים רבים בישראל. בישיבת הממשלה, בה בוררו הלקחים מפרשה זו, הציע שר המשפטים, **פנחס רוזן**, כי בין שאר הבדיקות ש־יערוך הש.ב. להבא לכל מועמד למשרה בט־חונית, תהיה גם בדיקה גראפולוגית, לקבי־עת מהימנותו . . . בפסטיבאל הלהקות ה־צבאיות המשוחררות והמגוייסות, שנערך ב־מוצאי יום העצמאות בהיכל התרבות ושנמ־שך עד שעה 4 בבוקר, היה המנחה **אורי זוהר**. באחד מקיטעי־הקישור שלו החליט לערוך דו־שיח עם הקהל. הוא היה משמיע מילה או שתיים והקהל צריך היה לחזור על ההברה האחרונה שהשמיע. כך למשל כאשר קרא: "תל־אביב!" חזר הקהל: "ביב!". על הקריאה "רמת־גן!" חזר הקהל: "גן!". לפתע שאל אורי: "מי דיבר?" ענה הקהל: "ברי!" "זה נכון!" קבע זוהר . . . ידידיו של בר נזכרו השבוע בסיפור נוסף שהיה מספר, אודות **עמוס בן־גוריון**. היה זה בעת ש־בר חזר באוניה מחו"ל ועימו יחד באוניה נסע גם עמוס. לפני שהספינה עגנה בחיפה, השתכרו החוגגים. לפנות בוקר חיפשו את עמוס ולא מצאוהו. סיפר בר: "שרנו את האינטרנציונאל. למשמע השיר יצא עמוס מתחת לספה" . . . **משה דיין** הופיע השבוע בקבלנקה שבמארוקו וגרם שם לסערת רוחות. אומנם לא היה זה שר־החקלאות עצמו, אלא שחקן מצרי המופיע בסרט פורט סעיד, כשטלאי שחור מכסה את עינו. הרמז הספיק כדי שקהל הצופים יפרוץ במחאות זעם . . . המסורת בגני־הילדים בחיפה קובעת, כי הילד המצטיין ביותר בין ילדי־הגנים בעיר זוכה להגיש ביום העצמאות שי לאורחים המתכנסים בחגיגת יום־העצמאות, הנערכת בגמל. השנה התברר כי גם בחירות בין ילדי־הגן עשויות לעורר שערוריות. היה זה אחרי שגננות גן אחדות עובדות החליטו שהשנה תגיש את השי לראש העיר בתו של **אמנון לין**, שהיא במיקרה נכדתו של ראש העיר **אבא חושי**. למרות התמרמרותן של הגננות, שטענו כי אין זה חינוכי כלפי תלמידי הגנים שכבר בגיל כזה ילמדו פרוטקציה מהי, נשאר המינוי בתוקפו.

★ ★ ★

פרס וצלחת לריז

מיבצע בינלאומי מיוחד במינו ביציעה השבוע הזמרת הישראלית, **טובה פורת**, העורכת מזה שבעה חודשים רסיטאלים ב־אירופה: תוך 24 שעות ערכה טובה ארבע הופעות בשלוש ארצות. ב־21 לחודש היא תופיעה לפני הצהרים בליברפול, בריטניה; טסה משם ללונדון — שם הופיעה בפעם נוספת. מיד אחרי שסיימה את הופעתה, מיהרה למסוס שלקח אותה לגינבה, שתייץ — שם ייצגה את ישראל בתוכנית מוסיקה משאנו־אליזה לרגל יום העצמאות. משם המריאה שוב במטוס לפאריס, הופיעה ב־ערב בפאלה דה־שאיו בעצרת ציונית . . . זמרת ישראלית אחרת המצליחה באירופה, היא **נורית גרינברג**, ששימעה אינו מ־פורסם ביותר. נורית (28), ילידת בולגריה, שעלתה עם עליית הנוער והתחנכה בכפר־גלעדי, היתה בין ראשוני לתקת הנח"ל, יחד עם יוסי בנאי, יונה עטרי וגאולה גיל. אחרי שזכתה במילגה של אלף דולאר מ־קרן נורמאן נסעה לווינה להמשיך בלימודיה. לאחרונה הגיעה נורית, בעלת הסופראן ה־לירי, לפיסגת ההצלחה. היא מופיעה עתה באופרה התיגאית, בהצגת אירפניה מתאוריס לגלוק, בתפקיד ראשי, כשמודעות הענק המ־פרסמות את האופרה מבליטות את שמה כזמרת־אורחת מישראל . . . השחקנית **טליה בן־זיכאי** היתה ממונה ביום ה־עצמאות על בימת הבידור בגן העצמאות. בשעה שתים בלילה, כאשר היו במקום עוד המוני חוגגים, הודיע לה סגן־ניצב **רנאל בראלי** כי עליה לסגור את הבמה. "אבל האנשים עוד רוצים לשמוע," אמרה טליה. קצין המשטרה עמד על דעתו, ואז הודיעה לו טליה: "אם כן, אעלה על הבמה ואודיע שבפקודת המשטרה אני סוגרת אותה!" כששמע זאת הקצין, גרתע, איפשר לה להמ־שיך בניהול הערב . . . **אליזבט טיילור** זכתה סוף־סוף באוסקר הניסכף. קבלת ה־פרס גרמה ליציאתה הראשונה מביתה, מאז החלימה ממחלתה. היא ישבה בין 2300 הצופים באולם, וכשהודיעו על זכייתה בפסלון הזהב, השמיעה קריאת־תדהמה. כאשר עלתה על הבמה לקבל את הפרס, הסירה מעליה את שכמית הפרווה הלבנה שלה — ואז נתגלו בפעם הראשונה סימני־הניתוח האחרון שבוצע בצוארה — צלקת עמוקה בצורת חצי סהר . . . קבוצת כדורגל חדשה נוספה אל קבוצות הכדורגל הבוהמיות — ניבחרת הכדורגל של מסעדת קליפורניה, בקבוצה יופיעו, בין השאר: **דידי מנוסי**, האדריכל **יצחק ישר**, המעסה **רוני נמטוולגי** ושוערת המילואים שלה תהיה הקוסמטיקאית **עליזה עוזש**. מובן **שאיבי נתן** בעצמו ישחק אף הוא. במקום מספרים ישאו שחקני הקבוצה על גבם שמות המאכלים של קליפורניה ומחיריהם.

★ ★ ★

בדיחת השבוע

סיפר העתונאי **מרדכי** ("מוטקה") **אר־ציאלי**, לעמוס בן־גוריון: "דויד בן־גוריון הציע את עצמו לסוביטים, לעבוד עבורם כסוכן. אבל הם סירבו." "למה?" שאל עמוס. "הם טענו שאינו יודע מה מתרחש במדינה."

פסוקי השבוע

● **הפילוסופאי אפרים קישון**, בסכמו את מאזן עצמאות ישראל: "אנחנו בני 13, אבל כבר הספקנו המון: למדנו לדבר עברית — לשתוק לא כל כך; מצאנו את עצמות לוחמי בר־כוכבא — את אלה של זבוטינסקי עוד לא; אמרנו כן לזקן — והוא לא שמע; אטום כבר יש לנו — טלפון רק בעוד שנתיים; הצלחנו להפיק מי־שתייה מן הים — רק הרחיצה אסורה בו."

● **סגן ניצב דויד בדישי**, דובר המשטרה, בסכמו את תגיגות יום העצמאות: "בתל־אביב היו שלושת רבעי מיליון חוגגים, בהרצליה היה רצח ובתל־אביב נעצרו שני אנשים באשמת שיכרות."

● **השחקנית כתיה לאנצט**, בתגובה על פרשת בר: ממש המומה. הייתי נדהמת באותה מידה לו גיליתי כי אחד ממכרי הוא שין־בי־תניק."

● **יעקב אגמון**, מנהל התיאטרון הקאמרי באותו עניין: "לפי מספר המרגלים אצלנו, נראה כי דרוש מימשל צבאי בשטח היהודי ולא הערבי."

● **אברהם שפירא**, זקן השומרים, בהגדירו את סוס־היאור: "בעל־חי רציני אבל לא כל־כך אינטלינגנטי."

ויז טיילור (באמצע) בשעת ההודעה על זכייתה באוסקר

חצי סהר בצואר

רק נקיון יסודי
מגן מפני עש –
אך ורק טקסטיל שמפו
מנקה באופן יסודי!

לפני ההחסנה, כבסי את כל
דברי הצמר ב"טקסטיל שמפו"

תוצרת "נקה"
המפיצים היחידים
חברת "נורית" בע"מ

כל המצלם מעשיר את חיון

מבחר מצלמות עשיר וחדיש
בחנות המקצועית "פוטו ברנר".
מסכי הקרנה לראינוע ושקו־
פיות. העתקת מסמכים במקום
ומיד! יעוץ מקצועי חינם.

פוטו־ברנר
חיפה, רחוב החלוץ 31

העולם הבא

בעריכת לילי גלילי

מוזמנים משתתפים. אחד מן המשתתפים בחיבור החומר המתפרסם בעמוד זה, יזכה בפרס של עשר לירות שיוענק מדי שבוע. הזוכה בפרס השבוע הוא עודד מילר, טבריה.

טעות לעולם צודקת

בעת טיסתו בתוך ספינת החלל „וסטוק" שמשקלה 4725 תחנות על הקרקע (ידיעות אחרונות)

עזי, ניר־עוז
וכל תחנה שוקלת אלף טון, לפחות
שלטונות פריז חיכו בכל רגע להו־
פעתם של הנצחנים (דבר)

לוי אשל, ירושלים
עוד צנחנים כאלו ואבדנו!
המטוסים התרוממו מעל פני האדמת (במחנה) **טוראי,** אי־שם
מחלת האדמה פורחת כנראה גם באוויר

חמש־רון

מעשה בשיר־ביתניק מיסכן,
נאמן, גם חרוץ, מצטיין.
אך אבוי, עפק כיש,
הוא החליף את האיש —
במקום כר, הוא תפס את כהן.

יהודית רמון, גן־שמואל

*

מעשה בשיר־ביתניק מיסכן,
שתפס את אשתו עם שכן.
תחילה התרגש,
אך מיד התאושש,
זמיהר את הדו"ח לתקן.

אהרון בכר, תל־אביב

*

מעשה בשיר־ביתניק מיסכן,
שראה הצגה בירדן.
רק ישב בקהל
ומיד הוא נכהל...
כי הציגו את „מות הסוכן".

מנחם קופרמן, כפר אתא

*

מעשה בשיר־ביתניק מיסכן,
שאת כל רכושו הוא מישכן.
את הכסף השקיע
בלי פחד, בלי ניע,
במחתרת חדשה שאירגן.

יואב צבר, תל־אביב

ועכשיו אוסיף שני חמשירים שהגיעו אלי מחוץ למיסגרת החמישרון, והם נותנים לי רעיון שאולי מוטב להניח לכם, בשבועיים הבאים, לשלוח אלי חמ־שירים מכל העולה על רוחכם מבלי ש־נקבע לכם את השורה הראשונה. והנה הם:

צעירה קרת־מזג מרמלה,
שום גבר בעיר לא קסם לה.
היא הכירה — כמו כלום —
נורבגי, איש או"ם —
ומאז גם ברמלה כבר חם לה.

אלדד גת, ירושלים

*

צפרדע צעיר ושובב,
הביתה קראוהו הוריו.
הוא צעק: „כבר כבר כבר
כבר כבר כבר כבר כבר
כבר כבר כבר כבר אני שב!"

גונדר בנימין, תל־אביב

מזה צוחקים הצרפתים

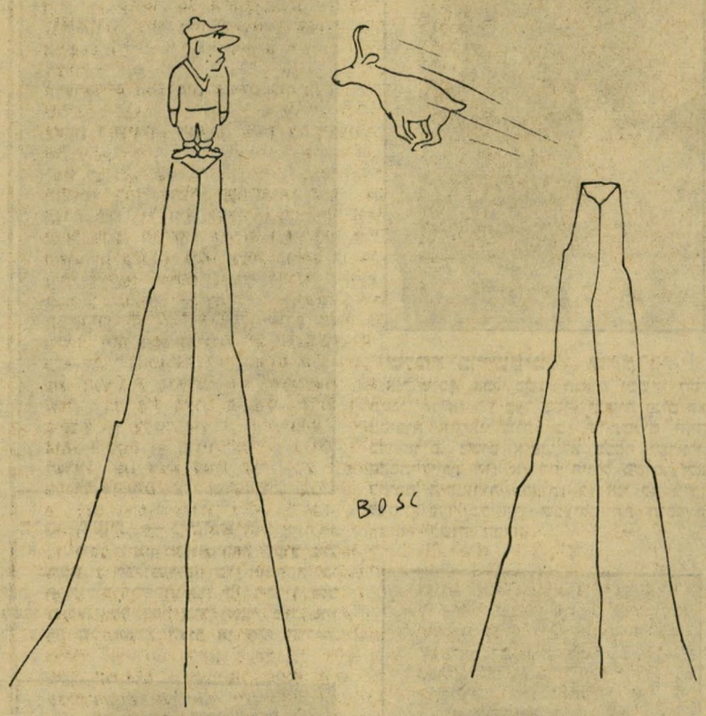

תזכיר

ברוי"ח המדעי שפירסמו השבוע הסובייטים, ושכלל קטעים מתצפיותי של החלליה הראשון **יורי** („ספוטניק") **גאגארין,** נאמר: „... הארץ נראתה עגולה והיא מסתובבת סביב השמש..." חמשה חודשים לפני טיסתו ההיסטורית של גאגארין, כתב העולם הזה (1047) שהעולם הוא עגול ומסתובב על צירו מסביב לשמש. בניגוד לרוסים, לא ראינו את העובדות הללו, שסופקו לנו על־ידי העורך המדעי, כחשובות כל־כך, והן נדפסו כרגיל, וללא הבלטה מיוחדת, באותיות הקטנות („נון־פארל, 6 פונקט").

השקשת

יבול הכותרות לקשקשת האחרונה (למעלה) הוא נאה למדי, בהתחשב עם הזמן הקצר שעבר מאז פירסמתי אותה במדורי. עודד מילר, מטבריה, הציע את הכותרת: **העתיד בעיני מפא"יניק** וכן גם: **שרידי שוקולד ביום חמסין.** לעומתו, שלח לי דן גרינברג מגבעתיים את הצעתו: **צילום מקי רוב של כביש אספלט חדש.** שושנה ואברהם ורד מתל־אביב מציעים לי לקרוא לציור בשם: **לילה על פני הים השחור,** בעוד ש.ג., אף הוא מתל־אביב, הציע: **עיוור מסתכל בטלוויזיה.**

ועתה, עומדים אנו לפני משימה חד־שה. שוב פעם גיליתי בילקוטי קשקשת בלי כותרת. אבקשכם, אפוא, למצוא לי כותרת... ככה... אנושית... שאפ־שר להדפיס אותה בעתון בלי בושה.

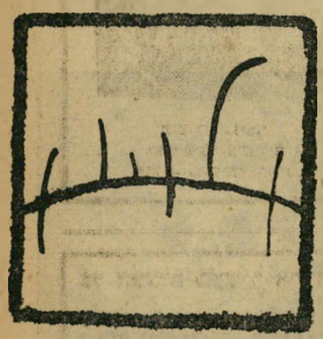

סקר לסטתא!

כבדהו וחשדהו

אני לא רוצה לדבר על העבר. מה שהיה — היה. אפשר להאשים איש זה או אחר, את מנגנון האור או את מנגנון החושך, אך את הנעשה אין להשיב, נגד זה שכולנו נפלנו בפח, אין מה לעשות.

אבל אם אין אנו יכולים לעשות שום דבר לגבי העבר, אין זאת אומרת שאפשר להשאיר את העתיד ככה סתם, הפקר פטרושקה ללא השגחה. סוף־סוף, מדובר כאן במערכת חשובה מאוד של חיינו, ששמה מערכת הבטחון. ולכן אני רוצה להעיר את תשומת־לב האחראים לכמה נקודות קטנות, אבל חיוניות מאוד.

הנה, ישנו אדם אחד במערכת הבטחון, התופס עמדה חשובה ואחראית, לא פחות משתפס זה שתפסו אותו, ואשר עליו ידוע לכולם שהוא נולד בפלונסק. אני לא רוצה להגיד מילה נגד זה שהוא נולד בפלונסק, אבל מי בדק את זה? מי טרח ללכת ולראות אם פרט חשוב זה, הידוע אומנם בציבור כעובדה היסטורית, באמת התרחש?

אל תבינו אותי לא נכון. אני לא אומר שזה שקר. יתכן שהאיש באמת נולד בפלונסק. אבל יש לנו לצערנו נסיון מר עם עובדות שהציבור מקבל אותן כנכונות ואסור לנו להיכשל פעם נוספת. שומה עלינו, ועל שרותי הבטחון החשאי, לאמת כל דבר, שהוא כביכול מובן מאליו.

ואם בודקים כבר את עניין פלונסק, כדאי אולי לבדוק גם את עניין סג'רה, ובהזדמנות זו אני נזכר פיתאום, שמ־הלכת שמועה על השתתפותו של הנ"ל במלחמת העולם הראשונה, כחייל בגדוד העברי. אינני רוצה להשתת את מלחמת העולם הראשונה למלחמת האורחים בספרד, ואת הגדודים העבריים לבריגדה הבינלאומית, אך העובדות הר־כיחו לנו שאין לזלזל בקטנות.

תאמינו לי, שאין אני מאלה הששים לחטט בעברם של בני־אדם מכובדים. יתר על כן; גם שיטותיו הגלוזות של הסנאטור מק־קארתי אינן לרוחי, אך מדובר כאן באדם **היודע יותר מדי** ובזאת טמונה סכנה גדולה שאסור לממונים על בטחון המדינה להעלים עין ממנה. שלא יבואו אחר־כך בטענות ויגידו לנו שלא ידענו, ולא שמענו, ולא עלה בדעתנו לחשוד בכשרים.

בכבוד רב —
ראובן בן אבוהיה גרינברג

רפי פרסיץ יוצא לקרבות

אגדות מידד

רפי פרסיץ, צ'מפיון ה־שח־מת וגם יד ימיני (אינ־כם מאמינים? קראו את ה־סיפור הראשון בספר סנשו פנצ'ר שכתבתי בעצמי) הוא הגבר המתוח ביותר בישר־אל. אורכו שני מטרים. י־הוא הגבר הגורר גברות להיכל התרבות, כדי שתה־יה לו קצת מנוחה מהן. קצת? כבר ראיתיו שם נח. בנחירותיו חנק את קול ה־תוף. אבל נחר לפי הקצב.

יום אחד מטלפנים אלינו למערכת ומזמינים אותו ל־תחרות הבינלאומית בשח־מת שמארגן הפועל בנתניה. רפי בחור טוב. מסכים. ביקשו ממנו תצלום, כדי להדפיס בתוכניה. שלח תצ־לום של תינוק רובץ עירום על פרווה כבש. שאלוהו: „מה זה." הסביר: „זה תצלום שלי. התצלום המוצלח ביותר."

ראיתי שהוא מתעצבן. אמרתי לו: „רפי, אתן לך חופש. בלי מנוחה טובה לפני התחרות אין לך סיכויים."

רפי, לבו לב זהב, אמר: „אין דבר. אספיד. מה יש? אהיה נורא פופולארי בין המתחרים."

אחת הבלונדיות שלו לובשת שמלות שכולן מחשוף. הזמין אותה רפי לבוא איתו לנתניה. „תשבי לידי, תביאי ל מזל," אמר. „הירידים יתבלבלו."

ובכן, ביום הששי יצא רפי למסע־מפלות בנתניה. שיחק עם פורת, הפסיד מישחק ראשון. אמר רפי: „לכל המתחרים יש יתרון עלי. הם משחקים כולם נגדי, לפי תור, ואני איני יכול לשחק נגד עצמי."

שיחק עם קריידמן, הפסיד מישחק שני. ושם אולם מלא קבצים. אמרו הקבצים: „שניהם הרבו לטעות, אבל הטעית העיקרית של רפי פרסיץ, שהניח לקריידמן לנצח אותו."

אמר רפי: „אני צריך עזרה מהירידים שלי. לא הרבה. שישגו את השגיאה האחרונה. את השגיאות האחרות אשגה בעצמי."

כשראה למחרת מה אין מוסרים עליו בעתונים, אמר: „לפי הפיתגם האנגלי, אין חדשות, בשורה טובה, האין זה נימוק לחסל את העתונות?"

המוכן אתה בעצמך להיות מרגל?

תוצאות מפתיעות של משאל צבורי

כסף או אידיאולוגיה?

בעקבות הרוחות שנסערו לאחרונה והת־ערערות המורל הציבורי, החלטתי לערוך משאל צבורי בין אנשי חברה נודעים. ה־שאלה שהוצגה בפניהם היתה: **האם אתה מוכן לרגל לטובת מדינה זרה**, ואם כן, האם בעד כסף או בעד אידיאולוגיה. השעות הראשונות של המשאל עברו עלי באימה, כי רבים מהנשאלים סרבו לענות בכלל. מחוסר נתונים סטטיסטיים איני יכול לקבוע בבטחון שהסיבה לסרוב היא פחד או יסורי מצפון. לדוגמא אני יכול לצטט תשובה של אחד הנשאלים, איש צבא הקבע רב־סרן **שאול כיבר** שאמר: „אני לא מוכן להשתתף בשום משאל של העולם הזה, זה לא לכבודי ששמי יופיע שם. אם אתה דוקא רוצה לדעת למה, אז דע לך, שזה מפני ששמעון צבר א־דיוט." אחרים לא נימקו את סרובם אבל אפשר היה לראות כיצד ניבט הפחד מעיניהם.

והנה לפניכם אנשי הרוח האמיצים ותשו־בותיהם למשאל:

★ ★ ★

שמואל צור — גרפיקאי:
אני לא מוכן, מפני שבשביל לרגל צריך אופי מיוחד וזה אין לי.

גרשון גרא — צייר:
אני לא מוכן לרגל ולא למסור כל ידי־עות, מפני שאני ציוני ויהודי. זה בכלל לא בא בחשבון שאני ארגל לטובת מדינה זרה. אני יליד הארץ ואין שום השפעה זרה עלי. לא פוליטית ולא לאומית. וממה ששייך לרגל בעד כסף, אז על זה אני אומר ש־השאלה הכספית לא קיימת, מפני שבמדינת ישראל הקטנה שלנו יש אפשרות קיום ב־כבוד לכל אחד.

סלבי קשת — עתונאית:
לא, תודה. יותר מדי טירחה וסיבוכים. אני מתכוונת לפלונטרים וכל הטירחה ה־זאת — לזכור ולשקר. אין לי זיכרון טוב לשקרים ואני מסתבכת מהר. וחוץ מזה, אין לי צורה של מאטה הארי או חיה הררית.

חצקל אישי־כפית — איש „כפית":
אני לא מסוגל לזה, מפני שהמצפון שלי אומד שזו עבודה מלוכלכת.

חיים חפר — משורר:
אני אומר **כן** ללא פחד, אבל עד כמה שאני מכיר אותם, הם בין כה וכה יתעלמו מהאזהרה שלי.

שלמה ברישביט — שחקן:
אני מוכן, אבל בשני תנאים ובשתי הס־תייגויות: א) רק בעד כסף, ובשום פנים לא מסיבות אידיאולוגיות; ב) שהתשלום יהיה בדולארים, בשום אופן לא בכסף ישראלי. ההסתייגויות הן: א) רק ריגול פשוט, ולא כתיבת היסטוריה צבאית; ב) אני לא מוכן למסור בעד כל הון שבעולם את תוכניות הבימה לשנה הבאה.

אפרים קישון — עתונאי:
בשום פנים ואופן לא! משום שזה דבר בזוי, ואזרח הגון, מן הראוי שלא ירגל לטובת מדינות זרות. אני אפילו לא מתי־דד עם מרגלים. יש גם הבדל אם עושים את זה בשביל כסף או בשביל אידיאולוגיה. את האחרונים אני מתעב באופן מיוחד, מפני שאידיאולוגיה זה הבל הבלים. מי שעושה את זה בשביל כסף, יש לו לפחות יסוד בריא.

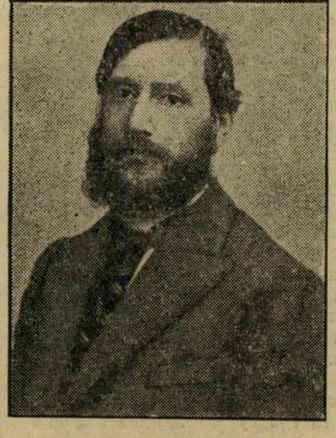

יוסי בנאי — שחקן:
אני מוכן, בתנאי שפשנל יהיה האמרגן שלי.

קריאל גרדוש — קאריקטוריסט:
מוכן לענות רק בהונגרית:
עגי פראסט! ! (מי שמבין, מתבקש לש־לוח את התרגום אלי, למערכת — ש. צ.).

מיקי קדרון — עובדת סוציאלית בתחנה לבריאות הנפש:
קודם כל שיגידו לי מה לרגל, בשביל מי ולאיזו מטרה. יש מטרות שלמענן אני מוכ־נה בהחלט לרגל. כמו למשל, בשביל הקמת מרכז עולמי לחולי־נפש.

★ ★ ★

תוצאות המשאל, כפי שאתם רואים, מוכי־חות בעליל, שהמורל הצבורי לא התערער. מתוך 10 נשאלים, רק 4 הסכימו לרגל לטובת מדינה זרה וגם אלה בהסתייגויות רבות. השאר, שהם הרוב (60%), אינם מוכנים לרגל לטובת כל מדינה זרה. זה מוכיח, שרוח העם איתנה וכל שערוריה צבורית, או פרשה אומללה לא תעקור מלבו את האהבה למולדת ולציונות, אם אהבה זו היתה אי פעם נטועה בלבם.

אף כי מטרת המשאל הייתה מדעית גרידא, יש להניח שהש.ב. ירשום לפניו את שמות המוכנים לרגל, ויחרוט את פר־צופם בזכרונו ושלא יבוא אחר כך בטענות, שלא הזהירו אותו מקודם.

★ ★ ★

כה אמר טוסברהינדי:

האמת איננה שוט, שמכים בו אנשים.

נאשמת פאנו ושוטרת על ספסל הנאשמים
יחסי־מין וספל קראמיקה

במדינה

(המשך מעמוד 11)

הישנים. יתכן שבתום תקופת עבודתה תגיע גם סוניה לארץ.

חלאסקו שוב אינו מעוניין בפירסומת. „לא איכפת לי מה שהעתונים כותבים עלי, גם באירופה סירבתי להעניק ראיונות.“ על רצונו להפוך לאזרח ישראלי, רצון אותו הביע בביקורו הקודם כאן, שוב אינו מדבר. כי בינתיים מצא חלאסקו אהבה חדשה — „לונדון היא העיר הנפלאה ביותר בעולם,“ אמר.

פשעים

כוס ההרעלה

„בית המשפט!“ נשמע הקול הרם. לאולם ניכנסו שלושת השופטים החיפאיים, ד״ר משה עציוני, גוברניק וברזאב. ליד ספסל הנאשמים ניצבה, כשחיוך מוזר ומיסתורי על שפתיה, עליזה פאנו, הנאשמת ברצח פרלה אליעז, אשתו של המשורר רפאל אליעז.

כך החל אחד המשפטים הפליליים הסנסאציוניים ביותר של ישראל. היו לו כל נתוניו של רומאן־אהבים: האמן הרגיש וחלש־האופי; המאהבת הסוערת והצעירה (27) הנאבקת על הסדיו, גורמת לו לפתותה, דורשת ממנו את כל אהבתו; האשה המדוקנת, המרומה, שאינה מרגישה כי ידידת־הבית היא זו המנסה לקחת ממנה את בעלה ואשר עתידה — לדברי התובע הצעיר והנמרץ, יצחק גרבלי — להרעיל אותה.

פרטי התביעה, כפי שגוללה בפיו של גרבלי פשוטים: הוא האשים את עליזה פאנו, ילידת בולגריה ובעלת נעורים אומללים, כי התקשרה עם המשורר בשנת 1956, על רקע ספרותי; פיתתה אותו לחיות עימה.

כן טען התובע כי על זה דרשה מאליעז מדי פעם, להתגרש מאשתו ולשאת אותה תחתה; ואיימה פעמים אחדות עליו — תחילה כי תתאבד. אחר־כך כי תרצח „את האדם השני החי בתוכו“ ואשר מונע ממנו להתגרש; ולבסוף, באחד ממכתבי האהבה שלה — לרצוח את פאולה אליעז.

יחסי־מין בזיל־הרצח. לדברי ה׳ תביעה הגשימה עליזה, חסרת־היציבות, את אימתה זה, לאחר שהמשורר אליעז עבר לגור בחיפה, בשיכון הסופרים של אבא חושי. אותה עת התגוררה עדיין אשתו בתל־אביב, עבדה כגננת ומכרה את דירתם הקודמת. עליזה ניצלה אפוא, עובדה זו כדי להתידד עם פאולה חסרת־החשדות.

המשורר המזדקן (56) המשיך בינתיים להיפגש עם עליזה, לקיים עימה יחסים אינטימיים, אם כי טען בעדותו, כי „דרשתי מעליזה כל הזמן לצמצם את קשרינו לתחום הספרותי ולבעיות האישיות שלה.“ הודה אליעז כי קיים עם עליזה פאנו יחסי־מין „בפעם הראשונה — כשלושה חודשים אחרי שהכרתיה, ב־1956; ובפעם האחרונה — ב־25 באוקטובר.

ה־25 באוקטובר היה הלילה בו נרצחה פולה אליעז.

האם עליזה רצחה? לדברי התביעה אין כל ספק שאכן עשתה זאת. כי —

● עליזה פאנו אמרה בגלוי כי אינה מרוצה מיחסי־הנשואים עם בעלה, הדוקטור משה פאנו, דרשה מאליעז, בכל תוקף, לשאתה לאשה.

● עליזה השתמשה בתרופות נגד מחלות־לב, המכילות רעל דיג׳יטוכסין; פנתה ימים אחדים לפני הרצח לבית־מרקחת נחום פולר בתל־אביב, התעניינה מהי התרופה המכילה כמות גדולה יותר של רעל זה, שלחה את עוזרתה, פעמיים, לקנות את התכשיר, הנושא את השם פרוביגל. התכשיר ניתן לה בלי פקודה רפואית — כי היא אשת רופא.

● עליזה פאנו התעניינה אצל אחיות בית החולים אסף־הרופא, ב־13 באוקטובר, מהן תוצאות הרעל ואת העובדה שרעל זה אינו משאיר עקבות בגוף המת. היא קנתה, ב־17 לאוקטובר, שני ספלי־קראמיקה בתל־אביב קבעה פגישת־אהבים עם רפאל אליעז, ליום 25 באוקטובר, בבית־המלון השוה צי בלוויי, במרחק קילומטר וחצי מנצרת.

● יתר־על־כן: עליזה ביקשה מאליעז לצאת את חיפה ביום הרצח, ב־11 בבוקר, כדי להגיע לבית־המלון בשעות הצהריים. אולם היא עצמה הופיעה במלון רק ב־2,45 אחר הצהריים, לאחר שהגיעה לנצרת במונית מיוחדת.

הודאה תחת לחץ? מה עשתה אותו בוקר עליזה פאנו? לדברי עוזרתה של הגרצחת, ביקרה בבית של משפחת אליעז, בחיפה, בעוד המשורר המתין לה בנצרת. היא כיבדה את פולה בכוס מיץ, רחצה את הכוס ויצאה את הדירה בחיפזון, כשהעוזרת מבחינה במעשיה. את סל הקש הקלוע, ובו הספל העשוי קראמיקה, הפקידה במשרדי חברת המוניות אביב.

אחר כך פנתה עליזה לחברת החקירות הפרטית ש.מ.ב. בחיפה, ביקשה לעקוב אחרי פולה אליעז, לברר אם אינה מביימת התקפות־לב. כאשר נפטרה הנרצחת, הזעיק מנהל חברת החקירות, קדיש שריימסטר, את המשטרה. עליזה נעצרה, נחקרה, ומאחר ועצבית מעורערים גם בימים כתיקונם — תחמה על הודאה, בעלת שלושה דו״חות משטרתיים נפרדים.

עם הופעתה בבית־הדין, כשמגן עליה אחד מטובי המשפטנים החיפאיים, עורך־דין אהרן ליפשיץ, הכחישה עליזה את עדותה, טענה שהוצאה ממנה תחת לחץ, אימים, והטעיות. עתה יצטרך בית־המשפט לקבוע אם לקבל את הודאתה של עליזה פאנו במשטרה.

בינתיים ניצב על דוכן העדים רפאל אליעז, ניסה להסביר בעדותו, ובחקירת שתי־וערב, כי היחסים בינו לבין עליזה היו „חסי־אמן ובת־טיפוחיו. הוא אף גידף את האשה הנאשמת ברצח אשתו כ„נחש אשר הכנסתי לביתי.“

הסניגור התקיף, לעומת זאת, הבליט את הבדלי־הגיל שבין השניים. לדבריו פיתה אליעז את „הילדה הזאת, שלא ידעה גבר לפניו.“ המשורר, שנאלץ לגולל באולם בית־הדין פרטי חייו האישיים, הכחיש טענה אחרונה זו, הצהיר כי לדבריה, חיה עליזה עם שני גברים בטרם קיימה עימו יחסים אינטימיים — האחד חבר קיבוץ, והשני דמות תל־אביבית ידועה.

אם כך ואם כך — דבר אחד בלבד היה ברור, בשלב זה של המשפט. רפאל אליעז, על־ידי כך שחי חיים כפולים, לא אזר עוז לנתק את עצמו מאהבתו הצעירה — או להתגרש גירושין חוקיים מאשתו — המיט אסון על עצמו.

אם אסון זה לבש צורה של רצח בכוונה תחילה, בידי אשה מעורערת־עצבים בעלת מתח גבוה מדי — זאת יצטרך לקבוע בית־המשפט המחוזי.

תשבץ העולם הזה 1232

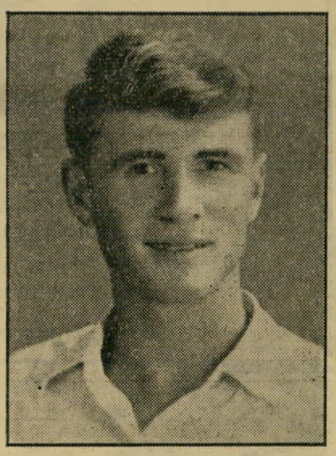

מחבר התשבץ הזה הוא ריבלין יצחק, חייל בן 21, שמקדיש את פרי־עמלו לאילנה הירושלמית וליעקב. יצחק מציין את תחביביו בצורה מקורית למדי: „בנות, פתירת תשבצים וכו׳ וכו׳“. עורך מדור התשבץ פונה בהזדמנות זו לכל בנות הארץ, ובעיקר ליפות שביניהן, שינסו אף הן כוחן בחיבור תשבצים — לפי הגלופה המופיעה **בהעולם הזה**. ונא לצרף תמונה.

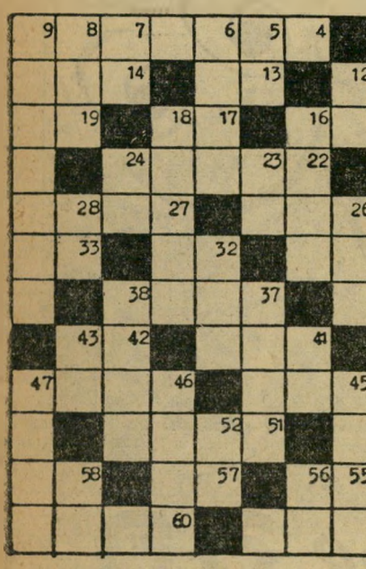

מאוזן 1) נמצא באחורי הכבשה. 4) סיניריה ישראלית. 10) סבא. 11) נגמר. 13) מילת־יוחס. 14) הר בעברי הירדן. 15) בן זוגו ה„עלי“. 17) בוא למטה. 19) שם־תואר צרפתי. 20) ניבזה. 22) השתוממות. 25) שליח. 26) משקה חריף. 27) שירי. 30) צמוד. 32) פקודה. 33) הכניס ל־ בריתו של אברהם אבינו. 34) חיה אימתית. 36) אד. 37) לא מתאים. 39) עם, נוי. 41) ממיתות בית־הדין. 42) גבוה. 44) החולב של שלום עליכם. 46) משמש להחזקת נרות. 48) מנהיג דתי. 50) פינה. 51) שלל. 53) ודי למחיצמא ברמי־זא (ר״ת). 55) שמים. 57) מגש. 58) בתוכו. 59) לא אחריות. 60) חיל־פרש בהוננריה.

מאונך: 1) צרה. 2) מרכז. 3) המשרת דבר מוצץ. 5) שם־תואר הולנדי. 6) אנס חשמל. 7) בר. 8) ברד. 9) ישוב עברי בהרי ירושלים. 12) נפטר. 15) מניש אוכל. 16) המו. 18) מתת. 21) לא חם. 23) אות באלף־בית. 24) שם משפחתו של ראש־ממשלת בורמה 26) נוזל הנפרש מבלוטות. 28) ישן. 29) תיאטרון מאטירי שנסגר. 31) משמש להחזקת משקה חם. 32) כלע. 35) הגיע. 37) שן פיל. 38) הגבהה. 40) מירת־חשמל. 41) בניל זה לחופה. 43) נעיית הפרה. 45) בפחד. 46) מטבע ספרדי. 47) זר. 49) קצה. 52) כן באנגלית. 54) אילו. 56) פי חיה. 58) קול נמוך.

שיחות עם בר

(המשך מעמוד 6)

תה ה התלהבות גדולה. אנשי הבטחון יהיו גיבורי האומה. האם יעזו ראשי המפלגות במצב כזה להתנגד להפיכה צבאית, שתתעטף באיצטלה של צורך בטחוני?

בר: זה יהיה תלוי בכוחות הנגדיים — בהסתדרות, במפלגות, במפא"י עצמה. עדיין קיים בארץ כוח רב המפזר במוסדות שונים. אם כוחות אלה יתנגדו להפיכה, לא יהיה זה דבר פשוט לבצעה. יש גם לקחת בחשבון את יהדות העולם. המישטר זקוק לכסף יהודי לעצם קיומו. הפיכה צבאית יכולה להפריע לזרם הכסף. מכאן שגוח הרבה יותר לבן־גוריון להישאר שליט־יחיד באיצטלה של מישטר דמוקראטי פורמאלי, כמו עתה.

אני: מיגבלות אלה לא יעצרו את נערי־החצר — דיין, פרס וכו' — לחולל הפיכה אחרי מותו של בן־גוריון. מה, לדעתך, הסיכויים במקרה כזה?

בר: קודם כל זה תלוי בפיקוד צה"ל באותה תקופה. כיום אין עוד לדיין אוהדים רבים בצמרת הצבא. קרנו ירדה שם מאוד. ספק רב אם דיין או ידין ימצאו קבוצת־קצינים די חזקה כדי לחולל הפיכה.

אני: נניח לרגע שתימצא קבוצה כזאת.

בר: במקרה כזה תהיה חשיבות מכרעת לעמדת המפלגות האחרות. ביחוד למפלגות שיש להן תנועות קיבוציות. לקיבוצים יש נשק, קצינים וחיילים מאנשי־המילואים. אם הקיבוצים יתנגדו להפיכה צבאית, לא תוכל זו להתבסס.

אני: בתנאי שהקיבוצים יהיו מוכנים אף הם להשתמש בכוח לשבירת ההפיכה.

בר: כמובן. חוץ מזה יש חשיבות רבה מאוד להסתדרות. אם ההסתדרות תתנגד להפיכה ותכריז על שביתה כללית, תתמוטט ההפיכה כמו הפוטש של קאפ.* לכן חשוב מאוד מי ישלוט בהסתדרות. לעת עתה אין לאנשי דיין כל דריסת־רגל שם. (זה היה לפני סילוקו של לבון מן ההסתדרות).

אני: גם כאן צריכים לקחת בחשבון את המצב הפוליטי והבטחוני. אם מחוללי ה־הפיכה ישלטו על מערכת־הבטחון, יוכלו לייצר מתיחות בטחונית ולגרום להיסטאריה המונית, שתקל על מלאכתם.

סיכמנו כי הפיכה צבאית בישראל אמנם אינה בלתי־אפשרית, אך שיש לה רק סיכויים קלושים להצליח.

★ ★ ★

הכראי נשק אטומי?

מבחינה צבאית, האמין בר בשילוב של כוח־מחץ (שריון + חיל־אויר) עם הגנה מרחבית.

בשעתו, כאשר באה הצוללת הראשונה לישראל, כתב העולם הזה מאמר שהביע בזהירות פיקפוק מתון בחיוניותו של נשק יקר זה למערך הצבאי הישראלי. לפני שפירסמנו כתבה זו, התייעצתי עם בר. שמחתי לשמוע כי דעתו היתה זהה: שחיל־האויר הישראלי יוכל למלא את אותם התפקידים המיועדים לצוללות, וכי חשוב הרבה יותר להשקיע את האמצעים הדלים של ישראל במטוסים ובשריון.

בפיתוח שני החילות הטכניים האלה הצטיין במיוחד חיים לסקוב, אותו שיבח בר תמיד. באחת השיחות התמרמר בר על היחס המחפיר לו זכה לסקוב בסוף כהונתו. דומני שהביע יחס חיובי דומה גם לרמטכ"ל הנוכחי.

באחת השיחות האחרונות דיברנו על האפשרות של חדירת התקופה האטומית למרחב שלנו. שאלתיו מה תהיה דעתו אם יוצע לישראל להצטייד בנשק גרעיני.

תשובתו היתה כי מדינה ענייה, כמו ישראל, אינה יכולה לשלם בעת ובעונה אחת גם בעד נשק גרעיני וגם בעד נשק רגיל. אם תקנה נשק אטומי, תצטרך לחתר, בלית ברירה, על הצטיידות במטוסים ובטאנקים חדישים. בבוא שעת־מלחמה תמצא כי אין בכוחה לעמוד בפני האויב אלא בנשק אטומי, מפני שאין לה נשק יעיל אחר. במלים אחרות: אחרי הצטיידות בנשק אטומי, ההפוך, אוטומטית, כל מלחמה למלחמה אטומית, על כל תכונותיה המחרידות.

אותה בעייה עומדה, כמובן, גם בפני מצביאי ארצות־הברית. גם להם שוב אין אפשרות לימוד במלחמה רצינית אלא תוך שימוש בנשק אטומי, שיביא בהכרח להתאבדות הדדית. בר סיפר לי בדיחה על כך. לדבריו נוצר מצב אשר בו יכולה ארצות־הברית להגיב על התגרות סובייטית רק באולטימאטום הבא: „אם לא תפסיק להכות אותי, אתאבד!"

מעל לכל הערכותיו בשטח הצבאי המיקצועי, ריחפה אמונה שחזרה ונשנתה בשיחות פרטיות: שבמרוצת השנים ישתנה המאזן הצבאי במרחב לרעת ישראל, עם התחדשות החברה הערבית וגיוס יעיל יותר של הפוטנציאל המלחמתי שלה. על כן חובה היא להשיג שלום במרחב בשנים הקרובות, כל עוד קיים הפער הנוכחי לטובת ישראל. לא הופתעתי לשמוע דעה זו מפי אדם המשמש למעשה כיועץ צבאי לראש־הממשלה. שמעתי אותה לא פעם, בשיחות פרטיות, מפי יועצים אחרים של ראש־הממשלה ושליחיו, המבטאים בפומבי ובאוזני בן־גוריון דעות אחרות לגמרי.

בר גם לא האמין כי מושכל־ראשון הוא שחברה נחשלת אינה יכולה להקים צבא יעיל. לפני כמה שנים אמר לי שאם שליט צבאי, כמו גמאל עבד אל־נאצר, ירכז את כל כוחו בשטח הצבאי בלבד, יוכל להקים צבא חזק שיסכן את ישראל. חלקתי על דעה זו, ועודני חולק עליה.

בין השאר הזהיר בר מפני הפרזת ממדיו של נצחון צה"ל בסיני. „לולא התערבות הברית והצרפתים," אמר לי פעם, „היה מיבצע־קדש מתקדם בצורה אחרת לגמרי." הוא לא פיקפק בעליונות צה"ל, אולם האמין כי לולא עזרת הזרים, היתה המלחמה אורכת תקופה הרבה יותר ארוכה, דורשת קורבנות הרבה יותר חמורים. הלקח: אין לקבל כדבר מובן מאליו שכל מלחמה בערבים, אף במצב הנוכחי, תהיה קלה או זולה. הן מלחמת תש"ח והן מלחמת סיני התנהלו בתנאים מיוחדים, ואשליה היא לחשוב כי כל מלחמה עתידה תתפתח באותה צורה.

אולם בר לא היה פסימי לגבי צה"ל. להיפך, הוא היה אופטימי למדי. כראש הקתדרה להיסטוריה צבאית באוניברסיטת תל־אביב בא במגע עם הקצונה הצעירה של צה"ל, ומגע זה עודד אותו מאוד. „כאשר הסרנים של היום יהיו אלופים ואלופי־משנה, יהיה לנו צבא טוב, בעל רוח חיובית," אמר לי לא מכבר.

★ ★ ★

„גם אתה תבין!"

לפני שנה הראה לי בר את הספר שפירסם בגרמניה. יש בו פרקים על ישראל ועל יחסיה עם הערבים, החוזרים בדיוק נמרץ על קו התעמולה הרשמי. כעסתי על כך, ואף רמזתי לו זאת. הוא השיב: „זה בשביל הגויים. עוד מעט אפרסם מהדורה ישראלית, בעברית, ושם אשנה את הנוסח מכמה בחינות."

בכלל רגזתי לא פעם על הפער הרב בין דיעות בר, כפי שהכרתין משיחות פרטיות, לבין הדעות שהביע במאמריו, ביחוד בהארץ. אומנם, לעיתים הצליח להכניס למאמריו נימה ביקורתית. למשל מיבצע־סיני הזכיר, למשל, כי המערך המצרי, ערב המיבצע, היה הגנתי — דבר שהפריך לחלוטין את טענת בן־גוריון, שהצבא המצרי התכונן לפלוש לישראל. גם במאמרים אחרים הכליל לא פעם רמזים שקורא חד־מבט יכול היה להבחין בהם.

אולם כמה קוראים חדי־מבט ישנם? בשביל הקורא הנורמאלי, שאינו מתעמק במאמרים כמו בספרי־קודש, היתה למאמרי בר בשורה אחת: בן־גוריון צודק תמיד.

לכן לא הופתעתי כאשר פירסם בר, לפני כמה שבועות, את שני המאמרים המפורסמים, בהם הביא חומר סודי שקיבל מידי שמעון פרס, הצדיק את בן־גוריון בפרשת־לבון וטען כי הבחירה היחידה בארץ היא בין בן־גוריון לבין סנה. פגשתיו כעבור ימים אחדים בבית־קפה, ניגשתי אליו ואמרתי לו: „דוקטור, אני שומע כי הרבה קוראים מרוגזים עליך בגלל מאמרים אלה."

הוא השיב: „לא חשוב. מי שיודע לקרוא, הבין את המאמר."

אמרתי: „אני לא רוצה לכעוס עליך. לכן לא קראתי את המאמרים."

הוא חייך: „תקרא. גם אתה תבין."

---

* הפיכה צבאית של הימין בגרמניה, אחרי מלחמת־העולם הראשונה, שחוסלה ללא שפיכת־דמים, כאשר האגודות המקצועיות הכריזו על שביתה כללית.

הנך מחליט לקנות תקליט

קנה מקולנוע — תחליף לטלויזיה

ההמצאה האחרונה בשטח ייצור תקליטים

- מקולנוע — התקליט החי
- מקולנוע — תקליט הפלא של מקולית
- מקולנוע — הבידור לקטן ולגדול
- מקולנוע — המתנה היעילה לכל מטרה

להשיג בבתי מסחר לתקליטים וצעצועים

„מקוליט" רח' המנור 15, טל: 81694

קטי מדגמנת את עצמה

מימין: שמלת־בוקר בעלת חצאית כתומה ו־עליה סינור משולש בחום בהיר־לבן. אמה של קאטי מתבוננת בבתה בהסכמה אילמת. במר־

כז: ימין — חצאית כרמן, הצ'ארלסטון הספר־די. באמצע — בניברק בשחור, עם וולאנים לבנים. שמאל — קוקטייל מכותנה־סאטן עם

סינור פרחוני, הכל בפנוי. משמאל: פאנטה מאריה, באפור־שחור־לבן. סינור־טוניק שאפשר ללבשו, בדרך חופשית ביותר, גם על הכתפיים.

אטי מטמור, לבורות שלא שמעו, היא הונגריה בת 22, לדבריה, שפתחה בפסאג' שברחוב דיזנגוף את הבוטיק הראשון בארץ. בוטיק, כמו הרבה דברים יפים ולא יפים, הוא פאטנט צרפתי טהור. ההבדל הגדול בין חנות סתם לבוטיק הוא בדיוק ההבדל בין ב.ב. לבריג'יט בארדו. נכון מאד. אין הבדל.

אם בכל זאת הכניסה קאטי למחזור הישראלי את הבוטיק, זה משום שרצתה לתת לאוזה אנ'נת־הטעם את התענוג לפגוש רק עשר ולא מאה נשים בשמלה האוריגינאלית שלה. חוץ מזה, אין ביטוי וולגארי יותר מחנות. בוטיק, לעומת זאת, נשמע תרבותי, כמו פרינציפ כנגד עיקרון. וגם אם לא — זה בכל זאת שם יפה.

קיים בכל זאת תנאי אחד — אותו מקיימת קאטי יפה — המאפשר לקרוא לסתם חנות בשם היפה: להעלות בה את מחירי־השמלות מעל למחירי המשביר לצרכן.

את המהדורה הראשונה של בוטיק ישראלי, הוציאה קאטי לעולם לפני חצי שנה, יחד עם השותפה בת המיליונר, יעל פילץ. השבוע פתחה קאטי את המהדורה המחודשת, אבל לבד. אי־ההתאמה היא הסיבה לגירושין, אם כי השתיים נשארו ידידות בלי נפש.

קאטי, הזריזה בשטחים מסויימים, שהתחתנה עם יורם הבעל תוך שבועיים, והכינה את האוסף החדש בחודש ימים, מגדירה את החומר הגולמי המבקר בבוטיק הצעיר: „רוב הקונות שלי הן חתיכות, לא נשואות, משום מה. הנשואות קונות את הבגדים בחוצלארץ או חוסכות לדירה.

בדרך כלל אני תופרת שמלות לפי מידות 40־42. לא שלא חסרות לי שמנות עם מידת 48. אבל לא נעים לי להזכיר את זה."

בקולקציה של קאטי, המכילה למעלה מ־40 שמלות, לכל המשימות, אין זכר לטירוף שנות־העשרים: בקושי צ'ארלסטון אחד, וגם ממנו רק חצי — חצאית שגתרמה לעסק על־ידי אמה של הבוטניקית, בעלת הסאלון גאבי. הדוגמנית לשעבר לא נגרפה עם האופנה. לדבריה, לא ילך בארץ סינגון תור הזהב של הקומדיות.

הקו המשותף של דוגמאות־הבוטיק הוא הרישול הבלונדי, אותו גנבה מעצמה, מה שמתבטא בשמלות צרות עם חלקים עליונים נפוחים, אסופים בחגורה, או בחולצות צרות, מהודקות לגוף, המחוברות לחצאיות מכחצות על תחתונית ארוכה יותר. האריגים היפים הם ישראליים, נשארים בחיים לאחר ההרתחה בדומה לקליינטיות לאחר הקניה. המחירים נעים בין 30 ל־80 לירות.

★ ★ ★

ק קומץ אפסי של נשים מאמין בקנאות דתית שאשה בלי כובע מרגישה בדיוק כמו גבר בלי מכנסיים — כשהוא ברחוב, כמובן. השאר, והכותנה לישראליות, פשוט אינן יודעות להעריך את הסגולות הנהדרות שלו.

אביזר שכזה מסתיר בכבוד שערות אומללות, שאחיותיהן איבדו את עצמן לדעת; חוסך מרוצים למספרה ומאפשר לבלוע עוד עשרים עוגות, בכסף שנשמר; הוא מסתה מה שאין בתוך הראש, מחמם בקייץ, נרטב בחורף; והופך כל מטומטמת לסופיסטיקייטד.

לאור פונקציות שכאלו אינה תופסת הגברת דליה, הכובענית הראשונה בישראל, מדוע הבחורות כאן מתרות על הכובע בזילזול פושע ממש. מועזע לחשוב, היא נחרדת, שרק כלות לובשות כאן כובע — וגם זה משום שהן מפחדות מהרב. עובדה: רגע אחרי שמלבישים להן את הטבעת הן מתפשטות, מסירות תוך־כדי־כך את הכובע.

האשה שכיסתה לפני יובל שנים את פדחתה של ליידי הדסה סמואל — אשת הנציב העליון, אשר אמרה לה אז כי במקום לנסוע מאנגליה לפאריס, היא תרכוש מעתה את כובעיה בתל־אביב — מקוננת שרק חמישה אחוזים עלובים של נשות ישראל מועילות להביט בכיסוי־ראש, וגם מעטות אלה יושבות לכל היותר בבאום או באיטליה. ידוע איך נראות שם הנשים.

למה דחקה אצלנו, אנשים מתקדמים שהוציאו את מנדלסון לעולם, צריך להיות יחס כזה לכובע? — לוחשת בכאב גברת דליה, החינאית חשופת־הראש, עליה אומרים שאם נשות הבילי־ויים חבשו בכלל כובעים, זה הודות לה.

מדבריה מתברר ללא צל של ספק שלשווייציות, לאנגליות ולאמריקאיות לא מספיקות גם עשר חתיכות לשנה; שהצרפתיות אוהבות לתפור כובעים, אבל לא על חשבון הראשים שלהן, ושעל הישראליות סתם חבל לדבר. האחרונות אפילו גרשו מן הארץ את הכובענית הנהדרת פאולה וייס, שסגרה את העסק שלה והיגרה. מה, גם את לא שמעת עליה?

רק בגלל הקמצניות, שמבזבזות כאן את כל הכסף על שטויות, הפסיקה סרודה הידועה לעבוד, מפני שכימעט נזעה ברעב יחד עם הכובעים שלה — ממשיכה גברת דליה לגולל את סיפורי־הזוועה שלה.

לכובעים אין לקוחות, מחוץ לכמה דתיות וגרמניות. המצב נעשה חמור יותר ויותר, מפני שהלקוחות התתיקות גם מתות לפעמים. משום כך, כשנערכה השבוע תצוגת־הכובעים האחרונה, בחדר־האורחים של סאלון דליה אשר בפסאג' דיזנגוף, נכחה רק שארית הפליטה — עשרים וחמש אוהדות של מישטר הכובעים הישן.

ה־25 באו בהמוניהן: היו להן שערות צהובות, בעיקר, עם כמה מקרים של תכלת, ציפורניים גזורות ונקיות, וחליפות ניפלאות: המילה האחרונה של 1936.

הן ישבו על מיטה כפולה, באחירה אינטימית, כשהחזילונות מורדים. בחדר הסמוך כבר חיכו, אפופי־מיסתורין, לוטוס, דגה, ספרינג ועוד שלושים אחרים, המתינו בקוצר־רוח לתור שלהם לשבת על הראש היפה של מאריליס דונמאייר, הדוגמנית הישראלית החדשה, טיפוס נהדר בעלת רגליים ארוכות, המבטיחה כאב־ראש קשה לחברותיה למרוץ שכבר צועדות על המסלול.

מאר־ליס השחייצית, שהיא הפייבוריטית של דיור וקארדן, ישבה בישראל בצניעות במשך ארבעה חודשים, נתנה את הזכות החוקית ליהנות ממנה רק לבעלה היהודי, המשרת בצה"ל. תצוגת־הכובעים היתה היציאה הראשונה שלה לאחירת הנשים הישראליות — אם מתעלמים, כמו שהיא מבקשת, מתצוגת כותנות־לילה עבור בית־אופנה תל־אביבי אחד.

הקוץ הראשון בו הדקור מאריליס את הדוגמניות הישראליות היא השתתפותה כדוגמנית יחידה בתצוגת־אופנה צרפתית של אילנש־ל־פולין, בשבוע הבא.

ובכן, מה שבחוץ־לארץ נוהגות לחבוש האחוזת, הם כובעים עם ראשים גבוהים ושוליים קטנים. כסות־הראש נטוייה באלכסון או מונחת בדיוק במרכז המצח. מותר לחבוש גם שוליים ענקיים, בכובעים גדולים. הצבעים: מורוד בהיר ועד סגול־אדום. לבן, אדום, כחול־כהה פלוס לבן, שחור־לבן, וצהוב (דבש עד חום כהה.)

חומרים: קש עדין, קש עבה, קש ליס, ג'רסי־דה־לן.

קישוטים: שושנים, דובדבנים, אמנון ותמר, טול, סרטים רחבים. בצבעים הנ"ל.

מימין לשמאל: לבחורה טובה — פעמון מתחת לפרחי אמנון ותמר, בצבע רוז בננה, מז'רסי־דה־לן. ז'ילבר אורסל. למחפשת צרות — כובע קש שחור וסרט קטיפה. קארדן. לחסרת־יומרות — טול בצבע בננה, עם שושני־ננס. למים שקטים חודרים — קופסה לבנה מז'רסי־דה־לן. דיור.

העולם הזה

ישראל מקשיבה לאייכמן